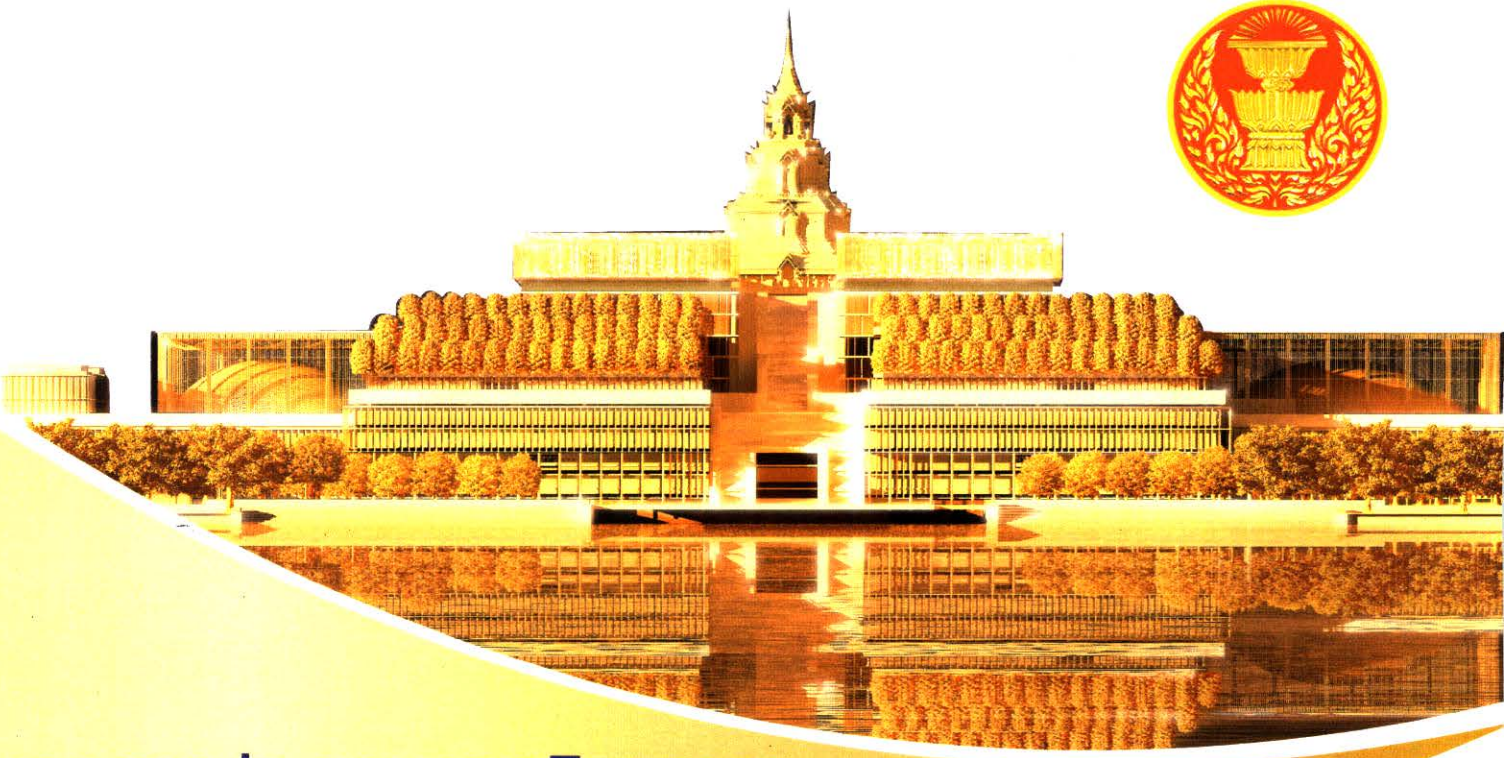

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....

อ.พ. 7/2563 การประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง

อ.พ. 7/2563
การประชุมร่วมกันของรัฐสภา
สมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๐-๒

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 256 และเพิ่มหมวด 15/1)
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 256 และเพิ่มหมวด 15/1)
(นายวิรัช รัตนเศรษฐ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271)
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272)
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279)
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94
และยกเลิกมาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม)
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณา (อ.พ.) นี้ จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ร่างพระราชบัญญัติ **ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ** พระราชกำหนด ญัตติ หรือหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ ที่เข้าสู่การประชุมของสภาผู้แทนราษฎร และที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยศึกษา รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล สถิติ ข้อเท็จจริง บทความทางวิชาการ และ/หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกรัฐสภา กรรมาธิการ และบุคคลในวงงานรัฐสภา ใช้ในการประกอบการพิจารณา ตลอดจนเป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับผู้ที่สนใจทั่วไป

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ผู้รับผิดชอบ

นายมาณิช อินทฉิม	ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ
นายทนงศักดิ์ สุระคำแหง	ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการวิชาการ 1

ผู้จัดทำและรับผิดชอบ

นายแดนชัย ไชวิเศษ	นิติกรชำนาญการพิเศษ
นางสาวอุษณีย์ อินทองช่วย	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
นางสาวเปรมฤดี วงศ์สาคร	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
นางเมฑาพร กาญจนินทุ	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

กันยายน 2563

บทสรุปสำหรับสมาชิกรัฐสภา

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ซึ่งรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับจะกำหนดที่มาของอำนาจ โครงสร้างทางการเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ขององค์กรของรัฐในการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน รวมถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของพลเมือง และความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญทำให้กฎเกณฑ์ทางกฎหมายหรือการกระทำอื่น ๆ ขององค์กรรัฐขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญไม่ได้ โดยมีการกำหนดกระบวนการคุ้มครองความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ ซึ่งการคุ้มครองความเป็นกฎหมายสูงสุดเป็นการคุ้มครองมิให้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญถูกละเมิด ไม่ให้องค์กรที่รัฐธรรมนูญก่อตั้งขึ้นใช้อำนาจของตนเกินกว่าที่รัฐธรรมนูญกำหนด จนอาจเกิดความขัดแย้งระหว่างองค์กรของรัฐด้วยกันหรืออาจละเมิดสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของพลเมือง อย่างไรก็ดี การคุ้มครองรัฐธรรมนูญไม่ใช่การคุ้มครองแบบเด็ดขาดในลักษณะห้ามไม่ให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงเนื้อหารัฐธรรมนูญได้เลย แต่เป็นการคุ้มครองจากการใช้อำนาจโดยไม่ชอบขององค์กรรัฐที่อาจใช้อำนาจเกินส่วนทำลายหลักการสำคัญที่รัฐธรรมนูญมุ่งคุ้มครอง

ในระยะเวลา 88 ปีที่ผ่านมา ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแล้ว 22 ครั้ง ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมในแต่ละครั้งเพื่อเปลี่ยนแปลงกติกาการเมืองให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาของบ้านเมืองในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งประเด็นที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม เช่น เกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การประชุมร่วมกันของรัฐสภา วิธีการร่างรัฐธรรมนูญ สมาชิกวุฒิสภา และการทำประชามติ เป็นต้น

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 256 จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในอดีต เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดกระบวนการขั้นตอนในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญอย่างซับซ้อนและยุ่งยาก ทำให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับนี้กระทำได้ยากมาก โดยเฉพาะในช่วงวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในช่วง 5 ปี นับแต่วันที่มีรัฐสภาชุดแรกที่กำหนดให้มีสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 250 คน หลังจากพ้น 5 ปีแล้ว สมาชิกวุฒิสภาจะมีจำนวน 200 คน ซึ่งเงื่อนไขที่เห็นว่าทำให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้นมีความยากมาก เพราะมีการกำหนดคะแนนเสียงให้ความเห็นชอบแตกต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับอื่น กล่าวคือ **ในวาระที่ 1 ขั้นรับหลักการ** ได้มีการเพิ่มเติมการออกเสียงลงคะแนนต้องมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา ดังนั้น ต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยจำนวน 84 คะแนนเสียงของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมด 250 คน และ**ในวาระที่ 3 ขั้นสุดท้าย** ได้มีการกำหนดการออกเสียงลงคะแนนต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกัน และมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา ซึ่งทำให้เกิดข้อยุ่งยากว่าพรรคการเมืองใดเป็นพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลหรือพรรคการเมืองฝ่ายค้าน เนื่องจากมีพรรคการเมืองจำนวนมากที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎร

อย่างไรก็ตาม จากสภาพปัญหาและเหตุการณ์วิกฤตทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่สะสมมาตลอด ทำให้เกิดการเรียกร้องให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกติกาทางการเมือง โดยมีการเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ดังนี้

1. แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 256 เกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยให้ยกเลิกการออกเสียงลงคะแนนที่ต้องมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยในวาระที่ 1 และวาระที่ 3 และยกเลิกการออกเสียงลงคะแนนที่ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎร เห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกันในวาระที่ 3

2. เพิ่มหมวด 15/1 การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยกำหนดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน 200 คน มีการเสนอเป็น 2 แนวทาง ดังนี้

(1) มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในแต่ละจังหวัด (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

(2) มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในแต่ละจังหวัดจำนวน 150 คน สมาชิกซึ่งรัฐสภาคัดเลือกจำนวน 20 คน สมาชิกซึ่งที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทยเลือกจำนวน 20 คน โดยคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญสาขากฎหมายมหาชน สาขารัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 10 คน และจากผู้มีประสบการณ์ด้านการเมือง การบริหารราชการแผ่นดิน หรือการร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน 10 คน และสมาชิกซึ่งคัดเลือกจากนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษา จำนวน 10 คน (นายวิรัช รัตนเศรษฐ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

3. ยกเลิกมาตรา 91 เกี่ยวกับการคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมือง โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่เกี่ยวกับการให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้นได้โดยตรง (เปลี่ยนจากบัตรเลือกตั้งแบบใบเดียวเป็นแบบสองใบ)

4. ยกเลิกมาตรา 92 เกี่ยวกับการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งรายใดได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งมากกว่าคะแนนเสียงที่ไม่เลือกผู้ใดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งนั้น ให้จัดให้มีการเลือกตั้งใหม่และมิให้นับคะแนนที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคนได้รับไปใช้ในการคำนวณ โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่เกี่ยวกับบัญชีรายชื่อพรรคการเมืองใดได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละห้าของคะแนนเสียงรวมทั้งประเทศ ให้ถือว่าไม่มีผู้ใดในบัญชีรายชื่อนั้นได้รับเลือกตั้ง และมิให้นำคะแนนเสียงดังกล่าวมารวมคำนวณเพื่อหาสัดส่วนจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

5. ยกเลิกมาตรา 93 และยกเลิกมาตรา 101 (4) เกี่ยวกับการคำนวณจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละพรรคการเมืองพึงมี และจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่แต่ละพรรคการเมืองพึงได้รับจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่ในบางเขตหรือบางหน่วยเลือกตั้งก่อนประกาศผลการเลือกตั้งหรือการเลือกตั้งยังไม่แล้วเสร็จ หรือยังไม่มีการประกาศผลการเลือกตั้งครบทุกเขตเลือกตั้งไม่ว่าด้วยเหตุใด และยกเลิกการสิ้นสุดลงของสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อต้องมีการคำนวณจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ (ไม่นำการคำนวณจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อมาใช้)

6. ยกเลิกมาตรา 94 และยกเลิกมาตรา 105 วรรคสาม เกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการคำนวณสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละพรรคพึงมีและจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่แต่ละพรรคจะพึงได้รับ กรณีมีการเลือกตั้งใหม่ภายในหนึ่งปี เพราะเหตุที่การเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นไม่ได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

7. แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 โดยกำหนดให้การพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีต้องมาจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ หรือจากผู้ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเฉพาะจากบัญชีรายชื่อหรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

8. ยกเลิกมาตรา 270 เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาในการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ และการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และการตราพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศให้เสนอและพิจารณาในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา เพื่อให้การตราพระราชบัญญัติควรให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาก่อน เมื่อสภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบจึงเสนอต่อวุฒิสภาพิจารณาต่อไป

9. ยกเลิกมาตรา 271 เกี่ยวกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรยับยั้งไว้ที่ให้กระทำโดยที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ถ้าร่างพระราชบัญญัตินั้นเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมโทษหรือองค์ประกอบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ เฉพาะเมื่อการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นมีผลให้ผู้กระทำความผิดพ้นจากความผิดหรือไม่ต้องรับโทษ และร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภามีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ว่ามีผลกระทบต่อการดำเนินกระบวนการยุติธรรมอย่างร้ายแรง

10. ยกเลิกมาตรา 272 เกี่ยวกับการพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี กล่าวคือ ไม่ให้สิทธิสมาชิกวุฒิสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป โดยให้กระทำในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น

11. ยกเลิกมาตรา 279 เกี่ยวกับบรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และบรรดาการใดที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 และที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้บรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติไม่มีผลบังคับใช้

แม้ว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จะกระทำได้ยากกว่ารัฐธรรมนูญฉบับอื่นก็ตาม หากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความผาสุกแก่ประชาชนโดยรวมและความเจริญก้าวหน้าของประเทศเป็นสำคัญแล้ว ย่อมทำให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญสามารถกระทำได้ไม่ยาก โดยความร่วมมือกันของทุกฝ่าย

เอกสารประกอบการพิจารณา

สารบัญ

หน้า

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ก

ส่วนที่ 1 - หลักการและเหตุผล ประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 256 และเพิ่มหมวด 15/1) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) 1-1

สรุปสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช 1-3

- หลักการและเหตุผล ประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 256 และเพิ่มหมวด 15/1) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) 1-6

สรุปสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช 1-7

- หลักการและเหตุผล ประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) 1-10

สรุปสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช 1-11

- หลักการและเหตุผล ประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) 1-12

สรุปสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช 1-13

- หลักการและเหตุผล ประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) 1-14

สรุปสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช 1-15

- หลักการและเหตุผล ประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิกมาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) 1-16

สรุปสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช 1-17

- ตารางเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ และนายวิรัช รัตนเศรษฐ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) 1-18
- ตารางเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน 4 ร่าง 1-41

ส่วนที่ 2 บทวิเคราะห์ 2-1

ส่วนที่ 3 ข้อมูลประกอบการพิจารณา 3-1
- การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ 3-1
- ตารางแสดงการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของประเทศไทย จำนวน 3 ฉบับ 3-6
- สภาร่างรัฐธรรมนูญไทย 3-13
- ปัญหาเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในประเทศไทย 3-20
- ที่มาของนายกรัฐมนตรี 3-29
- ที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 3-35
- ที่มาและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา 3-37
- ระบบการเลือกตั้งแบบใหม่ : แบบจัดสรรปันส่วนผสม 3-41
- การกำหนดจำนวนคะแนนเสียงขั้นต่ำของการคำนวณเพื่อหาสัดส่วนจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อไว้ร้อยละ 5 ของจำนวนคะแนนเสียงรวมทั้งประเทศ 3-50
- การตราพระราชบัญญัติตามบทเฉพาะกาลตามมาตรา 270 3-56
- ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจากประกาศ คสช. คำสั่ง คสช. และคำสั่งของหัวหน้า คสช. กรณีการดำเนินคดีต่อพลเรือนในศาลทหาร และการจำกัดเสรีภาพสื่อมวลชน และเสรีภาพการแสดงออกของประชาชน 3-58
- ประเด็นการศึกษาของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหา หลักเกณฑ์และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 3-63

ส่วนที่ 1

หลักการและเหตุผล
ประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช ....
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 256 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และเพิ่มเติมหมวด 15/1 การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

เหตุผล

ด้วยมาตรา 256 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้อย่างเข้มงวด กล่าวคือการพิจารณาญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมในวาระที่หนึ่งขั้นรับหลักการ นอกจากต้องมีเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาแล้ว ในจำนวนนี้ยังต้องมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา ในวาระที่สามนอกจากต้องมีเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาแล้ว ในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวร่วมกัน และต้องมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาอีกด้วย นอกจากนี้กรณีเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในบางหมวด หรือในบางเรื่องตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 256 (8) ก่อนดำเนินการจะต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติด้วย ทำให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทำได้ยากจนถึงไม่อาจแก้ไขได้ ซึ่งขัดต่อหลักการทั่วไปของรัฐธรรมนูญที่ดีที่ต้องให้รัฐธรรมนูญมีลักษณะพลวัตรไม่ใช่การหยุดนิ่ง เพราะเมื่อยามประเทศต้องการให้เกิดการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงภายในประเทศหรือสถานการณ์โลกก็สามารถที่จะดำเนินการได้ เฉกเช่นรัฐธรรมนูญที่เคยใช้บังคับมาในอดีต และโดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้จัดทำขึ้นภายใต้สถานการณ์พิเศษที่ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำอย่างแท้จริง อีกทั้งมีบทบัญญัติหลายประการที่ไม่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย และไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนโดยรวม ประกอบกับมีข้อเรียกร้องของประชาชนหลายภาคส่วนที่ต้องการได้รัฐธรรมนูญที่เป็นของประชาชน

ที่ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการจัดทำจนถึงการให้ความเห็นชอบ จึงสมควรเพิ่มหมวด 15/1 การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่มาตรา 256/1 ถึงมาตรา 256/14 ด้วยการจัดให้มีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญและคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่..) พุทธศักราช .... นี้

สรุปสาระสำคัญ
ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช ....
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

---

1. กำหนดชื่อเรียกของรัฐธรรมนูญว่า "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่..) พุทธศักราช .... (ร่างมาตรา 1)

2. กำหนดวันมีผลใช้บังคับของรัฐธรรมนูญให้นับตั้งแต่ถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ร่างมาตรา 2)

3. ให้ยกเลิกความในมาตรา 256 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและให้ใช้ความใหม่แทน (ร่างมาตรา 3) โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

3.1 ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย (ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนด จำนวน ส.ส. ไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้า หรือ ส.ส. และ ส.ว. รวมกันไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสภาผู้แทนราษฎรหรือของทั้งสองสภาแล้วแต่กรณี)

3.2 ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมและให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ (เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับอยู่)

3.3 การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขั้นรับหลักการให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา (ทั้งนี้ โดยตัดส่วนที่ต้องมีเสียงของสมาชิกวุฒิสภาให้ความเห็นชอบด้วยออก)

3.4 การพิจารณาในวาระที่สองขั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมด้วย

3.5 เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนั้นแล้วให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป

3.6 การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม ขั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา (ทั้งนี้ โดยตัดส่วนที่จะต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎร รวมถึงส่วนที่จะต้องให้สมาชิกวุฒิสภาให้ความเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามออก)

3.7 เมื่อการลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวแล้ว ให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย และให้นำบทบัญญัติมาตรา 81 วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม (ซึ่งเป็นไปตามหลักการเดิมที่ใช้บังคับในปัจจุบัน)

3.8 ก่อนนายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย ให้สิทธิแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภาหรือของทั้งสองสภารวมกัน แล้วแต่กรณี เข้าชื่อกันเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกหรือประธานรัฐสภา ว่าร่างรัฐธรรมนูญขัดต่อมาตรา 255 ได้ ระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญนายกรัฐมนตรีจะนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าฯ มิได้

4. ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นหมวด 15/1 การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ตั้งแต่มาตรา 256/1 ถึงมาตรา 256/14 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

4.1 ให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ ทำหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ตามหมวดนี้ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 200 คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในแต่ละจังหวัด โดยให้ใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง (ร่างมาตรา 256/1)

4.2 กำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ เช่น ต้องมีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง (ร่างมาตรา 256/2)

4.3 กำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ โดยนำลักษณะต้องห้ามของผู้สมัคร ส.ส. ในมาตรา 98 (1) (2) (4) (5) (6) (8) (9) (10) (11) (12) (13) (15) (16) (17) และ (18) มาใช้บังคับ และต้องไม่เป็นข้าราชการการเมือง หรือเป็น ส.ส., ส.ว. หรือรัฐมนตรี (ร่างมาตรา 256/3)

4.4 กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน นับแต่มีเหตุการณ์จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ให้ใช้วิธีการออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ เช่นเดียวกับการเลือกตั้ง ส.ส. ส่วนคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญให้นำมาตรา 95 และมาตรา 96 ของรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับ (ร่างมาตรา 256/4)

4.5 กำหนดเหตุของการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ กรณี ตำแหน่งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญว่างลง (ร่างมาตรา 256/5)

4.6 กำหนดให้มีตำแหน่งประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญและรองประธานสภาคนหนึ่งหรือสองคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ และกำหนดหน้าที่และการปฏิบัติหน้าที่ของประธานและรองประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ (ร่างมาตรา 256/6)

4.7 ให้สภาร่างรัฐธรรมนูญ แต่งตั้งคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยสมาชิกสภา จำนวน 45 คน โดยแต่งตั้งจากสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ 30 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายมหาชนสาขารัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ และจากผู้มีประสบการณ์ด้านการเมืองและการบริหารราชการแผ่นดินและการร่างรัฐธรรมนูญ สาขาละ 5 คน เป็น 15 คน (ร่างมาตรา 256/7)

4.8 กำหนดเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนของประธานและรองประธานและสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ให้ทำเป็นพระราชกฤษฎีกา (ร่างมาตรา 256/8)

4.9 กำหนดให้สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา 120 วัน นับแต่วันที่มีการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญครั้งแรก กรณีครบวาระของสภาผู้แทนราษฎรหรือยุบสภาไม่กระทบการทำหน้าที่ของสภาร่างรัฐธรรมนูญ กำหนดเรื่องการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต้องทำในทุกจังหวัดอย่างทั่วถึง และกำหนดห้ามมิให้มีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด 1 และหมวด 2 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ร่างมาตรา 256/9)

4.10 ให้นำข้อบังคับการประชุมสภา รวมถึงเรื่ององค์ประชุมตามมาตรา 120 เรื่อง เอกสิทธิ์ตามมาตรา 124 และมาตรา 125 มาใช้กับการพิจารณาและจัดทำร่างรัฐธรรมนูญของสภาร่างรัฐธรรมนูญและคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ (ร่างมาตรา 256/10)

4.11 กำหนดขั้นตอนภายหลังเมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างรัฐธรรมนูญเสร็จสิ้น ให้เสนอต่อประธานรัฐสภา เพื่อส่งให้คณะกรรมการเลือกตั้งดำเนินการเพื่อให้มีการออกเสียงประชามติและการเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญ (ร่างมาตรา 256/11)

4.12 กำหนดขั้นตอนการนำร่างรัฐธรรมนูญที่ผ่านประชามติขึ้นทูลเกล้าฯ (ร่างมาตรา 256/12)

4.13 กำหนดเหตุของการสิ้นสุดของสภาร่างรัฐธรรมนูญ (ร่างมาตรา 256/13)

4.14 กรณีที่ร่างรัฐธรรมนูญตกไป ให้คณะรัฐมนตรี หรือ ส.ส. หรือ ส.ส. และ ส.ว. ร่วมกันมีสิทธิเสนอญัตติต่อรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภามีมติให้มีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญตามหมวดนี้อีกได้ (ร่างมาตรา 256/14)

5. ให้มีการรับสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา 5)

หลักการและเหตุผล
ประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช ....
(นายวิรัช รัตนเศรษฐ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังต่อไปนี้

(1) แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 256)

(2) กำหนดการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ (เพิ่มหมวด 15/1 การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ มาตรา 256/1 มาตรา 256/2 มาตรา 256/3 มาตรา 256/4 มาตรา 256/5 มาตรา 256/6 มาตรา 256/7 มาตรา 256/8 มาตรา 256/9 มาตรา 256/10 มาตรา 256/11 มาตรา 256/12 มาตรา 256/13 มาตรา 256/14 มาตรา 256/15 มาตรา 256/16 มาตรา 256/17 มาตรา 256/18 และมาตรา 256/19)

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันได้ประกาศและมีผลใช้บังคับมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง แต่บทบัญญัติหลายมาตรายังไม่สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยและบริบทของสังคมในด้านต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน กระบวนการการได้มาซึ่งองค์กรต่าง ๆ ในสถาบันทางการเมือง การตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจขององค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ในการบริหารประเทศ การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งสภาพปัญหาดังกล่าวอาจนำมาซึ่งความเข้าใจหรือความคิดเห็นไม่ตรงกันที่จะส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในสังคม รวมทั้งอาจส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือด้านอื่น ๆ เพื่อให้มีการแก้ไขสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว ควรที่จะได้มีการศึกษาทบทวนรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดให้เกิดความชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแม่แบบให้การดำเนินการด้านต่าง ๆ ในการแก้ไขปรับปรุงให้ประเทศมีเสถียรภาพและความมั่นคง รวมทั้งให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ดี เนื่องด้วยบทบัญญัติเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีการกำหนดเงื่อนไขและขั้นตอนในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่ค่อนข้างยุ่งยากอันอาจเป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ดังกล่าว สมควรที่จะแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 256 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นไปโดยเหมาะสมและไม่ยุ่งยากดังเช่นบทบัญญัติปัจจุบัน รวมทั้งสมควรที่จะได้มีบทบัญญัติว่าด้วยการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นทั้งฉบับ โดยให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะได้เปิดโอกาสและสร้างพื้นที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองจากทุกภาคส่วนเพื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเจตจำนงทางการเมืองของประชาชนที่จะมีความเป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น และแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้นได้อย่างเป็นระบบ รวมทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำและร่างรัฐธรรมนูญโดยการรับฟังความคิดเห็นและการออกเสียงประชามติ จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนี้

สรุปสาระสำคัญ
ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช ....
(นายวิรัช รัตนเศรษฐ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

---

1. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญ

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยังมีบทบัญญัติหลายมาตราที่ไม่สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยและบริบทของสังคม ทั้งในเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน กระบวนการการได้มาซึ่งองค์กรต่าง ๆ ในสถาบันทางการเมือง การตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจขององค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ในการบริหารประเทศ การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยสภาพปัญหาดังกล่าวอาจนำมาซึ่งความเข้าใจหรือความคิดเห็นไม่ตรงกัน อันส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในสังคม รวมทั้งกระทบต่อการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือด้านอื่น ๆ จึงควรได้มีการศึกษาทบทวนรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดให้เกิดความชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น และให้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามมาตรา 256 ที่มีการกำหนดเงื่อนไขและขั้นตอนในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่ค่อนข้างยุ่งยากและเป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ รวมทั้งสมควรที่จะได้มีบทบัญญัติว่าด้วยการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นทั้งฉบับ โดยให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะได้เปิดโอกาสและสร้างพื้นที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองจากทุกภาคส่วนเพื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเจตจำนงทางการเมืองของประชาชน รวมทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำและร่างรัฐธรรมนูญโดยการรับฟังความคิดเห็นและการออกเสียงประชามติ จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนี้

2. สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญ

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในขั้นตอนการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขั้นรับหลักการ และการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้าย โดยจะต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 256)

2. เพิ่มบทบัญญัติว่าด้วยการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ (เพิ่มหมวด 15/1 การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ มาตรา 256/1 มาตรา 256/2 มาตรา 256/3 มาตรา 256/4 มาตรา 256/5 มาตรา 256/6 มาตรา 256/7 มาตรา 256/8 มาตรา 256/9 มาตรา 256/10 มาตรา 256/11 มาตรา 256/12 มาตรา 256/13 มาตรา 256/14 มาตรา 256/15 มาตรา 256/16 มาตรา 256/17 มาตรา 256/18 และมาตรา 256/19) มีสาระสำคัญ ดังนี้

2.1 กำหนดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ จำนวน 200 คน ประกอบไปด้วยสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในแต่ละจังหวัดจำนวน 150 คน บุคคลที่รัฐสภาเลือก จำนวน ๒๐ คน ผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทยเลือก จำนวน 20 คน และนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษาซึ่งผ่านการคัดเลือกจำนวน 10 คน (ร่างมาตรา 256/1)

2.2 กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญประเภทต่าง ๆ (ร่างมาตรา 256/2 ร่างมาตรา 256/3 และร่างมาตรา 256/4)

2.3 กำหนดให้เขตจังหวัดเป็นเขตการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ จำนวนสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญในแต่ละจังหวัดจะมีได้ให้คิดคำนวณจากจำนวนราษฎรในแต่ละจังหวัด (ร่างมาตรา 256/5)

2.4 กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ เช่น กรอบระยะเวลา กำหนดวันเลือกตั้ง การแนะนำตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง วิธีการออกเสียงเลือกตั้งหรือการประกาศผลการเลือกตั้ง เป็นต้น (ร่างมาตรา 256/6)

2.5 กำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญที่มาจากบุคคลซึ่งรัฐสภาเลือกจากผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทยเลือก และจากนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษาที่ผ่านการเลือก (ร่างมาตรา 256/7 ร่างมาตรา 256/8 และร่างมาตรา 256/9)

2.6 กำหนดเหตุของการสิ้นสุดสมาชิกภาพและการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญแทนตำแหน่งที่ว่างลง (ร่างมาตรา 256/10)

2.7 กำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินงานของสภาร่างรัฐธรรมนูญ การทำหน้าที่ของประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญและรองประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ การกำหนดเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นของประธานและรองประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ และกรรมาธิการที่สภาร่างรัฐธรรมนูญแต่งตั้ง การประชุม การลงมติ การแต่งตั้งกรรมาธิการและการดำเนินงานของกรรมาธิการ (ร่างมาตรา 256/11 ร่างมาตรา 256/12 และร่างมาตรา 256/14)

2.8 กำหนดให้สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายใน 240 วัน นับแต่วันที่มีการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญครั้งแรก การยุบสภาผู้แทนราษฎรไม่เป็นเหตุกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสภาร่างรัฐธรรมนูญ ต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึง รวมถึงการรับฟังความเห็นหรือข้อเสนอแนะจากคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา องค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง กำหนดขอบเขตเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญที่จะจัดทำขึ้นใหม่ต้องไม่มีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในหมวด 1 บททั่วไป และหมวด 2 พระมหากษัตริย์ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยกำหนดให้รัฐสภาเป็นผู้วินิจฉัยเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าว (ร่างมาตรา 256/13)

2.9 กำหนดให้รัฐสภาเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญที่สภาร่างรัฐธรรมนูญได้จัดทำเสร็จแล้ว การลงมติของที่ประชุมรัฐสภาให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผยและต้องมีคะแนนเสียงให้ความเห็นชอบมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หากรัฐสภาให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญ ให้ประธานรัฐสภานำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่หากกรณีที่การลงมติให้ความเห็นชอบ

ร่างรัฐธรรมนูญมีคะแนนเสียงให้ความเห็นชอบไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ให้ดำเนินการจัดให้มีการประชามติเพื่อให้ประชาชนออกเสียงลงคะแนนว่าจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญที่สภาร่างรัฐธรรมนูญเสนอ (ร่างมาตรา 256/15)

2.10 กำหนดขั้นตอนและระยะเวลาในการออกเสียงประชามติกรณีที่ต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติ โดยให้ประธานรัฐสภาส่งร่างรัฐธรรมนูญไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้งภายใน 7 วัน นับแต่วันที่รัฐสภามีมติไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญ และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติของประชาชนว่าจะเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญหรือไม่ภายใน 60 วัน แต่ไม่น้อยกว่า 45 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างรัฐธรรมนูญจากรัฐสภา วันออกเสียงประชามติให้กำหนดเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร โดยเริ่มตั้งแต่เวลา 8.00 น. - 17.00 น. หลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียงประชามติให้เป็นไปตามกฎหมายว่าการออกเสียงประชามติเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ผลการออกเสียงประชามติ หากผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญ ให้ประธานรัฐสภานำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และประกาศในราชกิจจานุเบกษา หากผลการออกเสียงประชามติไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญหรือผู้มีสิทธิออกเสียงมาออกเสียงลงคะแนนไม่ถึงหนึ่งในห้าของจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียง ให้ร่างรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป (ร่างมาตรา 256/16 และร่างมาตรา 256/17)

2.11 กำหนดเหตุที่จะทำให้สภาร่างรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง (ร่างมาตรา 256/18)

2.12 กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการยื่นญัตติเพื่อให้รัฐสภามีมติให้มีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ตามหมวด 15/1 ในกรณีร่างรัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้นตกไป โดยกำหนดให้คณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเสนอญัตติต่อรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภามีมติให้มีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่อีกได้ เมื่อรัฐสภามีมติอย่างหนึ่งอย่างใดแล้ว จะมีการเสนอญัตติดังกล่าวอีกไม่ได้ เว้นแต่จะมีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งใหม่แล้ว (ร่างมาตรา 256/19)

3. กำหนดบทเฉพาะกาลเพื่อเร่งรัดการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดให้มีการรับสมัครเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญภายใน 30 วัน และต้องจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน นับแต่วันที่รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับและกำหนดให้ต้องดำเนินการคัดเลือกสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญที่มาจากการเลือกของรัฐสภา การเลือกของที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย หรือนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษาที่ผ่านการเลือกให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน นับแต่วันที่รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา 5)

หลักการและเหตุผล
ประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช ....
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

เหตุผล

การที่มาตรา 270 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้วุฒิสภาที่ได้รับการแต่งตั้งในวาระเริ่มแรกตามมาตรา 269 มีหน้าที่และอำนาจติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ การจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ นั้น เป็นการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของวุฒิสภาที่ไม่สอดคล้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา และไม่สอดคล้องกับระบบการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร เนื่องจากวุฒิสภาดังกล่าวมิได้มีที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนเหมือนกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อำนาจดังกล่าวจึงควรเป็นอำนาจตามปกติของสภาผู้แทนราษฎรที่จะดำเนินการได้โดยไม่จำต้องบัญญัติให้อำนาจแก่วุฒิสภาไว้เป็นการเฉพาะดังกล่าว ส่วนมาตรา 271 ที่บัญญัติให้การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรยับยั้งไว้ตามมาตรา 137 (2) หรือ (3) ให้กระทำโดยที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาหากร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นไปตาม (1) หรือ (2) ของมาตรา 271 นั้น เป็นการบัญญัติขั้นตอนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่มิได้เป็นไปตามมาตรา 137 และไม่มีความจำเป็นต้องบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะเพื่อให้วุฒิสภาที่ได้รับการแต่งตั้งในวาระเริ่มแรกมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างจากวุฒิสภาที่จะได้มาในวาระต่อ ๆ ไป ดังนั้น เมื่อรัฐธรรมนูญได้บัญญัติถึงขั้นตอนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรยับยั้งไว้แล้ว บทบัญญัติมาตรา 271 จึงไม่มีความจำเป็นต้องบัญญัติไว้อีกเช่นกัน จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... นี้

สรุปสาระสำคัญ
ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช ....
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

---

1. กำหนดชื่อเรียกของรัฐธรรมนูญว่า “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ร่างมาตรา 1)

2. กำหนดวันมีผลใช้บังคับของรัฐธรรมนูญให้นับตั้งแต่ถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ร่างมาตรา 2)

3. ให้ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (ร่างมาตรา 3)

หลักการและเหตุผล
ประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช ....
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

เหตุผล

โดยที่มาตรา 272 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดให้การให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้กระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาในระหว่างห้าปีแรกนับแต่วันที่มีรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนั้นเท่ากับให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งมิได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนมีสิทธิในการเลือกผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีด้วย และการให้ผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นนายกรัฐมนตรีจำกัดเฉพาะผู้ที่อยู่ในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองเท่านั้น เป็นการไม่สอดคล้องตามหลักการประชาธิปไตยและประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อีกทั้งสมาชิกวุฒิสภาชุดแรกได้รับการคัดเลือกและเสนอชื่อโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติซึ่งสิ้นสุดลงแล้วตามรัฐธรรมนูญ จึงไม่ควรให้สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิเลือกผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกต่อไป ดังนั้นการเลือกผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในครั้งต่อ ๆ ไป จึงควรให้เป็นไปตามมาตรา 159 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และควรกำหนดให้นายกรัฐมนตรีมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ด้วย จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272 จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....

สรุปสาระสำคัญ
ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช ....
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

---

1. กำหนดชื่อเรียกของรัฐธรรมนูญว่า “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ร่างมาตรา 1)

2. กำหนดวันมีผลใช้บังคับของรัฐธรรมนูญให้นับตั้งแต่ถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ร่างมาตรา 2)

3. แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 วรรคหนึ่ง โดยกำหนดให้ผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นนายกรัฐมนตรีนอกจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีของพรรคการเมืองแล้ว ให้มาจากผู้ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ด้วย (ร่างมาตรา 3)

4. ให้ยกเลิกมาตรา 272 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แต่มิให้มีผลกระทบกระเทือนต่อการเลือกนายกรัฐมนตรีที่ได้ดำเนินการไปแล้วก่อนวันที่รัฐธรรมนูญนี้มีผลใช้บังคับ (ร่างมาตรา 4)

หลักการและเหตุผล
ประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช ....
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

ยกเลิกมาตรา 279 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

เหตุผล

การที่มาตรา 279 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติรับรองความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายของบรรดาประกาศ คำสั่งและการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ตลอดจนการปฏิบัติตามประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำนั้น ถือเป็นการรับรองความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายของบรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติโดยมิได้คำนึงถึงเนื้อหาของประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำดังกล่าวว่าชอบด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายโดยแท้จริงหรือไม่ การคงบทบัญญัติดังกล่าวไว้ย่อมทำให้เกิดผลว่า แม้ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำนั้นจะละเมิดเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญรับรองและคุ้มครองไว้ก็ยังถือว่าชอบด้วยรัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินี้จึงทำให้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนจะไร้สภาพบังคับ ส่งผลกระทบต่อสถานะความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ แม้บทบัญญัตินี้จะมีวัตถุประสงค์เพื่อนิรโทษกรรมให้แก่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ แต่เมื่อการกระทำต่าง ๆ ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้รับการรับรองความชอบด้วยรัฐธรรมนูญตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 และมาตรา 279 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยก็ได้บัญญัติรับรองให้อีกชั้นหนึ่ง เมื่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้สิ้นสุดลงแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องคงบทบัญญัติดังกล่าวไว้อีก เพราะหากคงไว้ต่อไปนอกจากจะทำให้กระทบต่อการบังคับใช้บทบัญญัติอื่น ๆ ของรัฐธรรมนูญแล้ว ยังดูเสมือนว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมิได้เป็นไปตามหลักการแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างแท้จริง จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... นี้

สรุปสาระสำคัญ
ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช ....
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

---

1. กำหนดชื่อเรียกของรัฐธรรมนูญว่า “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ร่างมาตรา 1)

2. กำหนดวันมีผลใช้บังคับของรัฐธรรมนูญให้นับตั้งแต่ถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ร่างมาตรา 2)

3. ให้ยกเลิกมาตรา 279 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (ร่างมาตรา 3)

หลักการและเหตุผล
ประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช ....
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยว่าด้วยระบบการเลือกตั้ง และการพ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิกมาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม)

เหตุผล

โดยที่ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียวมีปัญหาหลายด้าน ก่อให้เกิดความยุ่งยากในทางปฏิบัติ เกิดความไม่เป็นธรรมแก่พรรคการเมือง ไม่สะท้อนเจตนารมณ์ของประชาชนในการเลือกตั้ง การคิดคำนวณคะแนนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ไม่มีความแน่นอนชัดเจน สมควรที่จะนำระบบการเลือกตั้งตามที่เคยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้า ทั้งฉบับปี 2540 และปี 2550 ซึ่งใช้บัตรเลือกตั้งสองใบมาใช้สำหรับการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อ ซึ่งเคยใช้ในการเลือกตั้งมาแล้วหลายครั้ง ประชาชนมีความเข้าใจและไม่มีปัญหาในทางปฏิบัติ รวมทั้งยังเกิดความเป็นธรรมแก่ทุกพรรคการเมือง จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....

สรุปสาระสำคัญ
ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช ....
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ เป็นผู้เสนอ)

---

1. กำหนดชื่อเรียกของรัฐธรรมนูญว่า "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ...." (ร่างมาตรา 1)

2. กำหนดวันมีผลใช้บังคับของรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ร่างมาตรา 2)

3. ยกเลิกวิธีการคำนวณสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ในกรณีการเลือกตั้งทั่วไปและการเลือกตั้งใหม่ ในกรณีเขตเลือกตั้งใดที่ไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งรายใดได้รับคะแนนเสียงมากกว่าคะแนนเสียงที่ไม่เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งใด (ร่างมาตรา 3)

4. ยกเลิกวิธีการคำนวณจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละพรรคพึงมี และจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่แต่ละพรรคพึงได้รับ สำหรับการเลือกตั้งในบางเขตเลือกตั้งหรือบางหน่วยเลือกตั้งก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง หรือกรณีการเลือกตั้งยังไม่แล้วเสร็จ หรือยังไม่มีการประกาศผลการเลือกตั้งครบทุกเขตเลือกตั้ง (ร่างมาตรา 4 และร่างมาตรา 6)

5. ยกเลิกหลักเกณฑ์และวิธีการคำนวณสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละพรรคพึงมีและจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่แต่ละพรรคจะพึงได้รับ กรณีมีการเลือกตั้งใหม่ภายในหนึ่งปีเพราะเหตุที่การเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นไม่ได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และกำหนดสาระสำคัญใหม่กรณีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งที่ไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดได้คะแนนเสียงมากกว่าคะแนนเสียงที่ไม่เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งใด (ร่างมาตรา 5)

6. ให้ยกเลิกวิธีการคำนวณสัดส่วนคะแนนของพรรคการเมืองสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเมื่อมีการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง (ร่างมาตรา 7)

ตารางเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และ (นายวิรัช รัตนเศรษฐ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....
	ร่าง **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย** **แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)** **พุทธศักราช ....** .... โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย .... **มาตรา 1** รัฐธรรมนูญนี้เรียกว่า “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่..) พุทธศักราช ....” **มาตรา 2** รัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป	**ร่าง** **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย** **แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)** **พุทธศักราช ....** .... โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย .... **มาตรา 1** รัฐธรรมนูญนี้เรียกว่า “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....” **มาตรา 2** รัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....
มาตรา 255 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ จะกระทำมิได้		
	มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในมาตรา 256 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน	**มาตรา 3** ให้ยกเลิกความในมาตรา 256 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน
มาตรา 256 ภายใต้บังคับมาตรา 255 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ให้กระทำได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้	"มาตรา 256 ภายใต้บังคับมาตรา 255 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้กระทำได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้	"มาตรา 256 ภายใต้บังคับมาตรา 255 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ให้กระทำได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้
(1) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรีหรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาหรือจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย	(1) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาหรือจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย	(1) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรีหรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย
(2) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมต่อรัฐสภาและให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ	(2) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมและให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ	(2) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมต่อรัฐสภา และให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....
(3) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขั้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ซึ่งในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา	(3) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขั้นรับหลักการให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา	(3) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขั้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา
(4) การพิจารณาในวาระที่สองขั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา โดยการออกเสียงในวาระที่สองนี้ ให้ถือเสียงข้างมากเป็นประมาณ แต่ในกรณีที่เป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ประชาชนเป็นผู้เสนอต้องเปิดโอกาสให้ผู้แทนของประชาชนที่เข้าชื่อกันได้แสดงความคิดเห็นด้วย	(4) การพิจารณาในวาระที่สองขั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมด้วย	(4) การพิจารณาในวาระที่สองขั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา โดยการออกเสียงในวาระที่สองนี้ ให้ถือเสียงข้างมากเป็นประมาณ แต่ในกรณีที่เป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ประชาชนเป็นผู้เสนอต้องเปิดโอกาสให้ผู้แทนของประชาชนที่เข้าชื่อกันได้แสดงความคิดเห็นด้วย
(5) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้วให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป	(5) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนั้นแล้วให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป	(5) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้วให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป
(6) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา โดยในจำนวนนี้ต้องมี	(6) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา	(6) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎร เห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกัน และมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา		
(7) เมื่อมีการลงมติเห็นชอบตาม (6) แล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน แล้วจึงนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย และให้นำความในมาตรา 81 มาใช้บังคับโดยอนุโลม	(7) เมื่อการลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวแล้ว ให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย และให้นำบทบัญญัติมาตรา 81 วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม	(7) เมื่อมีการลงมติเห็นชอบตาม (6) แล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน แล้วจึงนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย และให้นำความในมาตรา 81 มาใช้บังคับโดยอนุโลม
(8) ในกรณีร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด 1 บททั่วไป หมวด 2 พระมหากษัตริย์ หรือหมวด 15 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวกับหน้าที่หรืออำนาจของศาล หรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติตามหน้าที่หรืออำนาจได้ ก่อนดำเนินการตาม (7) ให้จัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ถ้าผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม		(8) ในกรณีร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด 1 บททั่วไป หมวด 2 พระมหากษัตริย์ หมวด 15 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวกับหน้าที่หรืออำนาจของศาลหรือองค์กรอิสระหรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติตามหน้าที่หรืออำนาจได้ ก่อนดำเนินการตาม (7) ให้จัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ถ้าผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....
จึงให้ดำเนินการตาม (7) ต่อไป (9) ก่อนนายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยตาม (7) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา หรือของทั้งสองสภารวมกัน แล้วแต่กรณี มีสิทธิเข้าชื่อกันเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกหรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี ว่าร่างรัฐธรรมนูญตาม (7) ขัดต่อมาตรา 255 หรือมีลักษณะตาม (8) และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับเรื่องดังกล่าวส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง ในระหว่างการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ นายกรัฐมนตรีจะนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยมิได้	(8) ก่อนนายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยตาม (7) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่า<u>หนึ่งในห้า</u>ของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา หรือของทั้งสองสภารวมกัน แล้วแต่กรณี มีสิทธิเข้าชื่อกันเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกหรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี ว่าร่างรัฐธรรมนูญตาม (7) ขัดต่อมาตรา 255 และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับเรื่องดังกล่าวส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง ในระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ นายกรัฐมนตรีจะนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยมิได้” **มาตรา 4** ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นหมวด 15/1 การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ มาตรา 256/1 ถึงมาตรา 256/14 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	จึงให้ดำเนินการตาม (7) ต่อไป (9) ก่อนนายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยตาม (7) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา หรือของทั้งสองสภารวมกัน แล้วแต่กรณี มีสิทธิเข้าชื่อกันเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกหรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี ว่าร่างรัฐธรรมนูญตาม (7) ขัดต่อมาตรา 255 หรือมีลักษณะตาม (8) และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับเรื่องดังกล่าวส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง ในระหว่างการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ นายกรัฐมนตรีจะนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยมิได้” **มาตรา 4** ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นหมวด 15/1 การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ มาตรา 256/1 ถึงมาตรา 256/19 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....
	“หมวด 15/1 การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ——————— มาตรา 256/1 ให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ตามหมวดนี้ ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 200 คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในแต่ละจังหวัด การคำนวณจำนวนสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญที่แต่ละจังหวัดจะพึงมี ให้ใช้จำนวนราษฎรทั้งประเทศตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญเฉลี่ยด้วยจำนวนสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญจำนวนสองร้อยคน จำนวนที่ได้รับให้ถือว่าเป็นจำนวนราษฎรต่อสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญหนึ่งคน จังหวัดใดมีราษฎรไม่ถึงเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญหนึ่งคนตามวรรคสอง ให้มีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญในจังหวัดนั้นได้หนึ่งคน จังหวัดใดมีราษฎรเกินจำนวนราษฎรต่อสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญหนึ่งคน ให้มีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญในจังหวัดนั้นเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนทุกจำนวน	“หมวด 15/1 การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ——————— มาตรา 256/1 ให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ตามหมวดนี้ ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยคน ดังต่อไปนี้ (1) สมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในแต่ละจังหวัดจำนวนหนึ่งร้อยห้าสิบคน (2) สมาชิกซึ่งรัฐสภาคัดเลือกจำนวนยี่สิบคน (3) สมาชิกซึ่งที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทยเลือกจำนวนยี่สิบคน โดยคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญสาขากฎหมายมหาชน สาขารัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวนสิบคน และจากผู้มีประสบการณ์ด้านการเมือง การบริหารราชการแผ่นดิน หรือการร่างรัฐธรรมนูญ จำนวนสิบคน (4) สมาชิกซึ่งคัดเลือกจากนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษา จำนวนสิบคน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....
	ราษฎรที่ถึงเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญหนึ่งคน เมื่อได้จำนวนสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญของแต่ละจังหวัดตามวรรคสองและวรรคสามแล้ว ถ้าจำนวนสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญยังไม่ครบสองร้อยคน จังหวัดใดที่มีเศษที่เหลือจากการคำนวณตามวรรคสองมากที่สุด ให้จังหวัดนั้นมีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน และให้เพิ่มสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามวิธีการดังกล่าวแก่จังหวัดที่มีเศษที่เหลือจากการคำนวณนั้นในลำดับรองลงมาตามลำดับจนครบจำนวนสองร้อยคน ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญให้ใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง มาตรา 256/2 บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง (3) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งหรือเป็นบุคคลที่เกิดในจังหวัด	มาตรา 256/2 บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา 256/1 (1) (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง (3) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง หรือเป็นบุคคลที่เกิดในจังหวัด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....
	ที่สมัครรับเลือกตั้ง หรือเคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปีการศึกษา หรือเคยรับราชการหรือปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง แล้วแต่กรณีเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปี มาตรา 256/3 บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ (1) เป็นบุคคลซึ่งมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา 98 (1) (2) (4) (5) (6) (8) (9) (10) (11) (12) (13) (15) (16) (17) หรือ (18) (2) เป็นข้าราชการการเมือง (3) เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือรัฐมนตรี	ที่สมัครรับเลือกตั้ง หรือเคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปีการศึกษา หรือเคยรับราชการหรือปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง แล้วแต่กรณีเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปี มาตรา 256/3 บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา 256/1 (1) (1) เป็นบุคคลซึ่งมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา 98 (1) (2) (4) (5) (6) (8) (9) (10) (11) (12) (13) (15) (16) (17) หรือ (18) (2) เป็นข้าราชการการเมือง (3) เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือรัฐมนตรี มาตรา 256/4 บุคคลซึ่งจะได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา 256/1 (2) (3) และ (4) ต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา 256/2 (1) และ (2) และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 256/3

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....
		มาตรา 256/5 การกำหนดจำนวนสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา 256/1 (1) ในแต่ละจังหวัดจะพึงมี ให้ใช้จำนวนราษฎรทั้งประเทศตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ เฉลี่ยด้วยจำนวนสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญจำนวนหนึ่งร้อยห้าสิบคน จำนวนที่ได้รับให้ถือว่าเป็นจำนวนราษฎรต่อสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญหนึ่งคน จังหวัดใดมีราษฎรไม่ถึงเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญหนึ่งคนตามวรรคหนึ่ง ให้มีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญในจังหวัดนั้นได้หนึ่งคน จังหวัดใดมีราษฎรเกินจำนวนราษฎรต่อสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญหนึ่งคน ให้มีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญในจังหวัดนั้นเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนทุกจำนวนราษฎรที่ถึงเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญหนึ่งคน เมื่อได้จำนวนสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญของแต่ละจังหวัดตามวรรคหนึ่งและวรรคสองแล้ว ถ้าจำนวนสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญยังไม่ครบหนึ่งร้อยห้าสิบคน จังหวัดใดมีเศษที่เหลือจากการคำนวณตามวรรคสองมากที่สุด ให้จังหวัดนั้นมีสมาชิกสภา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....
		ร่างรัฐธรรมนูญเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน และให้เพิ่มสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามวิธีการดังกล่าวแก่จังหวัดที่มีเศษที่เหลือจากการคำนวณนั้นในลำดับรองลงมาตามลำดับจนครบจำนวนหนึ่งร้อยห้าสิบคน ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญให้ใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง
	มาตรา 256/4 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่มีเหตุแห่งการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ตามหมวดนี้	มาตรา 256/6 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา 256/1 (1) ให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่มีเหตุแห่งการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ตามหมวดนี้
	การกำหนดวันเลือกตั้งตามวรรคหนึ่งให้กระทำโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ซึ่งต้องกำหนดให้เป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร	การกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ซึ่งต้องกำหนดให้เป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร
	ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการแนะนำตัวผู้สมัครอย่างเท่าเทียมกัน	ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการแนะนำตัวผู้สมัครอย่างเท่าเทียมกัน
	การเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ โดยให้ผู้มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญได้หนึ่งคน และจะลงคะแนนเลือกผู้สมัครผู้ใดหรือจะลงคะแนนไม่เลือกผู้ใดเลยก็ได้	การเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ ให้ผู้ที่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญได้หนึ่งคน และจะลงคะแนนเลือกผู้สมัครผู้ใดหรือจะลงคะแนนไม่เลือกผู้ใดเลยก็ได้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....
	คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามในการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามมาตรา 95 และมาตรา 96 ของรัฐธรรมนูญ หลักเกณฑ์และวิธีการในการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด เมื่อได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญแล้ว ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันเลือกตั้ง โดยให้ผู้สมัครที่ได้รับคะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับจนครบตามจำนวนสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญที่พึงมีในแต่ละจังหวัดเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง สมาชิกภาพของสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญเริ่มตั้งแต่วันเลือกตั้ง	ทั้งนี้ ให้นำมาตรา 95 และมาตรา 96 มาใช้บังคับกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ หลักเกณฑ์และวิธีการในการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด เมื่อได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญแล้ว ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันเลือกตั้ง โดยให้ผู้สมัครที่ได้รับคะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับจนครบตามจำนวนสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญที่พึงมีในแต่ละจังหวัดเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญที่แต่ละจังหวัดจะพึงมีส่งให้ประธานรัฐสภาภายในห้าวันนับแต่วันที่ประกาศรับรองผลการเลือกตั้ง มาตรา 256/7 การเลือกสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา 256/1 (2) ให้รัฐสภาดำเนินการคัดเลือกโดยให้มีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ทั้งนี้ ให้นำข้อบังคับการประชุมรัฐสภามาใช้บังคับ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....
		โดยอนุโลม มาตรา 256/8 การเลือกสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา 256/1 (3) ให้ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทยเลือกและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ได้รับคะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับตัวอักษรให้ได้จำนวนที่กำหนดในแต่ละประเภท ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทยกำหนด การเลือกสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา 256/1 (4) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งคัดเลือกนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษา ให้ได้จำนวนที่กำหนด ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการเสนอชื่อและการคัดเลือกให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด มาตรา 256/9 เมื่อได้ดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา 256/7 และมาตรา 256/8 ตามจำนวนที่จะพึงมีในแต่ละประเภทแล้ว ให้ผู้ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวจัดทำบัญชีรายชื่อส่งประธานรัฐสภาภายในห้าวันนับแต่ดำเนินการให้ได้มาแล้วเสร็จ เมื่อประธานรัฐสภาได้รับบัญชีรายชื่อตามวรรคหนึ่ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....
		และบัญชีรายชื่อตามมาตรา 256/6 วรรคแปด แล้วให้ประกาศรายชื่อบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามบัญชีรายชื่อนั้นในราชกิจจานุเบกษา
	มาตรา 256/5 สมาชิกภาพของสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง เมื่อ	มาตรา 256/10 สมาชิกภาพของสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ เริ่มตั้งแต่วันที่สมาชิกผู้นั้นได้รับเลือกตั้ง แต่งตั้ง หรือเลือกเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญแล้วแต่กรณี สมาชิกภาพของสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง เมื่อ
	(1) สภาร่างรัฐธรรมนูญสิ้นสุด	(1) สภาร่างรัฐธรรมนูญสิ้นสุดตามมาตรา 256/18
	(2) ตาย	(2) ตาย
	(3) ลาออก	(3) ลาออก
	(4) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 256/2 หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 256/3	(4) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 256/2 หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 256/3 หรือตามมาตรา 256/4 ในกรณีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา 256/1 (4) หากพ้นสภาพจากการเป็นนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษา
	เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากที่ถึงคราวออกตามมาตรา 256/13 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการเลื่อนบุคคลผู้ที่ได้คะแนนในลำดับต่อไปในการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นบุคคลผู้มีคุณสมบัติและไม่มี	เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา 256/1 ประเภทใดว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากที่ถึงคราวออกตาม (1) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งหรือผู้ซึ่งแต่งตั้งหรือเลือกดำเนินการเลื่อนบุคคลซึ่งได้คะแนนในลำดับต่อไปในบัญชีรายชื่อของ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....
	ลักษณะต้องห้ามขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ภายในกำหนดเวลาสิบห้าวัน เว้นแต่ระยะเวลาการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญของสภาร่างรัฐธรรมนูญจะเหลือไม่ถึงเก้าสิบวัน ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดและยังไม่มีการเลื่อนลำดับขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างตามวรรคสอง หรือเป็นกรณีที่ไม่มีบุคคลที่จะเลื่อนลำดับขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างได้ให้สภาร่างรัฐธรรมนูญประกอบด้วยสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญเท่าที่มีอยู่ แต่ทั้งนี้สภาร่างรัฐธรรมนูญต้องมีจำนวนสมาชิกเหลืออยู่ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา 256/1 มาตรา 256/6 สภาร่างรัฐธรรมนูญมีประธานสภาคนหนึ่งและรองประธานสภาคนหนึ่งหรือสองคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากสมาชิกแห่งสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมติของสภาร่างรัฐธรรมนูญและให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ	สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญแต่ละประเภทที่ได้จัดทำไว้และยังเป็นบุคคลผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ภายในกำหนดเวลาสิบห้าวัน เว้นแต่ไม่มีผู้อยู่ในบัญชีรายชื่อที่จะเลื่อนขึ้นมาหรือระยะเวลาการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญของสภาร่างรัฐธรรมนูญเหลือไม่ถึงเก้าสิบวัน ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดและยังไม่มีการเลื่อนลำดับขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างตามวรรคสาม หรือเป็นกรณีที่ไม่มีบุคคลที่จะเลื่อนลำดับขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างได้ให้สภาร่างรัฐธรรมนูญประกอบด้วยสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญเท่าที่มีอยู่ แต่ทั้งนี้สภาร่างรัฐธรรมนูญต้องมีจำนวนสมาชิกเหลืออยู่ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา 256/1 มาตรา 256/11 สภาร่างรัฐธรรมนูญมีประธานสภาคนหนึ่งและรองประธานสภาคนหนึ่งหรือสองคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากสมาชิกแห่งสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมติของสภาร่างรัฐธรรมนูญและให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....
	ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจดำเนินกิจการของสภาร่างรัฐธรรมนูญตามหมวดนี้ รองประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจตามที่ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญมอบหมาย และปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญในกรณีที่ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ กรณีประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้และไม่มีรองประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่แทนตามวรรคสอง ให้ที่ประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญเลือกสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นประธานการประชุมในคราวนั้น เพื่อดำเนินการประชุมต่อไปได้ มาตรา 256/7 ให้สภาร่างรัฐธรรมนูญแต่งตั้งคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นคณะหนึ่ง ทำหน้าที่ยกร่างรัฐธรรมนูญตามแนวทางที่สภาร่างรัฐธรรมนูญกำหนด เพื่อเสนอต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยกรรมาธิการจำนวนสี่สิบห้าคน ซึ่งแต่งตั้งจากสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญจำนวนสามสิบคน จากผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายมหาชนจำนวนห้าคน ผู้เชี่ยวชาญสาขารัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์	ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจดำเนินกิจการของสภาร่างรัฐธรรมนูญตามหมวดนี้ รองประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจตามที่ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญมอบหมายและปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญในกรณีที่ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ กรณีประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ และไม่มีรองประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่แทนตามวรรคสอง ให้ที่ประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญเลือกสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นประธานการประชุมในคราวนั้น เพื่อดำเนินการประชุมต่อไปได้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....
	จำนวนห้าคน และจากผู้มีประสบการณ์ด้านการเมือง การบริหารราชการแผ่นดินและการร่างรัฐธรรมนูญห้าคน การแต่งตั้งกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญในส่วนของสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญให้คำนึงถึงสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญในภูมิภาคต่าง ๆ อย่างเป็นธรรม มาตรา 256/8 เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นของประธานและรองประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญและกรรมาธิการที่สภาร่างรัฐธรรมนูญแต่งตั้งให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา มาตรา 256/9 สภาร่างรัฐธรรมนูญต้องจัดทำร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่มีการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญครั้งแรก ซึ่งต้องจัดให้มีขึ้นไม่ช้ากว่าสามสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ การที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรไม่เป็นเหตุกระทบกระเทือน	มาตรา 256/12 เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นของประธานและรองประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญและกรรมาธิการที่สภาร่างรัฐธรรมนูญแต่งตั้งให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา มาตรา 256/13 สภาร่างรัฐธรรมนูญต้องจัดทำร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันที่มีการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญครั้งแรก ซึ่งต้องจัดให้มีขึ้นไม่ช้ากว่าสามสิบวันนับแต่วันที่มีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญทุกประเภทตามมาตรา 256/1 ซึ่งมีจำนวนรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละเก้าสิบของจำนวนสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญทั้งหมดแล้วให้ดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญส่วนที่เหลือโดยเร็ว การที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรไม่เป็นเหตุกระทบกระเทือน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....
	การปฏิบัติหน้าที่ของสภาร่างรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญให้สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปและประชาชนในทุกจังหวัดอย่างทั่วถึง โดยให้สภาร่างรัฐธรรมนูญ คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง จัดให้มีการเผยแพร่เนื้อหาสาระและความคืบหน้าในการร่างรัฐธรรมนูญผ่านสื่อมวลชนและเวทีแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด 1 และหมวด 2 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จะกระทำมิได้ กรณีที่รัฐสภาวินิจฉัยว่าร่างรัฐธรรมนูญมีลักษณะตามวรรคสี่ให้ร่างรัฐธรรมนูญเป็นอันตกไป มาตรา 256/10 การพิจารณาและจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ การประชุม การลงมติ การแต่งตั้ง	ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสภาร่างรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ให้สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทั่วไป และประชาชนในทุกจังหวัดอย่างทั่วถึง โดยให้สภาร่างรัฐธรรมนูญ คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง จัดให้มีการเผยแพร่เนื้อหาสาระและความคืบหน้าในการร่างรัฐธรรมนูญผ่านสื่อมวลชนและเวทีแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ในระหว่างการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ให้สภาร่างรัฐธรรมนูญแจ้งให้คณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา องค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสดงความคิดเห็นหรือมีข้อเสนอแนะอื่นใดในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และภายในกำหนดเวลาที่สภาร่างรัฐธรรมนูญกำหนด การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด 1 บททั่วไป และหมวด 2 พระมหากษัตริย์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จะกระทำมิได้ กรณีที่รัฐสภาวินิจฉัยว่าร่างรัฐธรรมนูญมีลักษณะตามวรรคห้า ให้ร่างรัฐธรรมนูญเป็นอันตกไป มาตรา 256/14 การพิจารณาและจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ การประชุม การลงมติ การแต่งตั้ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....
	กรรมาธิการ และการดำเนินการของกรรมาธิการการรักษาระเบียบและความเรียบร้อย และกิจการอื่นเพื่อดำเนินการตามหมวดนี้ ให้นำข้อบังคับการประชุมรัฐสภามาใช้บังคับโดยอนุโลม ให้นำบทบัญญัติมาตรา 120 มาตรา 124 และมาตรา 125 มาใช้บังคับกับการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ และการประชุมของคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ โดยอนุโลม มาตรา 256/11 เมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างรัฐธรรมนูญเสร็จแล้วให้นำเสนอต่อประธานรัฐสภา และเมื่อประธานรัฐสภาได้รับร่างรัฐธรรมนูญแล้วให้ส่งร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่รัฐสภาได้รับร่างรัฐธรรมนูญนั้นจากสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติของประชาชนว่าจะเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญหรือไม่ ในกรณีไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งประธานรัฐสภา ให้ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญส่งร่างรัฐธรรมนูญไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่ง	กรรมาธิการและการดำเนินการของกรรมาธิการการรักษาระเบียบและความเรียบร้อย และกิจการอื่นเพื่อดำเนินการตามหมวดนี้ ให้นำข้อบังคับการประชุมรัฐสภามาใช้บังคับโดยอนุโลม ให้นำความในมาตรา 120 มาตรา 124 และมาตรา 125 มาใช้บังคับกับการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญและการประชุมของคณะกรรมาธิการโดยอนุโลม มาตรา 256/15 เมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว ให้นำเสนอต่อรัฐสภา ให้รัฐสภาพิจารณาเพื่อให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ โดยจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นประการใดมิได้ การลงมติให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงให้ความเห็นชอบในการที่จะออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาเมื่อรัฐภาลงมติให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแล้ว ให้ประธานรัฐสภานำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย และให้นำความในมาตรา 81 วรรคสอง และมาตรา 146 มาใช้บังคับโดยอนุโลมและให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนาม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....
		รับสนองพระบรมราชโองการ ในกรณีที่มีคะแนนเสียงให้ความเห็นชอบไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ให้ดำเนินการจัดให้มีการประชามติเพื่อให้ประชาชนออกเสียงลงคะแนนว่าจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญที่สภาร่างรัฐธรรมนูญเสนอ มาตรา 256/16 ในกรณีที่จะต้องดำเนินการให้ประชาชนออกเสียงประชามติตามมาตรา 256/15 ให้ประธานรัฐสภาส่งร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่รัฐสภามีมติไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญที่สภาร่างรัฐธรรมนูญเสนอ เพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติของประชาชนว่าจะเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญหรือไม่
	ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนดวันออกเสียงประชามติซึ่งต้องไม่เกินหกสิบวันแต่ไม่น้อยกว่าสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับร่างรัฐธรรมนูญจากรัฐสภา หรือจากสภาร่างรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี วันออกเสียงประชามติให้กำหนดเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักรตั้งแต่เวลาแปดนาฬิกาจนถึงเวลาสิบเจ็ดนาฬิกา สำหรับหลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียง	ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนดวันออกเสียงประชามติซึ่งต้องไม่เกินหกสิบวันแต่ไม่น้อยกว่าสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับร่างรัฐธรรมนูญจากรัฐสภา และวันออกเสียงประชามติให้กำหนดเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร โดยเริ่มตั้งแต่เวลาแปดนาฬิกาจนถึงเวลาสิบเจ็ดนาฬิกา หลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียงประชามติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....
	ประชามติให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจัดให้มีการเผยแพร่เนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญให้ประชาชนรับทราบเป็นการทั่วไปผ่านสื่อมวลชน เวทีแสดงความคิดเห็น และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทุกประเภท โดยให้ผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญได้แสดงความคิดเห็นโดยเสรีภายใต้กรอบของกฎหมาย เมื่อการออกเสียงประชามติเสร็จสิ้นแล้ว ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการออกเสียงประชามติให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันออกเสียงประชามติ หากคะแนนการออกเสียงประชามติเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญให้ดำเนินการตามมาตรา 256/12 ต่อไป แต่หากคะแนนการออกเสียงประชามติไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญ ให้ร่างรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป และให้แจ้งผลการออกเสียงประชามติให้ประธานรัฐสภาหรือประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณีทราบโดยเร็ว	ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจัดให้มีการเผยแพร่เนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญให้ประชาชนรับทราบเป็นการทั่วไปผ่านช่องทางต่าง ๆ และให้นำเทคโนโลยีการสื่อสารมาสนับสนุนเพื่ออำนวยความสะดวกในการเผยแพร่ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสิทธิและความเสมอภาคในการแสดงความคิดเห็นกับร่างรัฐธรรมนูญภายใต้กรอบของกฎหมาย เมื่อการออกเสียงประชามติเสร็จสิ้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการออกเสียงประชามติให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันออกเสียงประชามติ หากคะแนนการออกเสียงประชามติเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญให้ดำเนินการตามมาตรา 256/17 ต่อไป แต่หากคะแนนการออกเสียงประชามติไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญหรือผู้มีสิทธิออกเสียงมาออกเสียงลงคะแนนไม่ถึงหนึ่งในห้าของจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียง ให้ร่างรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป และให้แจ้งผลการออกเสียงประชามติให้ประธานรัฐสภาและประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญทราบโดยเร็ว

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....
	มาตรา 256/12 เมื่อผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญ ให้ประธานรัฐสภาหรือประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี นำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายและให้นำบทบัญญัติมาตรา 81 วรรคสอง และมาตรา 146 มาใช้บังคับโดยอนุโลมและให้ประธานรัฐสภาหรือประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ	มาตรา 256/17 เมื่อผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญ ให้ประธานรัฐสภานำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายและให้นำความในมาตรา 81 วรรคสอง และมาตรา 146 มาใช้บังคับโดยอนุโลม และให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ
	มาตรา 256/13 สภาร่างรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงในกรณี ดังต่อไปนี้ (1) สภาร่างรัฐธรรมนูญมีจำนวนสมาชิกเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่ง (2) สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างรัฐธรรมนูญไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาตามมาตรา 256/9 วรรคหนึ่ง (3) เมื่อร่างรัฐธรรมนูญตกไปตามมาตรา 256/9 วรรคห้า หรือมาตรา 256/11 วรรคห้า (4) เมื่อร่างรัฐธรรมนูญได้ประกาศใช้บังคับเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว	มาตรา 256/18 สภาร่างรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงในกรณี ดังต่อไปนี้ (1) สภาร่างรัฐธรรมนูญมีจำนวนสมาชิกเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่ง (2) สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างรัฐธรรมนูญไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาตามมาตรา 256/13 วรรคหนึ่ง (3) เมื่อร่างรัฐธรรมนูญตกไปตามมาตรา 256/13 วรรคหก หรือมาตรา 256/16 วรรคห้า (4) เมื่อร่างรัฐธรรมนูญได้ประกาศใช้บังคับเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว ในกรณีที่สภาร่างรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงตาม (2) ให้ดำเนินการจัดให้มีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....
	มาตรา 256/14 ถ้าร่างรัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้นตามหมวดนี้ตกไป คณะรัฐมนตรี หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเสนอญัตติต่อรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภามีมติให้มีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ตามหมวดนี้อีกได้ การออกเสียงลงคะแนนให้ความเห็นชอบของรัฐสภาต้องได้เสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ทั้งนี้ บุคคลผู้ที่เคยเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญจะเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญอีกมิได้ เมื่อรัฐสภามีมติอย่างหนึ่งอย่างใดตามวรรคหนึ่งแล้ว จะมีการเสนอญัตติตามวรรคหนึ่งอีกมิได้ เว้นแต่จะมีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งใหม่แล้ว”	ตามหมวดนี้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นสุดระยะเวลาตามมาตรา 256/13 วรรคหนึ่ง ทั้งนี้ บุคคลซึ่งเคยเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญชุดเดิมจะเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญอีกไม่ได้ มาตรา 256/19 ในกรณีร่างรัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้นตามหมวดนี้ตกไป คณะรัฐมนตรี หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเสนอญัตติต่อรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภามีมติให้มีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ตามหมวดนี้อีกได้ การออกเสียงลงคะแนนให้ความเห็นชอบของรัฐสภาต้องได้เสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ทั้งนี้ บุคคลผู้ที่เคยเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญจะเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญอีกมิได้ เมื่อรัฐสภามีมติอย่างหนึ่งอย่างใดตามวรรคหนึ่งแล้ว จะมีการเสนอญัตติตามวรรคหนึ่งอีกมิได้ เว้นแต่จะมีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งใหม่แล้ว”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....
	มาตรา 5 ในวาระเริ่มแรกให้ตราพระราชกฤษฎีกากำหนดให้มีการรับสมัครเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ..... นายกรัฐมนตรี	มาตรา 5 ในวาระเริ่มแรก ให้ตราพระราชกฤษฎีกากำหนดให้มีการรับสมัครเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา 256/1 (1) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญนี้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ และให้ดำเนินการตามมาตรา 256/6 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญนี้ให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้เริ่มดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา 256/1 (2) (3) และ (4) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญนี้ให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ..... นายกรัฐมนตรี

ตารางเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน 4 ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิกมาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	ร่าง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช	ร่าง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช	ร่าง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช	ร่าง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิก มาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย .... **มาตรา 1** รัฐธรรมนูญนี้เรียกว่า “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่..) พุทธศักราช ....” **มาตรา 2** รัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจาก	โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย .... **มาตรา 1** รัฐธรรมนูญนี้เรียกว่า “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่..) พุทธศักราช ....” **มาตรา 2** รัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจาก	โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย .... **มาตรา 1** รัฐธรรมนูญนี้เรียกว่า “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่..) พุทธศักราช ....” **มาตรา 2** รัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจาก	โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย .... **มาตรา 1** รัฐธรรมนูญนี้เรียกว่า “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่..) พุทธศักราช ....” **มาตรา 2** รัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจาก

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิกมาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 91 การคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมือง ให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้	วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป	วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป	วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป	วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป **มาตรา 3** ให้ยกเลิกความในมาตรา 91 และมาตรา 92 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 91 <u>การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง</u>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิก มาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
(1) นำคะแนนรวมทั้งประเทศที่พรรคการเมืองทุกพรรคที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อได้รับจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหารด้วยห้าร้อยอันเป็นจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร (2) นำผลลัพธ์ตาม (1) ไปหารจำนวนคะแนนรวมทั้งประเทศของพรรคการเมืองแต่ละพรรคที่ได้รับจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบ				ที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้นโดยให้เลือกบัญชีรายชื่อใดบัญชีรายชื่อหนึ่งเพียงบัญชีรายชื่อเดียว และให้ถือเอาเขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิก มาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
แบ่งเขตเลือกตั้งทุกเขต จำนวนที่ได้รับให้ถือเป็นจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองนั้นจะพึงมีได้ (3) นำจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองจะพึงมีได้ตาม (2) ลบด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทั้งหมดที่พรรคการเมืองนั้นได้รับเลือกตั้งในทุกเขตเลือกตั้ง ผลลัพธ์คือจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร				

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิก มาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
แบบบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองนั้นจะได้รับ (4) ถ้าพรรคการเมืองใดมีผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเท่ากับหรือสูงกว่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองนั้นจะพึงมีได้ตาม (2) ให้พรรคการเมืองนั้นมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามจำนวนที่ได้รับจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และไม่มีสิทธิ				

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิก มาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ได้รับการจัดสรรสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ และให้นำจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อทั้งหมดไปจัดสรรให้แก่พรรคการเมืองที่มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งต่ำกว่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองนั้นจะพึงมีได้ตาม (2) ตามอัตราส่วน แต่ต้องไม่มีผลให้พรรคการเมืองใด				

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิก มาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ดังกล่าวมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกินจำนวนที่จะพึงมีได้ตาม (2) (5) เมื่อได้จำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองแล้วให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งตามลำดับหมายเลขในบัญชีรายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในกรณีที่ผู้สมัครรับ				

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิก มาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
เลือกตั้งผู้ใดตายภายหลังวันปิดรับสมัครรับเลือกตั้งแต่ก่อนเวลาปิดการลงคะแนนในวันเลือกตั้ง ให้นำคะแนนที่มีผู้ลงคะแนนให้มาคำนวณตาม (1) และ (2) ด้วย การนับคะแนน หลักเกณฑ์และวิธีการคำนวณ การคิดอัตราส่วน และการประกาศผลการเลือกตั้ง ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร				

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิก มาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 92 เขตเลือกตั้งที่ไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งรายใดได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งมากกว่าคะแนนเสียงที่ไม่เลือกผู้ใดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งนั้น ให้จัดให้มีการเลือกตั้งใหม่และมิให้นับคะแนนที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคนได้รับไปใช้ในการคำนวณตามมาตรา 91 ในกรณีเช่นนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการให้มีการรับสมัคร				มาตรา 92 <u>บัญชีรายชื่อพรรคการเมืองใดได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละห้าของคะแนนเสียงรวมทั้งประเทศ ให้ถือว่าไม่มีผู้ใดในบัญชีรายชื่อนั้นได้รับเลือกตั้ง และมิให้นำคะแนนเสียงดังกล่าวมารวมคำนวณเพื่อหาสัดส่วนจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวรรคสอง</u> <u>วิธีคำนวณสัดส่วนคะแนนเสียงบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองแต่ละพรรคได้รับ</u>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิกมาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ผู้สมัครรับเลือกตั้งใหม่ โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งเดิมทุกรายไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งที่จะจัดขึ้นใหม่นั้น				อันจะถือว่าบุคคลซึ่งมีรายชื่ออยู่ในบัญชีของพรรคการเมืองนั้นได้รับเลือกตั้งตามสัดส่วนที่คำนวณได้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้ถือว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งมีรายชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้งเรียงตามลำดับ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิก มาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 93 ในการเลือกตั้งทั่วไป ถ้าต้องมีการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่ในบางเขตหรือบางหน่วยเลือกตั้งก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง หรือการเลือกตั้งยังไม่แล้วเสร็จ หรือยังไม่มีการประกาศผลการเลือกตั้งครบทุกเขตเลือกตั้ง ไม่ว่าด้วยเหตุใด การคำนวณจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร				จากหมายเลขต้นบัญชีรายชื่อนั้น” **มาตรา 4** ให้ยกเลิกมาตรา 93 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิก มาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ที่แต่ละพรรคการเมืองพึงมี และจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่แต่ละพรรคการเมืองพึงได้รับให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในกรณีที่ผลการคำนวณตามวรรคหนึ่งทำให้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง				

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิก มาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ใดลดลง ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นในลำดับท้ายตามลำดับพ้นจากตำแหน่ง **มาตรา 94** ภายในหนึ่งปีหลังจากวันเลือกตั้งอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ถ้าต้องมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน				**มาตรา 5** ให้ยกเลิกความในมาตรา 94 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา 94 <u>เขตเลือกตั้งที่ไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งรายใดได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งมากกว่าคะแนนเสียงที่ไม่เลือก</u>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิก มาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดขึ้นใหม่เพราะเหตุที่การเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้นำความในมาตรา 93 มาใช้บังคับโดยอนุโลม การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่างไม่ว่าด้วยเหตุใดภายหลังพ้นเวลาหนึ่งปีนับแต่วันเลือกตั้งทั่วไปมิให้มีผลกระทบกับการคำนวณ				<u>ผู้ใดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งนั้น ให้จัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ ในกรณีเช่นนี้ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการให้มีการรับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้งใหม่ โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งเดิมทุกรายไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งที่จะจัดขึ้นใหม่นั้น</u>”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิก มาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละพรรคการเมืองจะพึงมีตามมาตรา 91 **มาตรา 101** สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อ ฯลฯ ฯลฯ (4) พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 93 ฯลฯ ฯลฯ **มาตรา 105** เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทน				**มาตรา 6** ให้ยกเลิก (4) ของมาตรา 101 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย **มาตรา 7** ให้ยกเลิกวรรคสาม ของมาตรา 105 ของ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิก มาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ราษฎรว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือเมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้ ฯลฯ ฯลฯ การคำนวณสัดส่วนคะแนนของพรรคการเมืองสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเมื่อมีการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้เป็นไปตามมาตรา 94				รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิกมาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 159 ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีจากบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 160 และเป็นผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88		**มาตรา 3** ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 159 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา 159 ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 160 และเป็นผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88		

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิก มาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
เฉพาะจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ฯลฯ ฯลฯ		<u>หรือจากผู้ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร</u>เฉพาะจากบัญชีรายชื่อ<u>หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร</u>ของพรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร”		

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิก มาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 270 นอกจากจะมีหน้าที่และอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว ให้วุฒิสภาตามมาตรา 269 มีหน้าที่และอำนาจติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ และการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ในการนี้ ให้คณะรัฐมนตรีแจ้งความคืบหน้าในการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศต่อ	**มาตรา 3** ให้ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560			

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิก มาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
รัฐสภาเพื่อทราบทุกสามเดือน ร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ ให้เสนอและพิจารณาในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ร่างพระราชบัญญัติใดที่คณะรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ ให้แจ้งให้ประธานรัฐสภาทราบพร้อมกับ				

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิก มาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
การเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้น ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีมิได้แจ้งว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อย				

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิก มาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
กว่าหนึ่งในห้าของแต่ละสภา อาจเข้าชื่อกันร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้วินิจฉัยการยื่นคำร้องดังกล่าวต้องยื่นก่อนที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี จะพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นแล้วเสร็จ เมื่อประธานรัฐสภาได้รับคำร้องตามวรรคสาม ให้ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการร่วมซึ่งประกอบด้วยประธานวุฒิสภาเป็นประธาน				

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิก มาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
รองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนหนึ่ง ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ผู้แทนคณะรัฐมนตรีคนหนึ่ง และประธานคณะกรรมาธิการสามัญคนหนึ่งซึ่งเลือกกันเองระหว่างประธานคณะกรรมาธิการสามัญในวุฒิสภาทุกคณะเป็นกรรมการเพื่อวินิจฉัย การวินิจฉัยของคณะกรรมการร่วมตามวรรคสี่ ให้ถือเสียงข้างมากเป็นประมาณคำวินิจฉัยของคณะกรรมการร่วม				

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิก มาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ดังกล่าวให้เป็นที่สุด และให้ประธานรัฐสภาดำเนินการไปตามคำวินิจฉัยนั้น **มาตรา 271** ในวาระเริ่มแรกภายในอายุของวุฒิสภาตามมาตรา 269 การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรยับยั้งไว้ตามมาตรา 137 (2) หรือ (3) ให้กระทำโดยที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ถ้าร่างพระราชบัญญัติ				

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิก มาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
นั้นเกี่ยวกับ (1) การแก้ไขเพิ่มเติมโทษหรือองค์ประกอบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ เฉพาะเมื่อการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นมีผลให้ผู้กระทำความผิดพ้นจากความผิดหรือไม่ต้องรับโทษ (2) ร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภามีมติด้วยคะแนนเสียง				

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิก มาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ว่ามีผลกระทบต่อการดำเนินกระบวนการยุติธรรมอย่างร้ายแรง มติของที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาที่ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติตามวรรคหนึ่งต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของรัฐสภา **มาตรา 272** ในระหว่างห้าปีแรกนับแต่วันที่มีรัฐสภา		<u>มาตรา 4 ให้ยกเลิกมาตรา 272 ของรัฐธรรมนูญ</u>		

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิก มาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ การให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้ดำเนินการตามมาตรา 159 เว้นแต่การพิจารณาให้ความเห็นชอบตามมาตรา 159 วรรคหนึ่ง ให้กระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา และมติที่เห็นชอบการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 159 วรรคสาม ต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่		แห่งราชอาณาจักรไทย แต่มิให้มีผลกระทบกระเทือนต่อการเลือกนายกรัฐมนตรีที่ได้ดำเนินการไปแล้วก่อนวันที่รัฐธรรมนูญนี้มีผลใช้บังคับ		

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิก มาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มีอยู่ของทั้งสองสภา ในระหว่างเวลาตามวรรคหนึ่ง หากมีกรณีที่ไม่อาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88 ไม่ว่าด้วยเหตุใด และสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาเข้าชื่อเสนอต่อประธานรัฐสภาขอให้รัฐสภามีมติยกเว้นเพื่อ				

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิก มาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ไม่ต้องเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88 ในกรณีเช่นนั้น ให้ประธานรัฐสภาจัดให้มีการประชุมร่วมกันของรัฐสภาโดยพลัน และในกรณีที่รัฐสภามีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ให้ยกเว้นได้ ให้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งต่อไป โดยจะเสนอชื่อผู้อยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมือง				

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิก มาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
แจ้งไว้ตามมาตรา 88 หรือไม่ก็ได้ **มาตรา 279** บรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ หรือที่จะออกใช้บังคับต่อไปตามมาตรา 265 วรรคสอง ไม่ว่าเป็นประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำที่มีผลใช้บังคับในทางรัฐธรรมนูญ ทางนิติบัญญัติ ทางบริหาร หรือ			**มาตรา 3** ให้ยกเลิกมาตรา 279 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิก มาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ทางตุลาการ ให้ประกาศ คำสั่ง การกระทำ ตลอดจนการปฏิบัติตามประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำนั้น เป็นประกาศ คำสั่ง การกระทำ หรือการปฏิบัติที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย และมีผลใช้บังคับโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้ต่อไป การยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมประกาศหรือคำสั่งดังกล่าว ให้กระทำเป็นพระราชบัญญัติ เว้นแต่ประกาศหรือคำสั่งที่มีลักษณะเป็นการใช้				

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิก มาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
อำนาจทางบริหาร การยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมให้กระทำโดยคำสั่งนายกรัฐมนตรีหรือมติคณะรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี บรรดาการใด ๆ ที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2558 และรัฐธรรมนูญ				

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	**ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 270 และมาตรา 271) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)**	**ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 159 และยกเลิกมาตรา 272) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)**	**ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (ยกเลิกมาตรา 279) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)**	**ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 มาตรา 92 และมาตรา 94 และยกเลิก มาตรา 93 มาตรา 101 (4) และมาตรา 105 วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)**
แห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2559 ว่าเป็นการชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย รวมทั้งการกระทำที่เกี่ยวเนื่องกับกรณีดังกล่าว ให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย	ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ..... นายกรัฐมนตรี	ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ..... นายกรัฐมนตรี	ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ..... นายกรัฐมนตรี	ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ..... นายกรัฐมนตรี

ส่วนที่ 2

บทวิเคราะห์

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จะเห็นว่า มาตรา 256 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แตกต่างจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในอดีต เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 256 (8) กำหนดให้มีกระบวนการพิเศษเพิ่มเติมไปจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญส่วนอื่น ๆ ซึ่งแตกต่างจากกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไทยในอดีตที่เป็นรูปแบบการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแบบเดียว อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดกระบวนการขั้นตอนในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญอย่างซับซ้อนและยุ่งยาก ทำให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แทบเป็นไปไม่ได้ในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะในช่วงวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

สำหรับการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 256 วรรคหนึ่ง (9) กำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการดำเนินการตรวจสอบการกระทำของรัฐสภาในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ดี รัฐธรรมนูญยังไม่กำหนดเขตอำนาจศาลรัฐธรรมนูญในประเด็นอำนาจการตรวจสอบการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้ชัดเจนเหมือนกรณีการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย จึงทำให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญยังมีความคลุมเครือในหลายประเด็น โดยมีแนวทางแก้ไขสภาพปัญหาดังกล่าว ดังนี้

ประการแรก เสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา 256 (3) (4) (6) (8) เพื่อให้รูปแบบการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญง่ายขึ้น ในรัฐธรรมนูญแต่ละหมวดมีกระบวนความยากง่ายที่แตกต่างกัน และองค์กรที่มีอำนาจดำเนินการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้มีความเชื่อมโยงกับประชาชนมากขึ้น

ประการที่สอง เสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ 256 (9) เพิ่มอำนาจศาลรัฐธรรมนูญให้ชัดเจนในการตรวจสอบการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งในทางรูปแบบและเนื้อหา[1]

ส่วนปัญหาว่าองค์กรผู้ทรงอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะสามารถใช้อำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ “ทั้งฉบับ” หรือใช้กระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดเอาไว้นั้น “จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่” ขึ้นทั้งฉบับเพื่อแทนที่รัฐธรรมนูญฉบับที่บังคับใช้อยู่อันมีผลเป็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้หรือไม่ ในแวดวงวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญไทยนั้น มีความเห็นต่อประเด็นปัญหาดังกล่าวอยู่ 2 ความเห็นด้วยกัน ดังนี้

---

[1] พัชรวรรณ นุชประยูร และวศิน ยิ้มแย้ม. (2562). **ปัญหาเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในประเทศไทย.** สืบค้น 24 สิงหาคม 2563 จาก www.assumptionjournal.au.edu/index.php/LawJournal/article/view/4450/2642

ความเห็นแรกเห็นว่า องค์กรผู้ทรงอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไม่สามารถอาศัยอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของตนเข้าไปดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ “ทั้งฉบับ” ได้ หากการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นเป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญอย่างสิ้นเชิงโดยไม่หลงเหลือ “ทรวดทรง” หรือ “สาระสำคัญ” หรือ “ความคิดอันเป็นรากเหง้า” อันมีอยู่ในรัฐธรรมนูญฉบับเดิมเอาไว้เลย ทั้งนี้ เนื่องจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หมายถึง การแก้ไขของเดิมหรือเพิ่มเติมของเดิมขึ้น ซึ่งจะต้องรักษาสาระสำคัญอันมีอยู่แต่เดิมไว้เพียงแต่แก้ไขเปลี่ยนแปลงตกแต่งให้ดีขึ้นเท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญย่อมหมายถึงการทำให้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเปลี่ยนแปลงไปโดยยังคงรักษา “โครงสร้างของรัฐธรรมนูญเดิม” เอาไว้ด้วยเท่านั้น นอกจากนี้ การที่ผู้ทรงอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แทนที่รัฐธรรมนูญฉบับเดิมนั้น อาจถือว่าเป็นการกระทำที่เกินขอบอำนาจที่ได้รับมอบมาจากอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญดั้งเดิมเพราะการกระทำดังกล่าวถือว่าเป็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญทั้งฉบับซึ่งเป็นสิ่งที่รัฐธรรมนูญมิได้มอบอำนาจให้ไว้

ในขณะที่ความเห็นที่สองเห็นว่า องค์กรผู้ทรงอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญสามารถอาศัยอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของตนเข้าไปดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ “ทั้งฉบับ” หรือสามารถใช้กระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดเอาไว้ “จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่” ขึ้นทั้งฉบับและประกาศใช้แทนที่รัฐธรรมนูญฉบับที่บังคับใช้อยู่เดิม อันมีผลเป็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญนั้นไปในตัวได้เสมอ ทั้งนี้ เนื่องจากการใช้อำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้นถือว่าเป็นการใช้อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญรูปแบบหนึ่งโดยถือว่าเป็นอำนาจที่ต่อเนื่องมาจากอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญดั้งเดิม ในทางวิชาการจึงเรียกอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญว่า “อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญที่ได้รับมาจากอำนาจดั้งเดิมหรืออำนาจในการเปลี่ยนแปลงองค์กรที่ได้รับมอบมาจากอำนาจในการก่อตั้งองค์กร” และยังอาจเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า “อำนาจพิจารณาใหม่” ซึ่งไม่ใช่เป็นแต่เพียงอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่ใช้อยู่บางบทบางมาตราเท่านั้นแต่ยังครอบคลุมไปถึงอำนาจที่จะจัดทำรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับด้วย นักกฎหมายฝ่ายหลังบางคนยังมีความเห็นต่อไปอีกว่า การยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับหนึ่งนั้นอาจทำได้เสมอ แม้ไม่มีบทบัญญัติกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญก็ตาม โดยยกตัวอย่างกรณีพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 ที่ไม่มีบทบัญญัติใดบอกวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือวิธียกเลิกตัวมันเองไว้ แต่พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองดังกล่าวก็ได้ถูกยกเลิกไปโดยการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2490 ซึ่งถูกยกเลิกไปโดยการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492

เมื่อพิจารณาจากมุมมองในทางรูปแบบแล้ว องค์กรผู้ทรงอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญย่อมสามารถดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ทั้งฉบับหรือเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นแทนที่รัฐธรรมนูญฉบับที่บังคับใช้อยู่ได้ ตราบใดที่ข้อจำกัดในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่รัฐธรรมนูญบัญญัติเอาไว้โดยชัดแจ้งไม่ว่าจะเป็นข้อจำกัดในทางรูปแบบและกระบวนการก็ดี ข้อจำกัดในทางเวลาก็ดี หรือข้อจำกัดในทางเนื้อหาก็ดียังคงได้รับความเคารพและไม่ถูกล่วงละเมิดโดยองค์กรผู้ทรงอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ยกตัวอย่างเช่นกระบวนการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งเกิดจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

ฉบับที่ใช้บังคับอยู่ก่อนหน้า คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 โดยใช้วิธีการ “เพิ่มเติม” บทบัญญัติหมวดใหม่ว่าด้วยการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่กำหนดให้มีการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นเพื่อดำเนินการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เข้าไปในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ซึ่งจะเห็นได้ว่ากระบวนการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 นั้น เกิดขึ้นจากการใช้อำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ที่ได้ดำเนินการโดยชอบด้วยข้อจำกัดในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 กำหนดเอาไว้ทุกประการ ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญครั้งดังกล่าวและรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่ตามมานั้นจึงไม่ถือว่าเป็นกระบวนการที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

หากพิจารณาจากมุมมองในทางเนื้อหาแล้ว คำตอบต่อปัญหาดังกล่าวอาจจะแตกต่างออกไป เนื่องจากมุมมองดังกล่าวถือว่าข้อจำกัดในทางเนื้อหาต่ออำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นข้อจำกัดที่บัญญัติเอาไว้โดยชัดแจ้งในรัฐธรรมนูญเสมอไปเท่านั้น หากแต่ยังรวมไปถึงข้อจำกัดในทางเนื้อหาโดยปริยายที่ไม่ได้บัญญัติเอาไว้โดยชัดแจ้งในรัฐธรรมนูญด้วย เพราะแนวความคิดนี้มองว่ารัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรนั้นไม่ได้เป็นเพียงเอกสารทางกฎหมายที่บรรจุกฎเกณฑ์ในการปกครองสังคมใดสังคมหนึ่งเอาไว้เท่านั้น หากแต่เป็นสิ่งซึ่งบรรจุคุณค่าต่าง ๆ ที่สังคมนั้นให้การยอมรับนับถือด้วย ดังนั้น รัฐธรรมนูญทุกฉบับจึงมีหลักการพื้นฐานสำคัญของมันอยู่เสมอ หลักการพื้นฐานสำคัญเหล่านี้เปรียบเสมือนกับโครงสร้างที่ค้ำจุนการดำรงอยู่ของรัฐธรรมนูญฉบับนั้น เปรียบเสมือนกับสิ่งซึ่งบ่งบอกถึง “อัตลักษณ์ของรัฐธรรมนูญ” หรือเปรียบเสมือนกับ “จิตวิญญาณ” หรือ “รหัสพันธุกรรม” ของรัฐธรรมนูญเลยทีเดียวเพราะหากปราศจากหลักการพื้นฐานสำคัญเหล่านั้นแล้ว รัฐธรรมนูญฉบับนั้นก็ย่อมไม่อาจมีตัวตนอยู่ได้เลย เมื่อหลักการพื้นฐานสำคัญดังกล่าวเป็นสิ่งที่อยู่ภายในของรัฐธรรมนูญ จึงไม่มีความจำเป็นที่รัฐธรรมนูญจะต้องบัญญัติรับรองเอาไว้อย่างชัดแจ้ง หากแต่หลักการดังกล่าวสามารถสืบสาวออกมาได้จากการตีความบทบัญญัติลายลักษณ์อักษรมาตราต่าง ๆ ของรัฐธรรมนูญอย่างเป็นระบบและเชื่อมโยงกัน

ดังนั้น ในเบื้องต้นอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจึงไม่ได้รวมไปถึงอำนาจที่จะทำลายรัฐธรรมนูญทั้งฉบับลงหรือเพื่อสร้างรัฐธรรมนูญใหม่ด้วย เพราะโดยสภาพของการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในลักษณะดังกล่าวย่อมเป็นไปได้ที่จะมีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกหลักการพื้นฐานสำคัญของรัฐธรรมนูญซึ่งเปรียบเสมือนกับตัวตนของรัฐธรรมนูญเอง การเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกหลักการเหล่านี้ย่อมเท่ากับเป็น “การยุติชีวิต” ของรัฐธรรมนูญฉบับนั้น และจากเถ้าถ่านของรัฐธรรมนูญเดิมก็จะเกิดเป็นระบอบการเมืองใหม่ตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำที่เกินขอบอำนาจของผู้ทรงอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ แต่หากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับหรือการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นแทนที่ฉบับที่ใช้บังคับอยู่นั้น ไม่เข้าไปแตะต้องหรือเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกหลักการพื้นฐานสำคัญของรัฐธรรมนูญเดิมเลย การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับหรือการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เช่นนี้ย่อมถือว่าชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว ยกตัวอย่างเช่น การจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 ได้ใช้วิธีการ “แก้ไขเพิ่มเติม” รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 “ทั้งฉบับ” ดังที่คำปรารภของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 ใช้คำว่า “. . . สมควรปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย . . .” โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 ยังคงรักษาระบอบการปกครองตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้า คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 เอาไว้ดังเดิม กล่าวคือ ยังคงรักษาทรวดทรงและความคิดอันเป็นรากเหง้า คือ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอยู่อย่างรัฐธรรมนูญเดิมเอาไว้ การจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 จึงเป็นเพียงแต่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเท่านั้น และถือว่าไม่เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิมด้วย[2]

สำหรับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งได้มีการเพิ่มเติมเงื่อนไขและขั้นตอนในการแก้ไขเพิ่มเติมแตกต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับก่อนที่ผ่านมา ทำให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นไปได้ยากกว่าฉบับอื่น กล่าวคือ

1. การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่ 1 ขั้นรับหลักการ ต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา **“ซึ่งในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) เห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา”** การใช้เสียง ส.ว. 1 ใน 3 ถือเป็นเงื่อนไขใหม่ เพื่อต้องการถ่วงดุลไม่ให้ ส.ส. ใช้เสียงข้างมากโดยมิชอบแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ แต่เมื่อมองอีกด้านหนึ่งการกำหนดเช่นนี้ก็ทำให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทำได้ยากขึ้น **เพราะต้องใช้เสียงสนับสนุนจาก ส.ว. อย่างน้อย 84 เสียง และเมื่อพิจารณาที่มาของ ส.ว. 250 เสียง ที่มาจากการเลือกโดย คสช. ด้วยแล้ว โอกาสที่จะได้เสียงสนับสนุนจาก ส.ว. ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในช่วง 5 ปีแรกย่อมไม่ใช่เรื่องง่าย** การที่กำหนดให้มีความยากในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญกว่ากฎหมายทั่วไปเพื่อเป็นการยืนยันความเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศด้วย

2. การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่ 3 ขั้นสุดท้าย ต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) จากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎร เห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกัน และมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา **จะเห็นได้ว่านอกจากคะแนนเสียงของ ส.ว. แล้ว ยังต้องได้คะแนนเสียงของ ส.ส. จากพรรคขนาดกลางหรือพรรคขนาดเล็กที่ไม่ได้เป็นรัฐมนตรี หรือประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย ทำให้พรรคขนาดกลางหรือพรรคขนาดเล็กมีส่วนสำคัญในการชี้ขาดการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญด้วย**

3. กรณีเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในหมวด 1 บททั่วไป หมวด 2 พระมหากษัตริย์ หรือหมวด 15 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวกับหน้าที่หรืออำนาจของศาล หรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือ

---

[2] ณัฐปคัลภ์ ลาชโรจน์. (2558). **ข้อจำกัดในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ.** สืบค้น 26 สิงหาคม 2563 จาก https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2015/TU_2015_5501032055_4149_3297.pdf

องค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติตามหน้าที่หรืออำนาจได้นั้น **ต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ** ด้วย

4. ก่อนนายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย ส.ส. หรือ ส.ว. หรือสมาชิกทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา หรือของทั้งสองสภารวมกัน แล้วแต่กรณี สามารถเข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกหรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี ว่าร่างรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐหรือไม่ รวมทั้งมีลักษณะที่ต้องทำประชามติก่อนหรือไม่ และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับเรื่องดังกล่าวส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่อง **ในระหว่างการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ นายกรัฐมนตรีจะนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยมิได้**

ส่วนที่ 3

ข้อมูลประกอบการพิจารณา

เพื่อประโยชน์แก่การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... ตามที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เสนอให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาพิจารณาเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในการนี้จึงได้นำบทความเกี่ยวกับประเด็นในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อให้สมาชิกรัฐสภาได้พิจารณาประกอบการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ตารางเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ตารางแสดงการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของประเทศไทย จำนวน 3 ฉบับ สภาร่างรัฐธรรมนูญไทย ปัญหาเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในประเทศไทย ที่มาของนายกรัฐมนตรี ที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่มาและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา ระบบการเลือกตั้งแบบใหม่ : แบบจัดสรรปันส่วนผสม การกำหนดจำนวนคะแนนเสียงขั้นต่ำของการคำนวณเพื่อหาสัดส่วนจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อไว้ร้อยละ 5 ของจำนวนคะแนนเสียงรวมทั้งประเทศ การตราพระราชบัญญัติตามบทเฉพาะกาลตามมาตรา 270 ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจากประกาศ คสช. คำสั่ง คสช. และคำสั่งของหัวหน้า คสช. กรณีการดำเนินคดีต่อพลเรือนในศาลทหาร และการจำกัดเสรีภาพสื่อมวลชน และเสรีภาพ การแสดงออกของประชาชน และประเด็นการศึกษาของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหา หลักเกณฑ์และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ*

นับแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พุทธศักราช 2475 ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญใช้บังคับที่เป็นลายลักษณ์อักษรและเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ โดยอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

เมื่อรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ หากมีบทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ และรัฐธรรมนูญได้กำหนดโครงสร้าง กลไกพื้นฐานของประเทศและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนซึ่งเป็นหัวใจของการปกครองด้วย ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจึงบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ จึงมีความแตกต่างกับการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายทั่วไป เพราะว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมีการบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะหมวดว่าด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยมีเนื้อหาสาระ เช่น การกำหนดผู้มีสิทธิเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หลักการการเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ผู้พิจารณาการขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่ง ขั้นการพิจารณาในวาระที่สอง ขั้นการพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ระยะเวลาที่รอไว้ก่อนพิจารณาวาระที่สาม การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม เป็นต้น ซึ่งรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับอาจมีการกำหนดเงื่อนไขในการแก้ไขเพิ่มเติมที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

---

* เรียบเรียงโดย นายแดนชัย ไชวิเศษ นิติกรชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

1. รัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและรัฐธรรมนูญที่ไม่มีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

1.1 รัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มีจำนวน 14 ฉบับ ได้แก่

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 บัญญัติไว้ในมาตรา 63
2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 บัญญัติไว้ในมาตรา 85
3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉะบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490 บัญญัติไว้ในมาตรา 93
4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 บัญญัติไว้ในมาตรา 173
5. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 บัญญัติไว้ในมาตรา 111
6. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 บัญญัติไว้ในมาตรา 169
7. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 บัญญัติไว้ในมาตรา 228
8. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519 บัญญัติไว้ในมาตรา 24
9. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 บัญญัติไว้ในมาตรา 194
10. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 บัญญัติไว้ในมาตรา 211
11. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 บัญญัติไว้ในมาตรา 313
12. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 บัญญัติไว้ในมาตรา 291
13. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 บัญญัติไว้ในมาตรา 46
14. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติไว้ในมาตรา 255 และมาตรา 256

1.2 รัฐธรรมนูญที่ไม่มีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มีจำนวน 6 ฉบับ ได้แก่

1. พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 เนื่องจากจะให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 เป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเห็นได้จากพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 ประกาศใช้ในวันที่ 27 มิถุนายน 2475 และได้ตั้งกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน 7 คน ในวันที่ 28 มิถุนายน 2475 มีระยะเวลาในการบังคับใช้เพียง 5 เดือน 12 วันเท่านั้น

2. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502 เนื่องจากจะให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 เป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเห็นได้จากธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502 ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2502 และได้มีพระบรมราชโองการประกาศแต่งตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2502 ถึงแม้จะมีระยะเวลาในการบังคับใช้ 9 ปี 4 เดือน 23 วัน ซึ่งเป็นระยะเวลายาวนานก็ตาม

3. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515 เนื่องจากจะให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 เป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเห็นได้จากธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515 กำหนดให้คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอร่างรัฐธรรมนูญต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อมีเหตุการณ์มหาวิปโยควันที่ 14 ตุลาคม 2516 ทำให้สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติในยุครัฐบาลที่จอมพล ถนอม กิตติขจร ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นจำนวนมากจึงทำให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติที่มีอยู่ไม่ครบองค์ประชุมในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ และจอมพล ถนอม กิตติขจร ก็ได้ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในวันดังกล่าวด้วย จึงมีการแต่งตั้งให้นายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรีและนายกรัฐมนตรี

ได้แต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจำนวน 18 คน เพื่อร่างรัฐธรรมนูญเสนอต่อคณะรัฐมนตรี ต่อมาวันที่ 16 ธันวาคม 2516 มีพระราชกฤษฎีกายุบสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อเปิดโอกาสให้มีการเลือกและแต่งตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดใหม่จำนวน 299 คน เพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ

4. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2520 เนื่องจากจะให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 เป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเห็นได้จากคำปรารภของธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2520 ว่าคณะปฏิวัติจะจัดให้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยมอบให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติจัดทำร่างขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ให้มีการเลือกตั้ง ภายในปีพุทธศักราช 2521

5. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534 เนื่องจากจะให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 เป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเห็นได้จากธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาวันที่ 1 มีนาคม 2534 และมีการแต่งตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีระยะเวลาการบังคับใช้เพียง 9 เดือน 8 วัน

6. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 เนื่องจากจะให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาวันที่ 1 ตุลาคม 2549 และประกาศแต่งตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ โดยสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญนี้ได้รับการสรรหามาจากสมาชิกสมัชชาแห่งชาติ จำนวน 1,982 คน แล้วลงมติคัดเลือกกันเองเหลือ 200 คน และให้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติทำการคัดเลือกเหลือ 100 คน มีระยะเวลาการบังคับใช้เพียง 10 เดือน 23 วัน

2. รัฐธรรมนูญที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม

2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จำนวน 6 ฉบับ มีการแก้ไขเพิ่มเติมรวม 15 ครั้ง ดังนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 มีการแก้ไขเพิ่มเติม 3 ครั้ง คือ

- รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยนามประเทศ พุทธศักราช 2482 แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับชื่อประเทศจาก “สยาม” เป็น “ไทย”

- รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยบทเฉพาะกาล พุทธศักราช 2483 แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการขยายเวลาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่สองซึ่งมาจากการแต่งตั้ง จาก 10 ปี เป็น 20 ปี พ้นจากกำหนดดังกล่าวให้เหลือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากเลือกตั้งประเภทที่ 1

- รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช 2485 แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการขยายเวลาดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกคราวละไม่เกิน 2 ปี

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 มีการแก้ไขเพิ่มเติม 1 ครั้ง คือ

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2518 แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาแทนประธานองคมนตรี

3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มีการแก้ไขเพิ่มเติม 2 ครั้ง คือ

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2528 แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเลือกตั้งจากรวมเขตเป็นแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2532 แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา และให้ประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภา และให้นำข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรมาใช้บังคับในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา

4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 มีการแก้ไขเพิ่มเติม 6 ครั้ง คือ

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2535 แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา และประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภา รวมทั้งแก้ไของค์ประกอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2535 แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการกำหนดให้ปีหนึ่งมีสมัยประชุมสามัญของรัฐสภาสองสมัย และการประชุมในสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่สองของรัฐสภา วุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร สามารถพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ได้เช่นเดียวกับสมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2535 แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการยกเลิกอำนาจของวุฒิสภาในการเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในปัญหาอันเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน และบทบัญญัติที่ให้วุฒิสภามีสิทธิเข้าชื่อในการขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2535 แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 แก้ไขเพิ่มเติมในส่วนสำคัญเกือบทั้งฉบับ ตั้งแต่มาตรา 24-211 ด้วยเหตุผลให้เกิดความสมานฉันท์ เช่น คุณสมบัติ และวาระการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา เมื่อมีการยุบสภาให้มีการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นใหม่ภายใน 60 วัน กำหนดให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการรัฐสภา และศาลปกครอง

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2539 แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และเปิดโอกาสให้ประชาชนออกเสียงประชามติ

5. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีการแก้ไขเพิ่มเติม 1 ครั้ง คือ

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2548 แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ที่กำหนดให้มีกรรมการสรรหามาจากผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคละหนึ่งคนซึ่งเลือกกันเองให้เหลือห้าคนเป็นกรรมการด้วย

6. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีการแก้ไขเพิ่มเติม 2 ครั้ง คือ

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2554 แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วนเป็นแบบบัญชีรายชื่อ และจำนวนสมาชิกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจาก 480 คน เป็น 500 คน

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2554 แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่น กับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศที่ต้องได้รับความเห็นชอบรัฐสภา

2.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) จำนวน 2 ฉบับ มีการแก้ไขเพิ่มเติมรวม 7 ครั้ง ดังนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490 มีการแก้ไขเพิ่มเติม 3 ครั้ง คือ

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉะบับชั่วคราว) แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2490 แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นแบบรวมเขตจังหวัด และกำหนดจำนวนราษฎร 2 แสนคนต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 1 คน

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉะบับชั่วคราว) แก้ไขเพิ่มเติม (ฉะบับที่ 2) พ.ศ. 2491 แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นวิธีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร ให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นผู้ยกร่างให้เสร็จภายใน 180 วัน

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉะบับชั่วคราว) แก้ไขเพิ่มเติม (ฉะบับที่ 3) พ.ศ. 2491 แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นให้สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญมีเอกสิทธิ์ และได้รับความคุ้มกันเช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 มีการแก้ไขเพิ่มเติม 4 ครั้ง คือ

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2558 แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการจัดทำประชามติร่างรัฐธรรมนูญให้มีความเหมาะสมมากขึ้น

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2559 แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำประชามติ

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2559 แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเพิ่มจำนวนสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จาก 220 คน เป็น 250 คน

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2560 แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นพระราชอำนาจ

3. รัฐธรรมนูญที่ไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติม มีจำนวน 12 ฉบับ

1. พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475
2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489
3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492
4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495
5. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502
6. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511
7. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515
8. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519
9. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2520
10. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534
11. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549

ตารางแสดงการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของประเทศไทย จำนวน 3 ฉบับ*

ลำดับที่	ชื่อ	ผู้มีสิทธิเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	สภาที่พิจารณา	การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่ง (ขั้นรับหลักการ)	การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สอง (ขั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา)	ระยะเวลาที่รอไว้ก่อนพิจารณาวาระที่สาม	การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม (ขั้นสุดท้าย)	การออกเสียงประชามติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม	การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (ครั้ง)
1.	**รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540**	- คณะรัฐมนตรี - สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวน**ไม่น้อยกว่า 1 ใน 5** ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอญัตติได้เมื่อพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นสังกัดมีมติให้เสนอได้ - สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีจำนวน**ไม่น้อยกว่า 1 ใน 5** ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา และสมาชิก	รัฐสภา	ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น**ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง**ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา	ให้ถือเอา**เสียงข้างมาก**เป็นประมาณ	15 วัน	ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญ**มากกว่ากึ่งหนึ่ง**ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา	-	1

* เรียบเรียงโดย นายแดนชัย ไชวิเศษ นิติกรชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ลำดับที่	ชื่อ	ผู้มีสิทธิเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	สภาที่พิจารณา	การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่ง (ขั้นรับหลักการ)	การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สอง (ขั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา)	ระยะเวลาที่รอไว้ก่อนพิจารณาวาระที่สาม	การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม (ขั้นสุดท้าย)	การออกเสียงประชามติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม	การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (ครั้ง)
		สภาผู้แทนราษฎรจะร่วมเสนอญัตติได้เมื่อพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นสังกัดมีมติให้เสนอได้ ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐ จะเสนอมิได้							
2.	**รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550**	- คณะรัฐมนตรี - สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวน<u>**ไม่น้อยกว่า 1 ใน 5**</u> ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร	รัฐสภา	ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยใน	ให้ถือเอา<u>**เสียงข้างมาก**</u>เป็นประมาณ ต้องจัดให้มีการรับฟัง	15 วัน	ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียง	-	2

ลำดับที่	ชื่อ	ผู้มีสิทธิเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	สภาที่พิจารณา	การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่ง (ขั้นรับหลักการ)	การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สอง (ขั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา)	ระยะเวลาที่รอไว้ก่อนพิจารณาวาระที่สาม	การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม (ขั้นสุดท้าย)	การออกเสียงประชามติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม	การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (ครั้ง)
		- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีจำนวน**ไม่น้อยกว่า 1 ใน 5** ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา - ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน**ไม่น้อยกว่า 50,000 คน** ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐจะเสนอมิได้		การแก้ไขเพิ่มเติมนั้น **ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง** ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา	ความคิดเห็นจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมด้วย		เห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญ **มากกว่ากึ่งหนึ่ง** ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา		

ลำดับที่	ชื่อ	ผู้มีสิทธิเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	สภาที่พิจารณา	การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่ง (ขั้นรับหลักการ)	การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สอง (ขั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา)	ระยะเวลาที่รอไว้ก่อนพิจารณาวาระที่สาม	การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม (ขั้นสุดท้าย)	การออกเสียงประชามติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม	การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (ครั้ง)
3.	**รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560**	- คณะรัฐมนตรี - สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน**ไม่น้อยกว่า 1 ใน 5** ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร - สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจำนวน**ไม่น้อยกว่า 1 ใน 5** ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา - ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน**ไม่น้อยกว่า 50,000 คน** ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย	รัฐสภา	ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผยและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น**ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง**ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ซึ่งในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วย**ไม่น้อยกว่า 1 ใน 3** ของจำนวนสมาชิก	ให้ถือ**เสียงข้างมาก**เป็นประมาณ แต่ในกรณีที่เป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ประชาชนเป็นผู้เสนอต้องเปิดโอกาสให้ผู้แทนของประชาชนที่เข้าชื่อกันได้แสดงความคิดเห็นด้วย	15 วัน	ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผยและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญ**มากกว่ากึ่งหนึ่ง**ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา โดยในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	ในกรณีร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด 1 บททั่วไป หมวด 2 พระมหากษัตริย์ หรือหมวด 15 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวกับหน้าที่หรืออำนาจของศาล หรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติตามหน้าที่หรืออำนาจได้	-

ลำดับที่	ชื่อ	ผู้มีสิทธิเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	สภาที่พิจารณา	การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่ง (ขั้นรับหลักการ)	การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สอง (ขั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา)	ระยะเวลาที่รอไว้ก่อนพิจารณาวาระที่สาม	การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม (ขั้นสุดท้าย)	การออกเสียงประชามติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม	การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (ครั้ง)
				ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา			จากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎร เห็นชอบด้วย **ไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบ** ของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกัน และมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วย **ไม่น้อย**	ก่อนนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายให้จัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ถ้าผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จึงนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายต่อไป ทั้งนี้ ก่อนนายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคับทูลเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	

ลำดับที่	ชื่อ	ผู้มีสิทธิเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	สภาที่พิจารณา	การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่ง (ขั้นรับหลักการ)	การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สอง (ขั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา)	ระยะเวลาที่รอไว้ก่อนพิจารณาวาระที่สาม	การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม (ขั้นสุดท้าย)	การออกเสียงประชามติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม	การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (ครั้ง)
							กว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา หลังจากนั้นให้รอไว้ 15 วัน แล้วจึงนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย	หรือสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกทั้งสองรวมกันมีจำนวน**ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบ**ของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา หรือของทั้งสองสภารวมกัน แล้วแต่กรณี มีสิทธิเข้าชื่อกันเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี ว่าร่างรัฐธรรมนูญขัดต่อมาตรา 255 หรือมีลักษณะตาม (8) และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับเรื่องดังกล่าวส่งความเห็นไป	

ลำดับที่	ชื่อ	ผู้มีสิทธิเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	สภาที่พิจารณา	การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่ง (ขั้นรับหลักการ)	การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สอง (ขั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา)	ระยะเวลาที่รอไว้ก่อนพิจารณาวาระที่สาม	การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม (ขั้นสุดท้าย)	การออกเสียงประชามติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม	การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (ครั้ง)
								ยังศาลรัฐธรรมนูญและให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง ในระหว่างการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ นายกรัฐมนตรีจะนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยมิได้	

สภาร่างรัฐธรรมนูญไทย[1]

บทนำ

รัฐธรรมนูญ หมายความถึง กฎหมายชั้นมูลฐานของรัฐ ซึ่งกล่าวถึงกฎเกณฑ์ที่จัดวางระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้อยู่ใต้การปกครอง เป็นกฎหมายที่มีฐานะสูงกว่ากฎหมายอื่น ๆ ทั้งปวง ซึ่งกฎหมายอื่น ๆ จะมีวิธีการจัดทำหรือมีข้อความที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญไม่ได้ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่กำหนดถึงกฎเกณฑ์การปกครองทางด้านการเมืองอย่างกว้าง ๆ กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดรูปบริหารในทางการเมืองของรัฐหรือประเทศ (พรชัย เลื่อนฉวี, 2550, น. 23) รัฐธรรมนูญนับว่ามีความสำคัญต่อประชาชนเป็นอย่างมาก เพราะว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎมายที่มีไว้รับรอง และคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ นอกจากนั้น รัฐธรรมนูญยังกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของผู้ปกครอง ซึ่งเป็นหลักประกันไม่ให้ผู้ปกครองล่วงละเมิดในสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของประชาชน อีกทั้งยังเป็นเครื่องกำหนดทิศทางในการบริหารประเทศของรัฐบาล ซึ่งจะทำให้รัฐบาลสามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้เพื่อสนองความต้องการของประชาชนอีกด้วย

ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงจากการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 และพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 ได้ทรงพระราชทานพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยาม ชั่วคราว พุทธศักราช 2475 เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ซึ่งถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศไทย นับตั้งแต่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญรวมจำนวนทั้งสิ้น 20 ฉบับ และในการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พบว่า ประเทศไทยมีการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นเพื่อทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญมาแล้วจำนวน 4 ครั้ง ดังนี้ **ครั้งแรก** จัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นในปี 2491 เพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 **ครั้งที่สอง** จัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นในปี 2502 เพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 **ครั้งที่สาม** จัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นในปี 2539 เพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และ**ครั้งที่สี่** จัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นในปี 2549 เพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ความหมายของสภาร่างรัฐธรรมนูญ

คณิน บุญสุวรรณ ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า สภาร่างรัฐธรรมนูญ หมายถึง สภาแห่งชาติซึ่งทำหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ เพื่อเสนอต่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบและประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (คณิน บุญสุวรรณ, 2548, น.922-924)

---

[1] อนุชา ดีสวัสดิ์. (2561). **สภาร่างรัฐธรรมนูญไทย.** สืบค้น 24 สิงหาคม 2563 จาก https://library2.parliament.go.th/ebook/content-ebbas/2561-anucha.pdf

กาญจนรัตน์ ลีวิโรจน์ ให้ได้คำจำกัดความไว้ว่า คณะบุคคลที่ทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญ มักเกิดขึ้นเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวไปแล้ว และต้องการให้มีรัฐธรรมนูญฉบับถาวร หรือเป็นกรณีที่ต้องการประสานประโยชน์ระหว่างบุคคลทุกฝ่ายเพื่อให้ได้รัฐธรรมนูญที่สมบูรณ์ และตรงตามความประสงค์ของบุคคลทุกฝ่ายมากที่สุด (กาญจนรัตน์ ลีวิโรจน์, 2548, น.9)

พรชัย เลื่อนฉวี ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า สภาร่างรัฐธรรมนูญ หมายถึง สภาที่ประกอบไปด้วยสมาชิกที่ราษฎรทั่วทั้งประเทศได้ออกเสียงเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้ร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใช้โดยเฉพาะ และโดยปกติสภานี้จะถูกยุบไปทันที เมื่อรัฐธรรมนูญที่ร่างขึ้นนั้นได้รับการประกาศใช้แล้ว เพื่อให้ราษฎรทำการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้ามาทำหน้าที่ในสภานิติบัญญัติตามรัฐธรรมนูญใหม่ แต่ในบางครั้งก็มีความจำเป็นที่สภาร่างรัฐธรรมนูญจะยุบเลิกไปทันทีไม่ได้ เพราะจะต้องทำงานให้ติดต่อกัน ในร่างรัฐธรรมนูญที่ร่างขึ้นนั้นจึงมักจะมีบทบัญญัติให้สภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่เป็นสภานิติบัญญัติไปชั่วคราวด้วย จนกว่าจะถึงเวลามีการเลือกตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติขึ้น (พรชัย เลื่อนฉวี, 2550, น. 23)

ไพโรจน์ ชัยนาม ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า สภาร่างรัฐธรรมนูญ หมายถึง สภาซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่ราษฎรทั่วทั้งประเทศได้ออกเสียงเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้ร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใช้โดยเฉพาะ และโดยปกติสภานี้จะถูกยุบไปทันทีเมื่อรัฐธรรมนูญที่ตนร่างขึ้นนั้นได้รับการประกาศใช้แล้ว เพื่อให้ราษฎรทำการเลือกตั้งสมาชิกเข้าสภานิติบัญญัติตามรัฐธรรมนูญใหม่ แต่ในบางครั้งก็มีความจำเป็นอยู่เหมือนกันที่สภาร่างรัฐธรรมนูญจะยุบเลิกไปทันทีไม่ได้ เพราะจะต้องทำงานให้ติดต่อกัน ในรัฐธรรมนูญที่ร่างขึ้นนั้นจึงมักจะมีบทบัญญัติให้สภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่เป็นสภานิติบัญญัติไปชั่วคราวด้วย จนกว่าจะถึงเวลามีการเลือกตั้งสภานิติบัญญัติขึ้น (ไพโรจน์ ชัยนาม, 2524, น. 144-145)

สภาร่างรัฐธรรมนูญของไทย

สภาร่างรัฐธรรมนูญ หรือ ส.ส.ร. แต่งตั้งขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และนับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยได้มีการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาร่างรัฐธรรมนูญแล้ว จำนวน 4 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 สภาร่างรัฐธรรมนูญปี 2491 จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2491 เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2491 รัฐบาลในขณะนั้นได้เสนอให้แก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490 เพื่อให้มีการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญ สภาร่างรัฐธรรมนูญชุดนี้ประกอบด้วยสมาชิก 40 คน โดยกำหนดให้สมาชิกรัฐสภาเป็นผู้เลือกจากสมาชิกวุฒิสภา 10 คน จากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 10 คน และจากผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสภาร่างรัฐธรรมนูญอีก 4 ประเภท ๆ ละ 5 คน คือ 1) ผู้มีคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน (ประเภททั่วไป) 2) ผู้ที่ดำรงหรือเคยดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวง หรืออธิบดี หรือเทียบเท่า 3) ผู้ที่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกสภาผู้แทน หรือสมาชิกพฤฒสภา หรือดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี และ 4) ผู้สำเร็จการศึกษาได้รับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า โดยกำหนดให้สภาร่างรัฐธรรมนูญชุดนี้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรให้แล้วเสร็จภายใน 180 วัน นับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญเสร็จสิ้น การเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญกำหนดขึ้น เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2491 จากนั้นดำเนินการเปิดการประชุม

สภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2491 ณ พระที่นั่งอภิเษกดุสิต โดยที่ประชุมมีมติเลือกเจ้าพระยาศรีธรรมาธิเบศ เป็นประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ สภาร่างรัฐธรรมนูญชุดนี้ ร่างรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2491 และเสนอต่อที่ประชุมรัฐสภาตามวิธีการที่รัฐธรรมนูญกำหนด ที่ประชุมรัฐสภาให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ 28 มกราคม 2492 ประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2492 (ประเสริฐ ปัทมะสุคนธ์, ม.ป.ป., น. 594-634)

เนื่องจากรัฐบาลพลเรือตรี ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ ถูกยึดอำนาจโดยคณะรัฐประหาร นำโดย พลโท ผิน ชุณหะวัณ ในวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 และคณะรัฐประหารได้เชิญจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้เข้ามาร่วมในภายหลัง (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2547, น. 749) ทั้งนี้ คณะรัฐประหารได้ให้เหตุผลในการก่อรัฐประหารว่า รัฐบาลทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวง ประกอบกับรัฐบาลพลเรือตรี ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ ไม่สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศเรื่องการขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภค และเรื่องราคาสินค้าในท้องตลาดที่มีราคาแพงขึ้นได้ (ประจวบ อัมพะเศวต, 2543, น. 326)

ในวันที่ 9 พฤศจิกายน 2490 คณะรัฐประหารได้ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 แล้วประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490 แทน และในวันถัดมาได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี โดยคณะรัฐประหารเปิดโอกาสให้นายควง อภัยวงศ์ จัดตั้งคณะรัฐมนตรี (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2547, น. 752-754)

วันที่ 18 ธันวาคม 2490 รัฐบาลนายควง อภัยวงศ์ ได้เสนอให้รัฐสภา (ซึ่งขณะนั้นหมายถึงวุฒิสภา เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวบัญญัติให้วุฒิสภาทำหน้าที่ของรัฐสภาจนกว่าจะมีการเลือกตั้งสภาผู้แทน) พิจารณา “ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) แก้ไขเพิ่มเติม (ฉะบับที่ 2) พุทธศักราช 2490” โดยมีสาระสำคัญ คือ การร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร ทั้งนี้ รัฐบาลเสนอวิธีร่าง 3 วิธี คือ

1. ตั้งคณะกรรมาธิการยกร่าง

2. ให้ราษฎรเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อทำการร่างและประกาศใช้รัฐธรรมนูญแล้วให้สภาร่างรัฐธรรมนูญเลิกไปหลังจากร่างรัฐธรรมนูญเสร็จ

3. ให้รัฐสภาเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้น เพื่อร่างรัฐธรรมนูญเสนอต่อรัฐสภาที่ประชุมวุฒิสภาลงมติรับหลักการแห่งร่างรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม และตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญขึ้นจำนวน 15 คน เพื่อพิจารณาวิธีการร่างรัฐธรรมนูญ คณะกรรมาธิการชุดนี้เป็นสมาชิกวุฒิสภา 11 คน และสมาชิกรัฐสภา 4 คน คณะกรรมาธิการวิสามัญนำร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวเสนอที่ประชุมวุฒิสภาสมัยสามัญ ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2491 ที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบกับการแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมาธิการวิสามัญ ซึ่งได้แก้ไขร่างของรัฐบาล โดยให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญซึ่งประกอบไปด้วยสมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งจากรัฐสภา และให้สภาร่างรัฐธรรมนูญมีการดำเนินงานที่เป็นอิสระจากรัฐสภาและประกาศใช้เป็น “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉะบับชั่วคราว) แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2491” เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2491

ครั้งที่ 2 สภาร่างรัฐธรรมนูญปี 2502 จัดตั้งขึ้นตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502 โดยธรรมนูญดังกล่าวกำหนดให้จัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง

จำนวน 240 คน ทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญและให้มีฐานะเป็นรัฐสภาทำหน้าที่นิติบัญญัติอีกด้วย โดยมีการประกาศแต่งตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้น เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2502 และเปิดประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ในวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2502 ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม มี พลเอกสุทธิ์ สุทธิสารรณกร เป็นประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ สภาร่างรัฐธรรมนูญชุดนี้ยังทำหน้าที่ในการคัดเลือกจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี (ประเสริฐ ปัทมะสุคนธ์, ม.ป.ป., น. 926-932) และยังมีอำนาจในการให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับที่จัดทำขึ้นอีกด้วย แต่ไม่มีอำนาจในการควบคุมบริหารราชการแผ่นดิน นับได้ว่าเป็นสภาร่างรัฐธรรมนูญที่มีอายุยาวนานที่สุด เพราะการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ใช้เวลายาวนานถึง 9 ปี 4 เดือน (3 กุมภาพันธ์ 2502 ถึง 20 มิถุนายน 2511) ในระหว่างนั้นมีการเลือกตำแหน่งประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญคนใหม่ คือ นายทวี บุณยเกตุ เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2511 เนื่องจากการอสัญกรรมของประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญคนเดิม สภาร่างรัฐธรรมนูญชุดนี้ทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 แล้วเสร็จประกาศและบังคับใช้เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2511 (คณิน บุญสุวรรณ, 2548, น. 923)

เนื่องจากวันที่ 20 ตุลาคม 2501 เวลา 15.00 นาฬิกา พลเอก ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี ได้ลาออกจากตำแหน่ง จากนั้นในเวลา 21.00 นาฬิกา จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ประกาศยึดอำนาจอีกครั้ง โดยอ้างถึงเหตุความมั่นคงของประเทศ ซึ่งมีลัทธิคอมมิวนิสต์กาลังคุกคาม โดยมีคำสั่งคณะปฏิวัติให้ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 และให้สมาชิกภาพของสภาผู้แทนราษฎรและคณะรัฐมนตรีเป็นอันสิ้นสุดลง คณะปฏิวัติได้บริหารประเทศโดยให้ปลัดกระทรวงทุกกระทรวงปฏิบัติการตามอำนาจของรัฐมนตรีไปพลางก่อน และอาศัยประกาศของคณะปฏิวัติในการปกครองประเทศเป็นการชั่วคราวระยะหนึ่ง

เมื่อคณะปฏิวัติได้ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 แล้ว คณะปฏิวัติได้นำความกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ว่าสมควรจัดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ และมีธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรไปพลางก่อน ทรงมีพระราชดำริเห็นชอบด้วย วันที่ 28 มกราคม 2502 จึงได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ใช้ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502 จนกว่าจะได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ซึ่งสภาร่างรัฐธรรมนูญจะได้จัดร่างขึ้น (ประเสริฐ ปัทมะสุคนธ์, ป.ป.ม., น. 922-926)

ครั้งที่ 3 สภาร่างรัฐธรรมนูญปี 2539 จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2539 ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งจังหวัดละหนึ่งคน (ขณะนั้นประเทศไทยมี 76 จังหวัด) รวมกับผู้เชี่ยวชาญด้านนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และผู้มีประสบการณ์ด้านการเมือง การบริหารราชการแผ่นดิน หรือการร่างรัฐธรรมนูญจากบัญชีรายชื่อที่สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ได้เสนอมาจำนวน 23 คน โดยที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาเลือกและได้ลงมติตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญรวมเป็นจำนวน 99 คน มีหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับ กำหนดให้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายในเวลา 240 วัน นับแต่วันที่มีสมาชิกครบจำนวน ให้สภาร่างรัฐธรรมนูญคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชนในการทำหน้าที่เป็นสำคัญ และให้สภาร่างรัฐธรรมนูญ

กำหนดพื้นฐานอันนำไปสู่การปฏิรูปการเมือง โดยปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองขึ้นใหม่ให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ยังคงรักษาระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขไว้ตลอดไป รัฐสภาดำเนินการคัดเลือกสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ จังหวัดละ 1 คน (จากประชาชนที่สนใจสมัครและคัดเลือกกันเองแล้วจนเหลือเป็นผู้แทนจังหวัดละ 10 คน) และประกาศแต่งตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2539 ในการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญครั้งที่หนึ่งที่ประชุมมีมติเลือกนายอุทัย พิมพ์ใจชน เป็นประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ สภาร่างรัฐธรรมนูญดำเนินการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญเสร็จสิ้นทั้งฉบับและลงมติให้ความเห็นชอบ พร้อมส่งมอบให้ประธานรัฐสภา เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2540 จากนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2540 (คณิน บุญสุวรรณ, 2548, น. 924)

เนื่องจากในขณะที่มีการใช้บังคับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ได้เกิดการชุมนุมใหญ่เรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นลาออกจากตำแหน่งและให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยให้นายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เกิดเหตุการณ์จลาจลขึ้น เหตุการณ์นี้เรียกว่า “พฤษภาทมิฬ” พลเอก สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นจึงได้ลาออก และมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว ครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2535 โดยกำหนดให้ผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จากนั้น ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวอีกเป็นครั้งที่ 5 เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2538 โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมรวม 188 มาตรา ประธานรัฐสภา (นายมารุต บุนนาค) ได้แต่งตั้ง “คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย” (คพป.) โดยมีนายแพทย์ ประเวศ วะสี เป็นประธาน เพื่อทำหน้าที่ศึกษา ค้นคว้า และเสนอแนะในการพัฒนาหรือปฏิรูปการเมืองการปกครองประเทศในระยะเฉพาะหน้าและระยะยาวให้สอดคล้องกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข คพป. ได้ดำเนินการแล้วเสร็จและส่งมอบข้อเสนอแนะต่อประธานรัฐสภา เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2538 โดยมีข้อเสนอสรุปได้ 2 ประการ คือ ประการแรก ควรมีองค์กรที่ทำหน้าที่พัฒนาการเมืองอย่างต่อเนื่อง ประการที่สอง ควรมีการปฏิรูปการเมืองโดยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 มาตรา 211 ให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพิเศษเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งชาติ

ภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปในปี 2538 รัฐบาลซึ่งมีนายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นนายกรัฐมนตรี สนับสนุนให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 และได้แต่งตั้ง “คณะกรรมการปฏิรูปการเมือง” (คปก.) ขึ้นเพื่อทำหน้าที่จัดทำแผนพัฒนาการเมือง รวมทั้งวิธีการปฏิรูปการเมือง และพิจารณาแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาข้อเสนอของคณะกรรมการปฏิรูปการเมืองแล้ว มีมติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ และได้นำเสนอต่อรัฐสภา ซึ่งในที่สุดรัฐสภาได้มีมติเห็นชอบให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 มาตรา 211 โดยกำหนดให้มี “สภาร่างรัฐธรรมนูญ” (สสร.) ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งรัฐสภาเลือกตั้งจำนวน 99 คน เพื่อทำหน้าที่จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เสนอต่อรัฐสภา เพื่อปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองขึ้นใหม่ให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (ชาญชัย แสวงศักดิ์, 2559, น. 349-350)

ครั้งที่ 4 สภาร่างรัฐธรรมนูญปี 2550 จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 จากเหตุการณ์การยึดอำนาจการปกครองของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 และได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว แทนฉบับเดิม โดยเนื้อหาของรัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้มีสมัชชาแห่งชาติ โดยมีจำนวนสมาชิกที่มาจาก การสรรหาจากทุกภาคส่วนจำนวนทั้งสิ้น 1,982 คน จากนั้นให้ลงมติคัดเลือกกันเอง เหลือ 200 คน แล้วให้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) ทำการคัดเลือกเหลือ 100 คน เพื่อไปเป็นสภาร่างรัฐธรรมนูญ โดยสภาร่างรัฐธรรมนูญชุดนี้มีหน้าที่ในการร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายใน 180 วัน นับแต่วันเปิดประชุม สภาร่างรัฐธรรมนูญครั้งแรกและต้องเสนอความเห็นพร้อมกับเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบ เพื่อรับฟัง ความคิดเห็นของประชาชน

สภาร่างรัฐธรรมนูญชุดนี้เปิดประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2550 และที่ประชุมมีมติเลือก นายนรนิติ เศรษฐบุตร เป็นประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญดำเนินการร่างรัฐธรรมนูญจนแล้วเสร็จ และจัดให้ มีการลงประชามติต่อร่างรัฐธรรมนูญของประชาชนทั้งประเทศเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2550 โดยผล การลงประชามติปรากฏว่าประชาชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นชอบ 14,727,306 (คิดเป็นร้อยละ 57.81) มากกว่า คะแนนเสียงที่ไม่เห็นชอบ ซึ่งมีคะแนนเสียง 10,747,441 (คิดเป็นร้อยละ 42.19) จากนั้นจึงประกาศและบังคับใช้ เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2550 (ประกาศสภาร่างรัฐธรรมนูญ เรื่อง ผลการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 21 สิงหาคม 2550, น. 8)

บรรณานุกรม

กาญจนรัตน์ สีวิโรจน์. (2548). **สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2540) หมวดรัฐธรรมนูญและกฎหมาย เรื่อง 4 การจัดทำและแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ.** กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า. คณะกรรมาธิการวิสามัญบันทึกเจตนารมณ์ จดหมายเหตุ และการตรวจรายงานการประชุม. (2550).

คณิน บุญสุวรรณ. (2548). **ปทานุกรมศัพท์รัฐสภาและการเมืองไทย.** กรุงเทพ ฯ: สุขภาพ.

ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2559). **กฎหมายรัฐธรรมนูญ : แนวคิดและประสบการณ์ของต่างประเทศ (พิมพ์ครั้งที่ 4).** กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

"ประกาศสภาร่างรัฐธรรมนูญ เรื่อง ผลการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย" (21 สิงหาคม 2550). **ราชกิจจานุเบกษา,** เล่ม 124 ตอนที่ 45 ก, น. 8.

ประจวบ อัมพะเศวต. (2543). **พลิกแผ่นดิน : ประวัติการเมืองไทย 24 มิถุนายน 2475-14 ตุลาคม 2516.** กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

ประเสริฐ ปัทมะสุคนธ์. (ม.ป.ป.). **รัฐสภาไทยในรอบสี่สิบสองปี (2475-2517) (พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพฯ : ช. ชุมนุมช่าง.

พรชัย เลื่อนฉวี. (2550). **กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง (พิมพ์ครั้งที่ 6).** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ไพโรจน์ ชัยนาม. (2524). **สถาบันการเมืองและกฎหมายรัฐธรรมนูญ ภาค 1 ความนำทั่วไป.** กรุงเทพฯ: สารศึกษาการพิมพ์.

สมบัติ ธำรงธัญวงศ์. (2547). **การเมืองการปกครองไทย: พ.ศ. 1762-2500.** กรุงเทพฯ: เสมาธรรม

ปัญหาเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในประเทศไทย[1]

การแก้ไขเพิ่มเติมและการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของประเทศไทย

เมื่อพิจารณากระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 256 จะเห็นได้ว่า รูปแบบการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแตกต่างจากในอดีต เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา 256 (8) กำหนดให้มีกระบวนการพิเศษเพิ่มเติมไปจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญส่วนอื่น ๆ จึงทำให้รัฐธรรมนูญปัจจุบันอยู่ในรูปแบบเดียวกับรัฐธรรมนูญของประเทศอินเดีย แต่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดเงื่อนไขกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้ยากมาก ส่งผลให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อให้สอดคล้องสภาวการณ์สังคมเป็นไปได้ยาก ซึ่งปัญหาสำคัญของรัฐธรรมนูญไทยในประเด็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มีดังนี้

ประการแรก รัฐธรรมนูญกำหนดกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้ยากและซับซ้อนมาก กล่าวคือ หากฝ่ายการเมืองไม่พร้อมใจกันแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญอย่างแท้จริง การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญก็มีแนวโน้มที่จะไม่บรรลุผล เมื่อพิจารณาขั้นตอนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในหมวด 15 จะเห็นว่า เมื่อญัตติเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไม่ว่าจะถูกนำเสนอโดยองค์กรใดตามที่มาตรา 256 (1) ก็ตาม เมื่อเข้าสู่วาระการพิจารณาของรัฐสภา ในวาระที่หนึ่ง ขั้นรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมต้องได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ทั้งสองสภา และร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมจะต้องได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบจากสมาชิกวุฒิสภาไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

การพิจารณาคะแนนสียงให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในวาระที่หนึ่งจะต้องพิจารณาแบ่งเป็นสองเกณฑ์ คือ กรณีเกณฑ์แรก เป็นการพิจารณาคะแนนเสียงให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่มีอยู่หรือไม่ จากนั้นเมื่อเกณฑ์แรกผ่านจึงมาพิจารณากรณีเกณฑ์ที่สอง คือ เป็นเกณฑ์การพิจารณาเฉพาะจำนวนคะแนนเสียงของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้ให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่ามีคะแนนเสียงเกินกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาหรือไม่ หมายความว่า การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในวาระที่หนึ่ง แม้สมาชิกรัฐสภาได้ให้ลงมติเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมด้วยคะแนนเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ทั้งสองสภาก็ตาม แต่หากพิจารณาแล้วพบว่าคะแนนเสียงของสมาชิกวุฒิสภาไม่ถึงหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นย่อมตกไป

การพิจารณาคะแนนเสียงให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในวาระที่สองขั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา การลงคะแนนใช้เพียงเสียงข้างมากธรรมดาเท่านั้น รัฐธรรมนูญมิได้กำหนดเงื่อนไขใด ๆ เป็นพิเศษเช่นในวาระที่หนึ่ง

---

[1] พัชรวรรณ นุชประยูร และวศิน ยิ้มแย้ม (2562). **ปัญหาเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในประเทศไทย.** สืบค้น 25 สิงหาคม 2563 จาก www.assumPtionjournal.au.edu

ในส่วนของการพิจารณาคะแนนเสียงให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในวาระที่สาม นอกจากเงื่อนไขดังเช่นเดียวกันกับการลงคะแนนเสียงในวาระที่หนึ่งแล้ว การพิจารณาคะแนนเสียงในวาระที่สาม ยังต้องพิจารณาถึงคะแนนเสียงที่ให้ความเห็นชอบในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองซึ่งไม่มีสมาชิกพรรคการเมืองดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎรว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองดังกล่าวต้องลงมติเห็นชอบ ในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของสมาชิกทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกัน

เมื่อพิจารณาเงื่อนไขในการลมติเห็นชอบในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้งสามวาระแล้ว สามารถกล่าวได้ว่า บทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน อาจไม่สามารถทำได้จริงในทางปฏิบัติ แม้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภาทั้งสามวาระแล้ว หรือผ่านการลงประชามติ ตามมาตรา 256 (8) ศาลรัฐธรรมนูญก็มีอำนาจในการวินิจฉัยว่าร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นการแก้ไข ในประเด็นต้องห้ามตามมาตรา 255 หรือไม่ ซึ่งอาจทำให้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นตกไปได้ จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการควบคุมการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญอย่างมาก เพื่อป้องกันมิให้ฝ่ายการเมืองอาศัยเสียงข้างมากในสภาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อผลประโยชน์ของตน หรือพวกพ้อง ประกอบกับในช่วงห้าปีแรกของการใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน รัฐธรรมนูญกำหนดให้การได้มา ซึ่งนายกรัฐมนตรีและสมาชิกวุฒิสภาซึ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมีที่มา เป็นไปตามที่กำหนดบทเฉพาะกาล (มาตรา 269 และมาตรา 272) เมื่อพิจารณาประกอบกับมาตรา 272 ปรากฏว่าการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี รัฐธรรมนูญกำหนดให้เป็นอำนาจของที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ในการพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี หมายความว่า วุฒิสภา ซึ่งมาจากการคัดเลือกของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จะเป็นองค์กรซึ่งมีอำนาจในการเสนอ และให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีได้ด้วย เมื่อพิจารณาองค์กรซึ่งมีอำนาจ เสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามมาตรา 256 จะเห็นได้ว่า มีโอกาสที่คณะรัฐมนตรีและสมาชิกวุฒิสภา จะเป็นฝ่ายการเมืองที่สนับสนุนคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

ในกรณีดังกล่าว การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่บางประเด็นที่ประชาชนส่วนใหญ่อาจเห็นว่า สมควรแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อความเสมอภาคในทางการเมือง เช่น การขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา 83-91 จึงเป็นเรื่องพ้นวิสัยที่จะเกิดขึ้นได้เนื่องจากแม้ว่ามาตรา 256 วรรคหนึ่ง (1) จะให้อำนาจประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไม่น้อยกว่า 50,000 คน เสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ และมาตรา 256 วรรคหนึ่ง (4) ให้ผู้แทน ประชาชนที่เข้าชื่อได้แสดงความคิดเห็นในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมวาระที่สองของรัฐสภา แต่อำนาจในการออกเสียงลงคะแนนเป็นของสมาชิกรัฐสภาเท่านั้น หากญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมิได้ สมประโยชน์กับกลุ่มการเมืองที่มีอำนาจในรัฐสภา ก็เป็นการยาก เนื่องจากกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญมีแนวทางเดียว และแนวทางดังกล่าวก็กำหนดขั้นตอนเงื่อนไขเพื่อไม่ต้องการให้มีการแก้ไข ลักษณะการกำหนดรูปแบบดังกล่าว และการกำหนดขั้นตอนและกระบวนการที่ยากมากตามรัฐธรรมนูญ ปัจจุบัน ซึ่งส่งผลให้รัฐธรรมนูญไม่มีความยืดหยุ่นและมีความสุ่มเสี่ยงที่จะถูกยกเลิกหรือไม่ได้รับความนับถือ จากประชาชน

ในประเด็นขอบเขตการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน กำหนดให้รัฐสภาสามารถแก้ไขรัฐธรรมนูญได้ทุกมาตรายกเว้นมาตรา 255 บัญญัติห้ามไว้ ซึ่งคุ้มครองประเด็นสำคัญสามประเด็น ได้แก่ รูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รูปแบบของประมุขของรัฐต้องเป็นกษัตริย์ และรูปของรัฐ อย่างไรก็ตาม พบว่า การที่รัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติห้ามไว้อย่างชัดแจ้งก็ไม่ได้หมายความว่าองค์กรซึ่งมีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะสามารถดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ตามอำเภอใจ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญย่อมต้องเข้าใจเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งสามารถหาได้จากตัวบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ

ตัวอย่างเช่น รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน บัญญัติข้อห้ามในการแก้ไขเพิ่มเติมในมาตรา 255 แต่การแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 255 รัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติห้ามไว้ คำถามคือ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญสามารถแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกมาตรา 255 ได้หรือไม่ การตีความและใช้รัฐธรรมนูญย่อมต้องเคารพต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งการแก้ไขยกเลิกมาตรา 255 เพื่อเปิดโอกาสให้สามารถแก้ไขรูปของรัฐหรือแก้ไขระบอบการปกครองเป็นระบอบอื่นนอกจากประชาธิปไตย หรือการแก้ไขมาตรา 256 เพื่อทำให้รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมง่ายจนเปิดโอกาสแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญลดอำนาจองค์กรตามรัฐธรรมนูญอื่นหรือเพิ่มอำนาจองค์กรตนเองจนทำลายโครงสร้างการเมืองการปกครองของรัฐไม่สามารถทำได้ การแก้ไขในลักษณะดังกล่าวย่อมไม่ใช่การใช้อำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ แต่เป็นการใช้อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ เนื่องจากเป็นการทำลายรัฐธรรมนูญเดิมและสถาปนารัฐธรรมนูญใหม่

ในกรณีรัฐธรรมนูญฉบับหลังไม่มีบทบัญญัติที่มีในรัฐธรรมนูญฉบับก่อน กรณีนี้จะต้องพิจารณาบริบทการเมืองการปกครองของประเทศ กล่าวคือ ไม่สามารถวินิจฉัยไปได้ในทันทีว่า รัฐธรรมนูญยกเลิกหลักการที่คุ้มครองในรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ เช่น กรณีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 มาตรา 11 กำหนดให้พระบรมวงศานุวงศ์ตั้งแต่ชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไปโดยกำเนิดหรือโดยแต่งตั้งดำรงอยู่ในฐานะเหนือการเมือง แม้รัฐธรรมนูญฉบับต่อ ๆ มามิได้บัญญัติข้อความในลักษณะดังกล่าว แต่หลักการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 มาตรา 11 ถือเป็นเจตนารมณ์ร่วมของการสถาปนาระบอบการปกครองตามรัฐธรรมนูญไทย เป็นหลักการพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา 255 คุ้มครอง ในกรณีหากมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญอนุญาตให้พระบรมวงศานุวงศ์ตั้งแต่ชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไปสามารถลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นลายลักษณ์อักษร การแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวย่อมไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญเนื่องจากขัดต่อหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ประการที่สอง การคุ้มครองความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญมิให้องค์กรตามรัฐธรรมนูญที่มีอำนาจดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะทำลายรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบัญญัติอย่างชัดแจ้งให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการเข้าตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ในกรณีที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบในร่างแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว องค์กรที่รัฐธรรมนูญกำหนดสามารถเสนอคำร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญให้ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญในประเด็นว่า ร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบมีเนื้อหาเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐหรือไม่ หรือร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนของบททั่วไป ส่วนพระมหากษัตริย์ หรือการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวกับหน้าที่หรืออำนาจของศาล หรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติตามหน้าที่หรืออำนาจได้ ซึ่งในส่วนที่กล่าวมานี้ รัฐธรรมนูญกำหนดให้ต้องนำร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไปให้ประชาชนออกเสียงลงประชามติ รวมทั้งจากรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา 210 วรรคหนึ่ง (2) กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ มีอำนาจเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของตนได้

กล่าวคือ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้ขยายอำนาจศาลรัฐธรรมนูญสามารถเป็นองค์กรที่รับปรึกษาหารือปัญหาทางกฎหมายรัฐธรรมนูญอันเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจขององค์กรที่กล่าวมาแล้วได้ ดังนั้น ในการดำเนินกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแม้เป็นกรณีที่ไม่เข้าตามมาตรา 256 วรรคหนึ่ง (9) แต่คณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภาสามารถยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา 210 วรรคหนึ่ง (2) ได้ ซึ่งเป็นการขยายอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการตรวจสอบประเด็นปัญหาอำนาจหน้าที่ขององค์กรซึ่งใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญมากขึ้น อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา 256 วรรคหนึ่ง (9) บัญญัติในลักษณะให้อำนาศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจตรวจสอบเฉพาะในทางเนื้อหาว่าร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมีเนื้อหาเปลี่ยนแปลงการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือมีเนื้อหาเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐหรือไม่ และร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมีเนื้อหาที่จะต้องนำไปให้ประชาชนออกเสียงลงประชามติหรือไม่เท่านั้น กล่าวคือ บทบัญญัติมาตร 256 วรรคหนึ่ง (9) มิได้บัญญัติถึงอำนาจในการตรวจสอบกระบวนการขั้นตอนหรือการตรวจสอบในทางรูปแบบแต่อย่างใด ซึ่งแตกต่างจากกรณีการใช้อำนาจควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายทั้งในทางเนื้อหาและในทางรูปแบบ มาตรา 148 วรรคสาม ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 ประกอบก็ไม่พบว่ามีการกำหนดให้กระบวนการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้เป็นพิเศษแต่อย่างใด

ฉะนั้น อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาวินิจฉัยตรวจสอบร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามมาตรา 256 วรรคหนึ่ง (9) ศาลรัฐธรรมนูญจะมีขอบเขตอำนาจเพียงเท่าที่รัฐธรรมนูญกำหนดเท่านั้น เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญมิใช่ศาลที่มีเขตอำนาจพิพากษาเป็นการทั่วไปเหมือนศาลยุติธรรม มาตรา 194 กล่าวคือ ศาลรัฐธรรมนูญเป็นศาลที่มีเขตอำนาจเฉพาะ เป็นองค์กรที่มีอำนาจเท่าที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายกำหนด ดังนั้น ในการตรวจสอบทางรูปแบบของกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมิอาจใช้อำนาจตามมาตรา 256 วรรคหนึ่ง (9) ได้ แต่ไม่ได้หมายความว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยในการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญในการแก้ไขเพิ่มเติมจำกัดเพียงพิจารณาวินิจฉัยเนื้อหาร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญว่าเปลี่ยนแปลงการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือมีเนื้อหาเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐหรือไม่ และร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมีเนื้อหา

ที่จะต้องนำไปให้ประชาชนออกเสียงลงประชามติหรือไม่เท่านั้น ศาลรัฐธรรมนูญยังมีอำนาจตรวจสอบการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในประเด็นอื่นโดยผ่านช่องมาตรา 210 วรรคหนึ่ง (2) ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญสามารถใช้อำนาจตามมาตรานี้ตรวจสอบการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งในทางเนื้อหาและทางรูปแบบ กล่าวคือ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้ขยายอำนาจในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญผ่านทางอำนาจการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา และคณะรัฐมนตรีในการยื่นเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม การลงคะแนนเสียงในรัฐสภา รวมถึงการพิจารณาว่าร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญต้องนำไปจัดให้มีการออกเสียงประชามติหรือไม่ด้วย ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจในการตรวจสอบร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของฝ่ายการเมืองในทุกมิติ อย่างไรก็ตาม เห็นว่าอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการตรวจสอบการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจำกัดอยู่เฉพาะร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเท่านั้น ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยตรวจสอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้วและไม่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยตรวจสอบรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ประกาศใช้บังคับแล้วได้

ข้อเสนอแนะ

เมื่อพิจารณาข้อความคิดเกี่ยวกับการสถาปนารัฐธรรมนูญในประเทศเสรีประชาธิปไตย ซึ่งนักกฎหมายนำประสบการณ์ในการจัดทำรัฐธรรมนูญและการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมาสรุปเป็นทฤษฎีและนำเสนอไว้ เพื่ออธิบายว่าองค์กรใดมีอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญและองค์กรตามรัฐธรรมนูญองค์กรใดเป็นองค์กรที่มีอำนาจดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งเมื่อนำหลักการมาวิเคราะห์กับข้อเท็จจริงในประเทศไทยสามารถสรุปได้ ดังนี้

นอกจากการกำหนดข้อจำกัดในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา 255 แล้ว จากการศึกษายังปรากฏถึงข้อจำกัดบางประการที่รัฐธรรมนูญมิได้กำหนดห้ามอย่างชัดเจนในบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งข้อจำกัดดังกล่าวศาลเป็นผู้แสดงให้เห็น ดังเช่นกรณีในคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 18-22/2555 คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 15-18/2556 คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 1/2557 เมื่อพิจารณาบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันทั้งฉบับและประวัติศาสตร์การปกครองไทย การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไม่สามารถดำเนินการกระทบหลักการดังต่อไปนี้ได้ คือ พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สิทธิขั้นพื้นฐานในความเป็นมนุษย์ กล่าวคือ แม้รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติห้ามแก้ไขเพิ่มเติมเป็นลายลักษณ์อักษร แต่องค์กรซึ่งมีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญก็ไม่สามารถแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในประเด็นดังกล่าวได้

ประวัติกฎหมายรัฐธรรมนูญ โครงสร้างของรัฐธรรมนูญ และกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะเห็นว่า รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีปัญหาสำคัญหลายประการ จึงขอเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนี้

ประการแรก รูปแบบการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ยังไม่เหมาะสมและไม่มีความยืดหยุ่นเพียงพอกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมซึ่งกำหนดในมาตรา 256 มีขั้นตอนที่ยากที่สุดในบรรดารัฐธรรมนูญทั้งหมดของประเทศไทย กล่าวคือ กำหนดกระบวนการในการแก้ไขเพิ่มเติมไว้ในลักษณะไม่ต้องการให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดยไม่ใส่ใจถึงบริบทของโลกและประเทศที่ปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประกอบกับสภาพสังคมโลกาภิวัตน์ทำให้ความต้องการของคนยุคใหม่แตกต่างจากคนรุ่นเดิม

รูปแบบการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่เหมาะสมต่อประเทศไทย ได้แก่ รูปแบบรัฐธรรมนูญกำหนดกระบวนการพิเศษเพิ่มเติมอีกรูปแบบหนึ่งเพื่อการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญบางมาตรา ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้กำหนดกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในรูปแบบนี้แล้วเพียงแต่กระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมีความซับซ้อนยุ่งยากมากจนกระบวนการดังกล่าวไม่มีความยืดหยุ่น ส่งผลให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนไปตามบริบทสังคมได้ สมควรปรับเปลี่ยนกระบวนวิธีการในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้เหมาะสมกับความสำคัญของแต่ละหมวดและแต่ละบทบัญญัติได้อย่างมีความยืดหยุ่น การจัดโครงสร้างในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จำเป็นต้องจัดแบ่งโครงสร้างของรัฐธรรมนูญเป็นสามส่วนเพื่อจัดหมวดหมู่ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้เป็นระบบตามที่ได้ศึกษามาข้างต้น จึงเสนอให้ต้องมีการจัดระเบียบแบ่งแยกวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตราต่าง ๆ ให้แตกต่างกันตามความสำคัญ คือ

ส่วนแรก เป็นบทบัญญัติมาตราแห่งรัฐธรรมนูญที่ไม่สามารถดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมไปกระทบสาระสำคัญที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองคัดกรองได้เลย ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของรัฐ การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคขั้นพื้นฐาน การรับรองอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน การคุ้มครองความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ หากมีการเปลี่ยนแปลงข้อความของบทบัญญัติที่คุ้มครองหลักที่กล่าวมานี้ ย่อมเป็นการทำลายรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ

ส่วนที่สอง เป็นบทบัญญัติมาตราแห่งรัฐธรรมนูญที่มีความสำคัญแต่ไม่ถึงระดับที่แก้ไขเพิ่มเติมไม่ได้เด็ดขาด เช่น ส่วนแรก บทบัญญัติส่วนนี้เป็นส่วนที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้การแก้ไขเพิ่มเติมยาก ได้แก่ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในลักษณะกระทบสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนที่ไม่ใช่ลักษณะทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือหลักสิทธิมนุษยชนในลักษณะลดทอน หรือลดคุณค่าของสิทธิและเสรีภาพนั้นพื้นฐานนั้น ๆ การแก้ไขกระทบโครงสร้างอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญทั้งหลาย การแก้ไขบทบัญญัติดังกล่าวนี้สามารถแก้ไขเพิ่มเติมได้แต่ต้องดำเนินการแก้ไขยากกว่าการแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนที่สาม

ส่วนที่สาม เป็นบทบัญญัติมาตราส่วนที่สมควรที่จะมีความเป็นพลวัตรสูงและสอดคล้องกับสภาพสังคมที่แปรเปลี่ยนไป เห็นว่า สมควรให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญง่ายกว่าส่วนที่สองแต่ยากกว่าการจัดทำกฎหมายธรรมดา เช่น การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในประเด็นเกี่ยวกับจำนวนสมาชิกของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา คุณสมบัติและที่มาของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา จำนวนสมาชิกและคุณสมบัติของคณะรัฐมนตรี คุณสมบัติของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การเพิ่มสิทธิเสรีภาพของประชาชน การแก้ไขเพิ่มเติมแนวนโยบายแห่งรัฐ เป็นต้น

ประการที่สอง การตรวจสอบการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หากพิจารณาบทบัญญัติ มาตรา 256 (9) จะเห็นว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบัญญัติให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจตรวจสอบเฉพาะในทางเนื้อหาเท่านั้น มิได้บัญญัติถึงอำนาจในการตรวจสอบกระบวนการขั้นตอนหรือการตรวจสอบในทางรูปแบบแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม ในกรณีการพิจารณาร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ รัฐสภาอาจอาศัยช่องทางตามมาตรา 210 วรรคหนึ่ง (2) เสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ เนื่องจากรัฐธรรมนูญมิได้กำหนดเฉพาะกรณีที่มีความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ดังเช่นรัฐธรรมนูญฉบับก่อน เห็นว่า เมื่อพิจารณามาตรา 210 วรรคหนึ่ง (2) ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 มาตรา 44 การที่ศาลรัฐธรรมนูญใช้อำนาจตรวจสอบการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญดังกล่าวมีลักษณะการตรวจสอบโดยปราศจากหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบที่ชัดเจน การส่งเรื่องมาที่ศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 210 วรรคหนึ่ง (2) ให้พิจารณาวินิจฉัยอาจเป็นการส่งเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญตีความอำนาจของรัฐสภาในการพิจารณาร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญก็ได้ การที่มาตรา 210 วรรคหนึ่ง (2) ให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญครอบจักรวาลอาจทำให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรตีความกฎหมาย โดยปราศจากความขัดแย้งในลักษณะมีข้อพิพาทของการใช้อำนาจหน้าที่ขององค์กรที่รัฐธรรมนูญกำหนด อาจก่อให้เกิดปัญหาว่าในระหว่างการพิจารณาร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาตามมาตรา 210 วรรคหนึ่ง (2) ว่าร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่กำลังพิจารณาดังกล่าวจะต้องไปให้ประชาชนออกเสียงประชามติหรือไม่ หากศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยในประเด็นดังกล่าวออกมาแล้ว เป็นการตัดสิทธิในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา 256 (9) หรือไม่ เห็นว่า อำนาจในการตรวจสอบการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของศาลรัฐธรรมนูญสมควรกำหนดให้ชัดจน เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญเป็นศาลที่มีเขตอำนาจเฉพาะ การกำหนดอำนาจพิจารณาวินิจฉัยไว้คลุมเครือย่อมมีโอกาสที่ศาลรัฐธรรมนูญจะสถาปนาอำนาจมากจนปราศจากขอบเขตจำกัดจนอาจทำลายหลักการอันเป็นสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญเอง อย่างไรก็ตาม เห็นว่าอำนาจในการตรวจสอบควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในทางรูปแบบขั้นตอนในการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นอำนาจทั่วไปในการดำเนินการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญอยู่แล้ว ดังนั้น แม้มาตรา 256 (9) มิได้บัญญัติไว้อย่างชัดแจ้ง ศาลรัฐธรรมนูญก็มีอำนาจในการตรวจสอบได้ แต่เมื่อศาลรัฐธรรมนูญเป็นศาลที่มีเขตอำนาจเฉพาะตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายกำหนด ดังนั้น อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญย่อมต้องถูกบัญญัติอย่างชัดแจ้งเพื่อป้องกันข้อโต้แย้งในทางการเมืองถึงเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ผู้เขียนเสนอให้กำหนดเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในกรณีการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญในการแก้ไขเพิ่มเติมของรัฐธรรมนูญให้ชัดแจ้งเช่นเดียวกับเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในคดีการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมายตามมาตรา 148

บรรณานุกรม

หนังสือ

บรรเจิด สิงคะเนติ, ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2560).

Antonio Negri, Le pouvoir constituant: essai sur les alternat'ves de le modernite (Presses universitaires de France, 1997).

Arun K. Thiruvengadam, The Constitution of India : A Contextual Analysis (Kindle version, 2017).

Claude Klein and Andras Sajo, "Constitution-making: process and substance," The Oxford Handbook of Comparative Constitutional law (Oxford University Press, 2012).

George D. Skinner, "Intrinsic Limitations on the Power of Constitutional Amendment." Michigan Law Review 18, no. 3 (1920): 220, 221.

Helmut Goerlich, " Concept of special protection for certain elements and principles of the constitution against amendment and article 79 (3), Basic Law of Germany," 1 NUIS Law Review (2008): 397-415, p. 399.

Kemal Gozler, Judicial Review of Constitutional Amendments: A Com parative Study (Bursa: Ekin Press, 2008).

Kemal Gozler, Le pouvoir de revision constitutionnelle (Villen euve d"'Ascq : Presses universitaires du Septentrion, 1997).

Otto Pfersmann, "De l'impossibilite du changement de sens de la Constitution," Melanges en L'honneur de Pierre Pactet: I 'esprit des institutions, ('eguilibre des pouvoirs (2003).

Richard Albert, "The Difficulty of Constitutional Amendment in Canada," Alberta law Review 39 (May 2015): 86

Richard Albert," The Structure of Constitutional Am endment Rules," Wake Forest L aw Review 49 (January 2014): 939-948.

Sophie Boyron, The Constitu tion of France: A Contextual Analysis (Oxford: Hart publishing, 2013).

Thierry S. Renoux and Midhel de Villiers, Code Constitutionnel (Paris: Litec, 2011).

Werner Heun, The constitu tion of Germany. A Contextual Analysis (Oxford: Hart Publishing, 2011).

Yaniv Roznai, Unconstitutional constitutional amendments: a study of the nature and limits of constitutional amendment powers (Doctoral dissertation, The London School of Economics and Political Science (LSE), 2014).

เอกสารข้อมูลสารสนเทศในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์

Andreas Vosskuhle, "Germany's Basic Law is a flexible yet stable constitution" https://wmw.dm.com/en/germanvs-basic-law-is-a-flexible-vet-stable-constitution/a-38942557, (last visited 27 August 2018).

Olivier Lepsius, "Le controle par la cour constitutionnelle des lois de revision constitutionnelle dans la Republique federale d'Allemagne, Cahier du conseil constitutionnel numero 27 (Dossier : Controle de la constitutionnelle des lois constitutionnelles)-Janvier 2010" http: /www.conseil-constitutionnel,fr/conseil-constitutionne/francais/nouveaux-cahiers-du-conseil/cahier-n-27/Le-controle-par-la-cour-constitutionnelle-des-lois-de-revision-constitutionne lle-dans-la-republigue-federale-d. allemagne.51426.html, (last visited 30 May 2018).

Thomas Groh, " a reforme du federalisme allemand en 2006; version ecrite d'une intervention faite le 22 fevrier 2007 au Parlement europeen (Strasbourg: 2007) <hal-00551640>" https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-00551640, (last visited 25 August 2018).

ที่มาของนายกรัฐมนตรี*

สำหรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560[1] ในระหว่างห้าปีแรกนับแต่วันที่มีรัฐสภาชุดแรก การพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้กระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยนายกรัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่ก็ได้ และจะเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือไม่ก็ได้ และจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร และให้เฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี โดยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับรองไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร และมติของรัฐสภาที่เห็นชอบการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรีต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

ในกรณีที่ไม่อาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่อในบัญชีรายชื่อได้ไม่ว่าด้วยเหตุใด สมาชิกของทั้งสองสภารวมกันจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาเข้าชื่อเสนอต่อประธานรัฐสภาขอให้รัฐสภามีมติยกเว้นเพื่อไม่ต้องเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ หากรัฐสภามีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาให้ยกเว้นจึงจะเสนอชื่อผู้อยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้หรือไม่ก็ได้ โดยให้เฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี และต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับรองไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร และมติของรัฐสภาที่เห็นชอบด้วยกับการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรีต้องกระทำโดยการลงคะแนนโดยเปิดเผย และมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ซึ่งไม่อยู่ภายใต้บังคับว่าจะต้องมาจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

เมื่อพ้นห้าปีนับแต่วันที่มีรัฐสภาชุดแรก ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร โดยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับรองไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรและมติของสภาผู้แทนราษฎรที่เห็นชอบการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรีต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

สำหรับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเกี่ยวกับที่มาของนายกรัฐมนตรี มีดังนี้

1. เจตนารมณ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้นายกรัฐมนตรีต้องแต่งตั้งจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ต้องพ้นจากสมาชิกภาพในอายุของสภาผู้แทนราษฎรชุดเดียวกันเนื่องจากได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีและให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี

---

* เรียบเรียงโดย นายแดนชัย ไชวิเศษ นิติกรชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

[1] "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560". (6 เมษายน 2560). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. น. 88.

โดยให้นายกรัฐมนตรีควรแต่งตั้งจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อหรือแบบแบ่งเขตเลือกตั้งซึ่งถือว่าได้รับการตรวจสอบและกลั่นกรองมาจากประชาชนแล้ว ตลอดจนมีความเกี่ยวโยงและมีส่วนสัมพันธ์กับประชาชน และสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยว่าต้องการผ่านกระบวนการเลือกตั้ง

การให้นายกรัฐมนตรีพ้นจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อได้รับการแต่งตั้งแล้วเป็นหลักการในการแยกหน้าที่ระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติ เนื่องจากให้นายกรัฐมนตรีมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อนายกรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ต่อมาพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกจะไม่มีตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรองรับ ด้วยเหตุนี้จึงได้หาทางที่จะให้มีการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีซึ่งเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ในสมัยเดียวกันในอายุของสภาผู้แทนราษฎรเดียวกันที่จะได้มีโอกาสมาเป็นนายกรัฐมนตรีได้อีกครั้งหนึ่งในอายุของสภาผู้แทนราษฎรเดียวกัน ทั้งนี้ ไม่ได้เปิดช่องให้แต่งตั้งนายกรัฐมนตรีมาจากบุคคลภายนอกแต่ประการใด เพราะฉะนั้นนายกรัฐมนตรีที่มาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและถึงแม้จะพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีไปแล้วในคราวอายุของสภาผู้แทนราษฎรคราวเดียวกันนั้น ก็ยังสามารถที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีอีกได้เพราะฉะนั้นหลักการในการที่จะให้นายกรัฐมนตรีเป็นบุคคลซึ่งได้รับการกลั่นกรองมาแล้วชั้นหนึ่งจากประชาชนนั้นก็เป็นเรื่องที่สมบูรณ์แบบอยู่แล้วไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากหลักการนี้แต่ประการใดทั้งสิ้น

2. เจตนารมณ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้นายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคล ซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้เพื่อให้นายกรัฐมนตรีมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับประชาชนโดยผ่านการเลือกตั้งซึ่งสอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และถือว่าเป็นผู้ทรงเกียรติที่มีวุฒิภาวะพอที่จะเห็นว่าบุคคลที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีนั้นเป็นคนที่มีความรู้ ความสามารถและซื่อสัตย์ซึ่งเป็นการมอบหมายความไว้วางใจให้แก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งที่เป็นตัวแทนของประชาชนและต้องให้เกียรติในการที่จะพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลใดเป็นนายกรัฐมนตรี อีกทั้งหลักการของระบอบประชาธิปไตยถือว่าการเลือกตั้งเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและจำเป็นจะต้องมีนายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้งด้วย ถ้าให้บุคคลที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถที่จะดำรงตำแหน่งได้จะเป็นการทำลายระบบพรรคการเมืองด้วย ซึ่งพรรคการเมืองนั้นต้องไปกลั่นกรองบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสาขาทางด้านต่างประเทศ ด้านเศรษฐกิจ หรือด้านการเมืองการปกครอง ถ้าเปิดโอกาสให้บุคคลที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้ามาแล้วระบบของการเมืองจะพัฒนาไปได้อย่างไรและอาจจะผิดระบบของระบอบประชาธิปไตย แม้จะมีระบบการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีก็ตาม

3. เจตนารมณ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดว่าในระหว่างห้าปีแรกนับแต่วันที่มีรัฐสภาชุดแรก การพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้กระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หากมีกรณีที่ไม่อาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่อในบัญชีรายชื่อได้ไม่ว่าด้วยเหตุใด

สมาชิกของทั้งสองสภารวมกันจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เข้าชื่อเสนอต่อประธานรัฐสภาขอให้รัฐสภามีมติยกเว้นเพื่อไม่ต้องเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้และในกรณีที่รัฐสภามีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาให้ยกเว้นได้จะเสนอชื่อผู้อยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้หรือไม่ก็ได้และมติของรัฐสภาที่เห็นชอบการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรีต้องกระทำโดยการลงคะแนนโดยเปิดเผย และมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาเพื่อเป็นทางออกในกรณีเกิดปัญหาทางการเมืองหรือปัญหาต่าง ๆ เมื่อพ้นจากห้าปีนับแต่วันที่มีรัฐสภาชุดแรกให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรและมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

ส่วนการจัดทำรายชื่อบุคคลซึ่งพรรคการเมืองนั้นมีมติว่าจะเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรหรือรัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีไม่เกินสามรายชื่อเพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รับรู้และเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากนายกรัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่ก็ได้และจะเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือไม่ก็ได้

สำหรับบุคคลใดที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีควรมาจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ว่ามีบุคคลใดบ้างที่สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีและให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ใช้เป็นข้อมูลในการประกอบการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตลอดจนเพื่อมิให้บุคคลที่ไม่ได้เป็นผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้อาศัยช่องทางมาเป็นนายกรัฐมนตรี และควรให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ส่วนการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายกรัฐมนตรีก็ไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ได้ เนื่องจากได้มีการเปิดเผยรายชื่อให้ทราบและผู้มีสิทธิเลือกตั้งก็ได้ใช้เป็นข้อมูลในการประกอบการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองนั้นแล้ว

อย่างไรก็ตาม กรณีมีวิกฤตทางการเมืองควรมีการกำหนดให้นายกรัฐมนตรีมาจากบุคคลที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่ก็ได้ และจะเป็นผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้หรือไม่ก็ได้ แต่ต้องอาศัยมติพิเศษของรัฐสภา กล่าวคือ ให้รัฐสภามีมติให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรีต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาเพื่อให้ได้บุคคลที่เป็นที่ยอมรับทุกฝ่ายและสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้

โดยมีการจำแนกที่มาของนายกรัฐมนตรี ดังนี้

1. การเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายกรัฐมนตรี

1.1 นายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่บัญญัติให้นายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวน 6 ฉบับ โดยมีนายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 16 คน และมีการพิจารณาให้ความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 28 ครั้ง พบว่านายกรัฐมนตรีมาจากหัวหน้าพรรคการเมืองมากกว่าไม่ได้เป็นหัวหน้าพรรคการเมือง ซึ่งการกำหนดให้

นายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและความเชื่อมโยงระหว่างนายกรัฐมนตรีกับประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยและเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งจะทำให้นายกรัฐมนตรีมีความสนใจและดูแลประชาชนอย่างทั่วถึง ตลอดจนรับฟังเสียงของประชาชนเพื่อรักษาฐานเสียงอันเป็นหลักการสำคัญในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและให้นายกรัฐมนตรีร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้พัฒนาประเทศและรู้ปัญหาอย่างแท้จริงของประชาชนจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการแก้ไขปัญหาได้ทันท่วงทีและตรงตามเป้าหมายที่ประชาชนต้องการและมีการรับฟังเสียงของประชาชนอย่างรอบด้านเพื่อมิให้กระทบต่อผู้อื่นและทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะได้รู้ว่าบุคคลที่เป็นนายกรัฐมนตรีจะต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น มิใช่บุคคลอื่นที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีความเชื่อมั่นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะได้พิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลนั้นเป็นนายกรัฐมนตรีตามที่คาดหวังไว้ ตลอดจนป้องกันมิให้ผู้มีอิทธิพลหรือนายทุนหรือบุคคลภายนอกที่ครอบงำพรรคการเมืองให้พิจารณาให้ความเห็นชอบตนเองเป็นนายกรัฐมนตรีโดยไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเป็นไปตามหลักการของประชาธิปไตย คือ ต้องมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งผ่านการคัดสรรจากประชาชนเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยผ่านกระบวนการตรวจสอบและคัดกรองจากระบบพรรคการเมืองเข้าสู่ระบบรัฐสภา ฉะนั้นเมื่อบุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนและได้รับการตรวจสอบจากประชาชนชั้นหนึ่งแล้วย่อมเป็นบุคคลที่เป็นที่ยอมรับของประชาชนสมควรเป็นนายกรัฐมนตรี อย่างไรก็ตามบุคคลที่สมควรเป็นนายกรัฐมนตรีจะมีจำนวนจำกัดตามจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทำให้บุคคลที่สมควรเป็นนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่มีโอกาสเป็นนายกรัฐมนตรีได้

1.2 นายกรัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่ก็ได้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่บัญญัติให้นายกรัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่ก็ได้มีจำนวน 7 ฉบับ โดยนายกรัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่ก็ได้มีจำนวน 11 คน และมีการพิจารณาให้ความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 17 ครั้ง พบว่า เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองและเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากกว่าไม่ได้เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองและไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งการกำหนดให้นายกรัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่ก็ได้เพื่อประสานงานกันระหว่างหลายฝ่ายและเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในบางสถานการณ์ของการเมืองไทย ตลอดจนเพื่อให้บุคคลที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีไม่ถูกจำกัดด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สามารถให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถหรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในขณะนั้นเป็นนายกรัฐมนตรีได้ อย่างไรก็ตามอาจจะเป็นช่องทางให้บุคคลที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งอาศัยช่องทางเพื่อเป็นนายกรัฐมนตรีจนนำไปสู่การต่อต้านหรือชุมนุม และยังไม่ได้มีการตรวจสอบและถูกตรวจสอบโดยประชาชนด้วยการเลือกตั้ง หากไม่มีพรรคการเมืองใดได้เสียงข้างมากโดยเด็ดขาดอาจจะเกิดเหตุการณ์แบบในปี 2522 ที่พรรคการเมืองแต่ละพรรคไม่ยอมให้หัวหน้าพรรคการเมืองอีกฝ่ายเป็นนายกรัฐมนตรีต้องไปเอาคนกลางหรือบุคคลที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นนายกรัฐมนตรี แต่ถ้าหากมีการเลือกตั้งแล้วปรากฏว่ามีพรรคการเมืองได้เสียงข้างมากเด็ดขาดอาจจะทำให้บุคคลที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่มีโอกาสได้เป็นนายกรัฐมนตรีก็ได้

2. การเป็นผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อพรรคการเมืองแจ้งไว้ของนายกรัฐมนตรี

2.1 นายกรัฐมนตรีต้องเป็นผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ ได้บัญญัติไว้เป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รับรู้ว่าบุคคลใดบ้างที่พรรคการเมืองนั้นได้มีมติว่าจะเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรหรือรัฐสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีและเป็นบุคคลที่เหมาะสมกับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและให้พรรคการเมืองแต่ละพรรคได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และเหมาะสมกับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีที่จะเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรหรือรัฐสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ตลอดจนเพื่อมิให้บุคคลอื่นที่ไม่มีรายชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้อาศัยช่องทางมาเป็นนายกรัฐมนตรี แต่การพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีจากบุคคลผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้เฉพาะจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรเพื่อมิให้บุคคลอื่นได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีจะเป็นการจำกัดจำนวนทำให้ไม่สามารถให้บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เข้ามาได้

2.2 นายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้หรือไม่ก็ได้ ได้บัญญัติไว้เป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น ไม่สามารถให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี หรือกรณีพรรคการเมืองทั้งหมดมีสมาชิกได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรน้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือมีเหตุการณ์พิเศษที่ต้องการนายกรัฐมนตรีที่ไม่ต้องเป็นผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และทำให้บุคคลที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีไม่จำกัดจำนวนตามรายชื่อที่ผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้จะทำให้ได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถหรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เข้ามาได้

3. การพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี

3.1 การให้รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี เนื่องจากนายกรัฐมนตรีเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการบริหารประเทศไม่ว่าทางด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และด้านต่างประเทศ ที่จะพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าและการปฏิบัติหน้าที่อย่างซื่อสัตย์ตลอดจนนายกรัฐมนตรีมีอำนาจในการคัดเลือกรัฐมนตรีที่จะมาช่วยปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารประเทศ ซึ่งนับว่าเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญอย่างมากจึงสมควรให้รัฐสภามีส่วนในการลงมติเห็นชอบบุคคลที่จะแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีเพื่อช่วยกลั่นกรอง อีกทั้งวุฒิสภามีสิทธิที่จะพิจาณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีไว้เพียง 5 ปีนับแต่วันที่มีรัฐสภาชุดแรก เพราะว่าวุฒิสภามีหน้าที่และอำนาจติดตามเสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ และการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ หากมีกรณีที่ไม่อาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อ

ที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ไม่ว่าด้วยเหตุใดจึงให้รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีจะเสนอชื่อผู้อยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้หรือไม่ก็ได้ เพื่อเป็นทางออกในกรณีเกิดปัญหาทางการเมืองหรือปัญหาต่าง ๆ

3.2 การให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อให้นายกรัฐมนตรีและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นผู้แทนของประชาชนในพื้นที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันและต้องมีการเชื่อมโยงกับประชาชนสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในพื้นที่ได้ทันท่วงที ตลอดจนต้องนำนโยบายของฝ่ายบริหารไปสู่พื้นที่เพื่อให้ประชาชนรับรู้ด้วยและเป็นผู้ได้รับเลือกจากประชาชนจึงเป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจให้มีสิทธิพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีและเป็นไปตามหลักการของประชาธิปไตยว่าบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีต้องมีคะแนนเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร

4. นายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรง ทำให้นายกรัฐมนตรีสามารถแต่งตั้งผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และมีความเหมาะสมกับตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี รวมทั้งสามารถคัดสรรนักบริหารมืออาชีพมาร่วมทีมให้มีความเข้มแข็งได้ตามความต้องการ จึงมีโอกาสมากที่จะทำให้การบริหารประเทศมีประสิทธิภาพสูงและบรรลุเป้าหมายในการแก้ปัญหาให้กับประชาชนโดยไม่ต้องกังวลถึงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองที่เข้าร่วมกับรัฐบาลหรือการต่อรองของพรรคการเมืองอื่นที่ร่วมกับรัฐบาล เพราะนายกรัฐมนตรีที่ได้รับเลือกตั้งโดยตรงจะมีความเป็นอิสระในการแต่งตั้งรัฐมนตรีโดยไม่ต้องอยู่ภายใต้แรงกดดันของกลุ่มการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรจะทำให้การจัดตั้งรัฐบาลมีความเป็นเอกภาพสูง ต้องคัดเลือกนโยบายที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วย และต้องบริหารประเทศเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนให้มากที่สุด เพราะมีแรงจูงใจว่าจะต้องนำพรรคการเมืองของตนกลับมาบริหารประเทศอีกในการเลือกตั้งครั้งต่อไป และเป็นการพัฒนาและส่งเสริมมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และสร้างเสถียรภาพทางการเมืองของระบบการเมืองและฝ่ายบริหาร อีกทั้งเป็นการสะท้อนถึงความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริงในการเลือกฝ่ายบริหารเพื่อทำหน้าที่ในการปกครองประเทศอีกด้วย และเป็นแนวทางในการพัฒนาประชาธิปไตยของไทยให้มีความก้าวหน้า และประชาชนได้แสดงความต้องการโดยตรงว่าต้องการให้บุคคลใดเป็นนายกรัฐมนตรี ตลอดจนเป็นการสร้างความสำนึกทางการเมืองของประชาชนให้ตื่นตัวให้เป็นพลังทางการเมืองและเป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจแก่สังคมโดยปริยายด้วย แต่อาจจะได้นายกรัฐมนตรีไม่แตกต่างไปจากเดิมซึ่งบุคคลที่มีคุณสมบัติครบถ้วนและบุคคลที่ประชาชนต้องการให้เป็นนายกรัฐมนตรี บุคคลนั้นอาจจะไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งก็ได้ หรือหากมีการตายหรือเหตุอื่นใดของนายกรัฐมนตรีจะให้บุคคลใดมาดำรงตำแหน่งแทนตำแหน่งนายกรัฐมนตรีถ้าให้บุคคลที่ไม่ได้รับการเลือกตั้งมาดำรงตำแหน่งแทนไม่น่าจะทำได้เพราะไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง

5. นายกรัฐมนตรีที่มาโดยวิธีอื่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรที่บัญญัติให้นายกรัฐมนตรีที่มาโดยวิธีอื่น ๆ เพื่อให้แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสถานการณ์ที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศ รักษาความสงเรียบร้อยของประเทศ ปฏิรูปประเทศหรือไม่ให้เกิดความขัดแย้งของประชาชน

ที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร*

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเหมือนกับการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แต่ก็มีความแตกต่างในจำนวนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง กล่าวคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้มีจำนวน 400 คน และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้มีจำนวน 400 คน ต่อมาได้มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2554 กำหนดให้มี 375 คน แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้มีจำนวน 350 คน

ส่วนจำนวนและที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้มีจำนวน 100 คน และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนจำนวน 80 คน ต่อมาได้มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2554 กำหนดให้มีจำนวน 125 คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรง กล่าวคือ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้นโดยใช้บัตรเลือกตั้งหนึ่งใบแยกต่างหากจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งซึ่งแตกต่างกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้มีจำนวน 150 คน ซึ่งมาจากการนำคะแนนที่ได้รับจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทุกเขตมาคำนวณหาจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ

1. ที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ โดยให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เขตละหนึ่งคนและผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งได้คนละหนึ่งคะแนน และจะลงคะแนนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใด หรือจะลงคะแนนไม่เลือกผู้ใดเลยก็ได้ ซึ่งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับคะแนนสูงสุดและมีคะแนนสูงกว่าคะแนนเสียงที่ไม่เลือกผู้ใดเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง โดยพรรคการเมืองจะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งให้ครบทุกเขตเลือกตั้งหรือไม่ก็ได้

2. ที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ

พรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งแล้ว ให้มีสิทธิส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อได้ การส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ให้พรรคการเมืองจัดทำบัญชีรายชื่อพรรคละหนึ่งบัญชี โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งของแต่ละพรรคการเมืองต้องไม่ซ้ำกัน และไม่ซ้ำกับรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง โดยส่งบัญชีรายชื่อดังกล่าวให้คณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนปิดการรับสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และการจัดทำบัญชีรายชื่อดังกล่าวต้องให้สมาชิกของพรรคการเมืองมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วย โดยต้องคำนึงถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่าง ๆ และความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิงตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 90[1]

---

* เรียบเรียงโดย นายแดนชัย ไชวิเศษ นิติกรชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

[1] "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560". (6 เมษายน 2560). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. น. 22-25.

สำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะไม่มีสิทธิเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ แต่จะนำคะแนนจากการที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ลงคะแนนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งมาคำนวณ ดังนี้

1. นำคะแนนรวมทั้งประเทศที่พรรคการเมืองทุกพรรคที่ส่งผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อได้รับจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเพื่อหาจำนวนคะแนนโดยเฉลี่ยต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อหนึ่งคน

2. คำนวณหาจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมือง

การคำนวณหาจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อในกรณีที่มีการประกาศผลการเลือกตั้งครบทุกเขตเลือกตั้งแล้ว ดังนี้

X คือ คะแนนรวมทั้งประเทศที่พรรคการเมืองทุกพรรคที่ส่งผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อและได้รับจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

500 คือ จำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร

Y คือ ผลลัพธ์ กล่าวคือ จำนวนคะแนนต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อหนึ่งคน

Z คือ จำนวนคะแนนรวมทั้งประเทศของพรรคการเมืองแต่ละพรรคที่ได้รับจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทุกเขต

A คือ จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองนั้นจะพึงมีได้เบื้องต้น

B คือ จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทั้งหมดที่พรรคการเมืองนั้นได้รับเลือกตั้งในทุกเขตเลือกตั้ง

C คือ ผลลัพธ์ กล่าวคือ จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองนั้นจะได้รับเบื้องต้น

D คือ จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองนั้นจะพึงมีได้

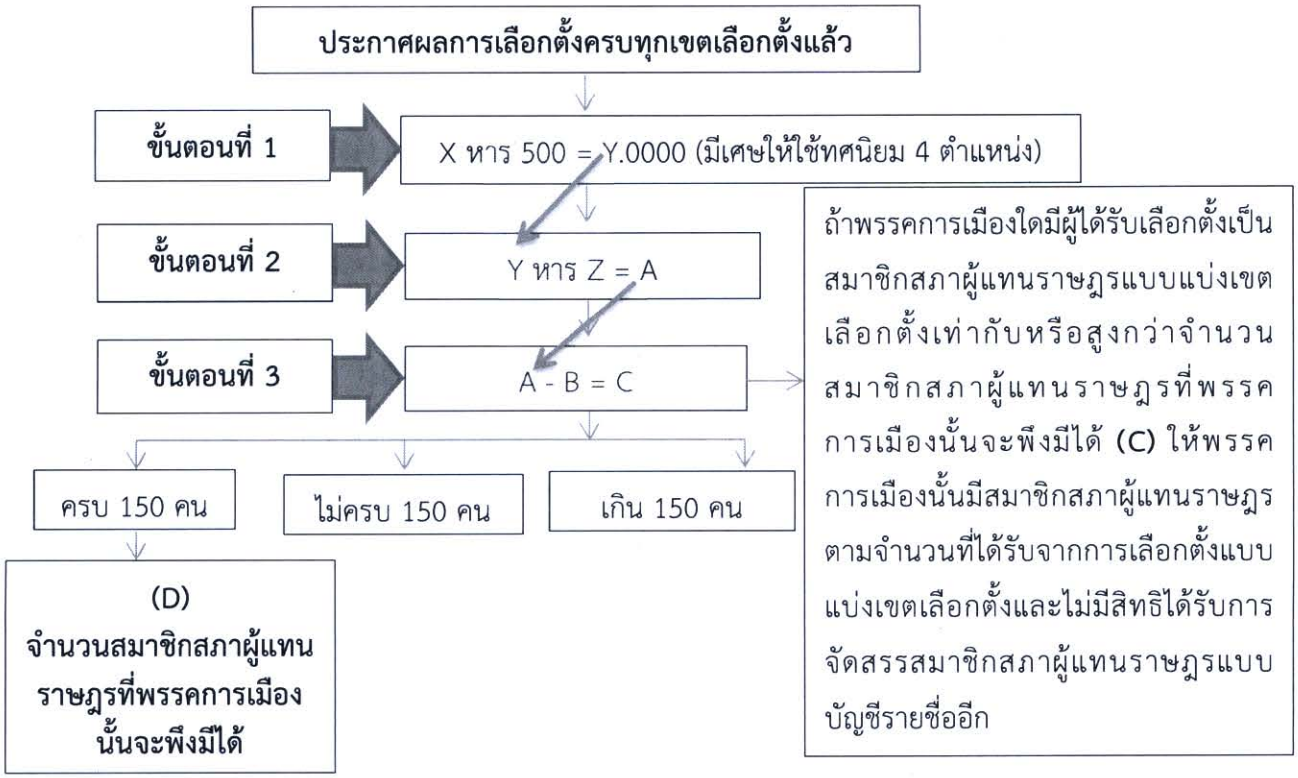

ที่มาและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา*

สมาชิกวุฒิสภาเป็นตัวแทนของประชาชนเหมือนกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ก็ยังมีข้อที่แตกต่างกัน เช่น จำนวน ที่มา การสังกัดพรรคการเมือง ซึ่งในรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับก็ได้กำหนดจำนวนและที่มาของสมาชิกวุฒิสภาไว้แตกต่างกันบ้างเช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดให้วุฒิสภามาจากการเลือกตั้งทั้งหมดจำนวน 200 คน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดให้วุฒิสภามีจำนวน 150 คน โดยมาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด จังหวัดละหนึ่งคนและมาจากการสรรหาเท่ากับจำนวนรวมข้างต้นหักด้วยจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้จำนวนและที่มาของวุฒิสภาไว้สองช่วงเวลา คือ ช่วงที่ 1 ซึ่งเป็นไปตามบทเฉพาะกาลที่กำหนดให้วุฒิสภามีจำนวน 250 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ถวายคำแนะนำโดยมาจากการดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาของคณะกรรมการการเลือกตั้งจำนวน 50 คน และมาจากการคัดเลือกของคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 194 คน และมาจากผู้ดำรงตำแหน่งจำนวน 6 คน คือ ผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ส่วนในช่วงที่ 2 คือ เมื่อพ้นระยะเวลา 5 ปีนับแต่วันที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาชุดแรกแล้ว ให้วุฒิสภาจำนวน 200 คน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยในการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชนซึ่งมีสิทธิสมัครรับเลือกทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้

อย่างไรก็ตาม ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560[1] ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับวุฒิสภาที่แตกต่างจากบทถาวรไว้หลายประการด้วยกัน ดังนี้

1. จำนวนสมาชิกวุฒิสภา

ในวาระเริ่มแรก ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 250 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติถวายคำแนะนำ กล่าวคือในวาระเริ่มแรกจะเป็นวุฒิสภาชุดแรกของรัฐธรรมนูญฉบับนี้โดยมีกำหนดให้มีวาระ 5 ปี นับแต่วันที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง

2. ที่มาของสมาชิกวุฒิสภา

สมาชิกวุฒิสภาชุดแรกนี้มาจากการสรรหาและแต่งตั้งโดยดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

2.1 การดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาโดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ดังนี้

1. ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาให้มีจำนวน 200 คน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาโดยมาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคย

---

* เรียบเรียงโดย นายแดนชัย ไชวิเศษ นิติกรชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

[1] "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560". (6 เมษายน 2560). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. น. 85-87.

ทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยในการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชนซึ่งมีสิทธิสมัครรับเลือกทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้

2. ให้ดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาให้แล้วเสร็จก่อนวันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

3. เมื่อเลือกสมาชิกวุฒิสภาได้ครบจำนวน 200 คน แล้วให้นำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

2.2 การคัดเลือกสมาชิกวุฒิสภาโดยคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา

ให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาซึ่งแต่งตั้งโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่มาจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ และมีความเป็นกลางทางการเมืองจำนวนไม่น้อยกว่าเก้าคน แต่ไม่เกินสิบสองคน คัดเลือกบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมในอันจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาและการปฏิรูปประเทศจำนวนไม่เกิน 400 คน แล้วนำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ โดยต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนวันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาและคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาได้คัดเลือกแล้ว ก็ให้คัดเลือกสมาชิกวุฒิสภาโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ จำนวน 250 คน ดังนี้

1. คณะรักษาความสงบแห่งชาติคัดเลือกผู้ได้รับเลือกจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้ได้จำนวน 50 คน และคัดเลือกรายชื่อสำรองจำนวน 50 คน โดยการคัดเลือกดังกล่าวให้คำนึงถึงบุคคลจากกลุ่มต่าง ๆ อย่างทั่วถึง

2. คณะรักษาความสงบแห่งชาติคัดเลือกบุคคลจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาจากคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาให้ได้จำนวน 194 คน และคัดเลือกรายชื่อสำรองจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาจำนวน 50 คน

3. ผู้ดำรงตำแหน่ง 6 ตำแหน่ง ได้แก่ ปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

4. ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาตินำรายชื่อบุคคลซึ่งได้รับการคัดเลือกจำนวน 250 คน ขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งต่อไป และให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

3. กรณีอายุของวุฒิสภาชุดแรกครบกำหนด 5 ปีนับแต่วันที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง

- ให้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 107 ต่อไป กล่าวคือ ให้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 200 คน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยในการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชนซึ่งมีสิทธิสมัครรับเลือกทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้

- เมื่ออายุของวุฒิสภาจำนวน 250 คนสิ้นสุดลง ให้สมาชิกวุฒิสภาจำนวนดังกล่าวอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 200 คนขึ้นใหม่

4. หน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาชุดแรก

นอกจากวุฒิสภาจะมีหน้าที่และอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว วุฒิสภาชุดแรกยังมีหน้าที่และอำนาจเพิ่มเติมตามบทเฉพาะกาลที่สำคัญ ดังนี้

1. ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ และการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ (มาตรา 270 วรรคหนึ่ง)

2. พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ โดยให้เสนอและพิจารณาในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา (มาตรา 270 วรรคสอง)

3. ในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติใดที่คณะรัฐมนตรีมิได้แจ้งว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของแต่ละสภา อาจเข้าชื่อกันร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้วินิจฉัย การยื่นคำร้องดังกล่าวต้องยื่นก่อนที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี จะพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นแล้วเสร็จ (มาตรา 270 วรรคสอง)

5. การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรยับยั้งไว้ในบางเรื่อง

ในวาระเริ่มแรกภายในอายุของวุฒิสภา คือ 5 ปีนับแต่วันที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 250 คน การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรยับยั้งไว้ตามมาตรา 137 (2) กรณีวุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร หรือ (3) กรณีแก้ไขเพิ่มเติม ให้กระทำโดยที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ถ้าร่างพระราชบัญญัตินั้นเกี่ยวกับ

1. การแก้ไขเพิ่มเติมโทษหรือองค์ประกอบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ เฉพาะเมื่อการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นมีผลให้ผู้กระทำความผิดพ้นจากความผิดหรือไม่ต้องรับโทษ

2. ร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภามีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ว่ามีผลกระทบต่อการดำเนินกระบวนการยุติธรรมอย่างร้ายแรง

โดยมติของที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาที่ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของรัฐสภา

6. การให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีในระหว่าง 5 ปีแรก

6.1 กรณีที่แต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ มีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. ในระหว่างห้าปีแรกนับแต่วันที่มีรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ ต้องมีการประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาแล้วจึงจะถือว่ามีรัฐสภาชุดแรก

2. ให้กระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาซึ่งประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

3. เป็นบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 160

4. เป็นผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88 เฉพาะจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

5. การเสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

6. มติของรัฐสภาที่เห็นชอบการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรี ต้องกระทำโดยการลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

6.2 กรณีที่ไม่อาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ มีหลักเกณฑ์การดำเนินการ ดังนี้

1. ในระหว่างห้าปีแรกนับแต่วันที่มีรัฐสภาชุดแรก หากมีกรณีที่ไม่อาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ ไม่ว่าด้วยเหตุใด

2. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภารวมกันจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาเข้าชื่อเสนอต่อประธานรัฐสภาขอให้รัฐสภามีมติยกเว้นเพื่อไม่ต้องเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้

3. ให้ประธานรัฐสภาจัดให้มีการประชุมร่วมกันของรัฐสภาโดยพลัน

4. ในกรณีที่รัฐสภามีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาให้ยกเว้นเพื่อไม่ต้องเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ได้ แม้จะได้มีมติยกเว้นไม่ต้องเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ก็ตาม แต่การเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจะมาจากชื่อผู้อยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ก็ได้

5. การเสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

6. มติของรัฐสภาที่เห็นชอบการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรี ต้องกระทำโดยการลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

ระบบการเลือกตั้งแบบใหม่ : แบบจัดสรรปันส่วนผสม[1]

การคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ตามมาตรา 91

สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 500 คน ดังนี้ (1) สมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 350 คน (2) สมาชิกซึ่งมาจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองจำนวน 150 คน ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ โดยให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เขตละหนึ่งคน และผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียง ลงคะแนนเลือกตั้งได้คนละหนึ่งคะแนน โดยจะลงคะแนนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใด หรือจะลงคะแนนไม่เลือกผู้ใดเลยก็ได้ จึงทำให้เกิดแนวความคิดเกี่ยวกับระบบการเลือกตั้งแบบใหม่ หรือ “แบบจัดสรรปันส่วนผสม” เป็นการนำคะแนนจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งมาคำนวณหาจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมือง ซึ่งเป็นการเลือกตั้งแบบใหม่โดยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิเลือกได้เฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง กล่าวคือ ใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียวโดยให้เลือกได้เฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเท่านั้น จึงเท่ากับว่าเป็นการเลือกคนเท่ากับเลือกพรรค ซึ่งการคำนวณจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองให้คำนวณได้ ดังนี้

1. นำคะแนนรวมทั้งประเทศที่พรรคการเมืองทุกพรรคที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อได้รับจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหารด้วยห้าร้อยอันเป็นจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร เป็นการคำนวณหาค่าเฉลี่ยจำนวนคะแนนต่อสมาชิกหนึ่งคน

2. นำค่าเฉลี่ยจำนวนคะแนนต่อสมาชิกหนึ่งคนไปหารจำนวนคะแนนรวมทั้งประเทศของพรรคการเมืองแต่ละพรรคที่ได้รับจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทุกเขตเลือกตั้ง จำนวนที่ได้รับให้ถือเป็นจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองนั้นจะพึงมีได้

3. นำจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองจะพึงมีได้ลบด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทั้งหมดที่พรรคการเมืองนั้นได้รับเลือกตั้งในทุกเขตเลือกตั้ง ผลลัพธ์คือจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองนั้นจะได้รับ

แต่อย่างไรก็ตาม การคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองนั้นต้องคำนึงถึงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของแต่ละพรรคการเมือง ดังนี้

ถ้าพรรคการเมืองใดมีผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเท่ากับหรือสูงกว่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองนั้นจะพึงมีได้

1. ให้พรรคการเมืองนั้นมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามจำนวนที่ได้รับจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และไม่มีสิทธิได้รับการจัดสรรสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ และ

---

[1] แดนชัย ไชวิเศษ. **ระบบการเลือกตั้งแบบใหม่ : แบบจัดสรรปันส่วนผสม.** สืบค้นเมื่อ 16 กันยายน 2563 จาก https://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2559/mar2559-2.pdf

2. ให้นำจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อทั้งหมดไปจัดสรรให้แก่พรรคการเมืองอื่นที่มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งต่ำกว่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองนั้นจะพึงมีได้ตามอัตราส่วน แต่ต้องไม่มีผลให้พรรคการเมืองใดมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกินจำนวนที่จะพึงมีได้

เมื่อได้จำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองแล้ว ให้ผู้สมัครตามลำดับหมายเลขในบัญชีรายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้น เป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

หลักการสำคัญของระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม

ความมุ่งหวังของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญต้องการแก้ไขสภาพปัญหาการเมืองไทยที่เกิดขึ้นในอดีต โดยหามาตรการป้องกันมิให้บุคคลซึ่งเคยกระทำการทุจริตต่อหน้าที่หรือทุจริตในการเลือกตั้งเข้าสู่อำนาจทางการเมืองและกำหนดโครงสร้างฝ่ายนิติบัญญัติที่มีความเหมาะสมกับประเทศไทยในอนาคต เช่น ทำอย่างไรที่จะให้คะแนนทุกคะแนนที่ประชาชนลงให้ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความหมายไม่ถูกทิ้งเสียเปล่า ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามความมุ่งหวังดังกล่าว จึงได้กำหนดหลักการใหม่ของระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สรุปได้ ดังนี้

1. หลักคิดระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เหมาะสมกับประเทศไทย

เนื่องจากในอดีตคะแนนของประชาชนที่เลือกผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งใด ๆ ซึ่งไม่ได้คะแนนเป็นลำดับที่ 1 ของเขตเลือกตั้งนั้น ๆ (ไม่ชนะการเลือกตั้ง) คะแนนดังกล่าวแทบจะถูกทิ้งสูญเปล่า ดังนั้น หลักคิดระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เหมาะสมกับประเทศไทยจะต้องประกอบด้วย

1) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง

2) ระบบการเลือกตั้ง ไม่ควรซับซ้อน ประชาชนเข้าใจง่าย

3) เพื่อเป็นการเคารพประชาชนที่ลงคะแนน จึงจะพยายามทำให้คะแนนเลือกตั้งที่ประชาชนลงให้ทุกคะแนนมีความหมาย ไม่ว่าจะลงคะแนนให้บุคคลใด คะแนนนั้นส่วนใหญ่ไม่ควรสูญเปล่า

4) เป็นระบบการเลือกตั้งที่ส่งเสริมให้ประชาชนสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง

5) เข้ากับบริบทหรือวิถีชีวิตของไทยโดยไม่ขัดกับหลักสากล

เพื่อเป็นการทำให้หลักคิดข้างต้นมีความเป็นไปได้ จึงกำหนดให้มีการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตโดยใช้ระบบคะแนนนำเสียงข้างมาก และนำระบบสัดส่วนมาใช้ด้วยการคำนวณแบ่งสัดส่วนการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ โดยใช้บัตรเลือกตั้งแบบแบ่งเขตใบเดียว และให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตได้เขตละ 1 คน โดยให้นำคะแนนของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตของทุกคนมารวมเป็นคะแนนของพรรค และนำคะแนนของทุกพรรคการเมืองมารวมเป็นคะแนนทั้งประเทศ จากนั้นให้หาค่าเฉลี่ยคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคควรจะได้ต่อ 1 คน คือ นำคะแนนของทุกพรรคที่ได้รับเลือกตั้งทั้งประเทศหารด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด (500 คน)

จากนั้นให้นำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปหารจำนวนคะแนนที่แต่ละพรรคได้ เพื่อให้ได้มาซึ่งจำนวนที่แต่ละพรรคจะพึงมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้

ทั้งนี้ ต้องให้เอกสิทธิ์แก่ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตทุกคนต้องได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยหากพรรคใดได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเป็นจำนวนเท่าใด ให้นำจำนวนดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคจะพึงมี หากได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ครบตามจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคจะพึงมีเท่าใด ให้จัดสรรเพิ่มจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อให้เท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคจะพึงมี และหากเกิดกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งมีจำนวนเกินจำนวนทั้งหมดที่แต่ละพรรคพึงจะมีได้ ให้พรรคนั้นได้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ซึ่งจะมีความเป็นธรรมแก่ทุกพรรคที่จะได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามสัดส่วนของคะแนนที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงให้ จึงมีผู้เรียกระบบการเลือกตั้งนี้ว่า “แบบจัดสรรปันส่วนผสม”

ระบบการเลือกตั้งซึ่งใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียวนี้ จะทำให้ประชาชนเกิดความสนใจที่จะมาใช้สิทธิเลือกตั้งมากขึ้น เนื่องจากประชาชนสามารถใช้สิทธิได้ง่าย ไม่มีความซับซ้อน และจะรู้สึกว่าคะแนนทุกคะแนนมีความหมาย (คะแนนของตนจะไม่เสียเปล่า) โดยผลการเลือกตั้งจะเป็นการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และจะมีผลต่อจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อด้วย ซึ่งกรณีนี้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละพรรคการเมืองจะได้นั้น จะขึ้นอยู่กับการจัดทำบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองว่าจะสามารถจูงใจให้ประชาชนเลือกพรรคการเมืองของตนได้มากน้อยเพียงใด เนื่องจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องพิจารณาคุณสมบัติหรือจุดเด่นของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและพรรคการเมืองไปพร้อมกัน พรรคการเมืองจึงต้องสรรหาผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในแต่ละเขตให้ตรงกับความต้องการของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

นอกจากนี้ หากมีการประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ต่อมาพบว่า มีการทุจริตการเลือกตั้ง จึงต้องมีการเลือกตั้งใหม่ ซึ่งการเลือกตั้งใหม่จะมีผลกระทบต่อจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อด้วย ระบบนี้จึงเป็นการทำให้พรรคการเมืองตระหนัก ให้ความสำคัญและระมัดระวังในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตให้ได้บุคคลที่ดีที่สุด และจะต้องไม่ทุจริตการเลือกตั้ง

ทั้งนี้ การบริหารจัดการในการใช้บัตรเลือกตั้ง 1 ใบ จะมีความสะดวกและมีประสิทธิภาพมากขึ้นจากการใช้บัตรเลือกตั้ง 2 ใบเช่นในอดีต และทำให้บัตรเสียน้อยลง ตลอดจนประหยัดงบประมาณในการเลือกตั้ง

2. ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งจะต้องได้คะแนนเสียงมากกว่าคะแนนเสียงของประชาชนที่ไม่ประสงค์เลือกผู้ใดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และในกรณีที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ที่ได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งไม่มากกว่าคะแนนเสียงที่ไม่ประสงค์เลือกผู้ใดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งใหม่อีกมิได้ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความไม่เห็นด้วยกับการเลือกตั้งที่คูหาเลือกตั้งได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งหลักการดังกล่าวเป็นกลไกในการควบคุมพรรคการเมืองให้มีความรับผิดชอบในการพิจารณาส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีคุณสมบัติครบถ้วนทั้งในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมโดยกำหนดให้ประชาชนเป็นตัวชี้วัด

3. ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ต้องเป็นผู้ที่พรรคการเมืองส่งสมัครรับเลือกตั้ง และจะสมัครรับเลือกตั้งเกินหนึ่งเขตมิได้ และเมื่อมีการสมัครรับเลือกตั้งแล้ว ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองจะถอนการสมัครรับเลือกตั้งหรือเปลี่ยนแปลงผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เฉพาะกรณีที่ผู้สมัครตายหรือขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม และเป็นกรณีที่เปลี่ยนแปลงก่อนวันปิดการรับสมัครรับเลือกตั้ง ทั้งนี้ พรรคการเมืองใดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งแล้ว ให้มีสิทธิส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ และผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่ออย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น

4. การจัดบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ กำหนดให้เป็นบัญชีรายชื่อบัญชีเดียวทั้งประเทศ เนื่องจากในระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสมเป็นระบบที่ต้องใช้การคำนวณคะแนนทั้งประเทศ และจะต้องทำให้สัดส่วนของผู้สมัครรับเลือกตั้งในบัญชีรายชื่อไม่กระจุกตัวเฉพาะภายในกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดใหญ่เท่านั้น โดยต้องมีการกำหนดเงื่อนไขให้แต่ละบัญชีรายชื่อมีการจัดสรรให้บุคคลในรายชื่อของบัญชีนั้นมาจากทุกภูมิภาคในสัดส่วนที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อได้มีการกระจายตัวผู้แทนไปยังภูมิภาคต่าง ๆ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม ซึ่งเป็นระบบการเลือกตั้งแบบใหม่ของประเทศไทยที่ใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียวในการเลือกทั้งคนทั้งพรรค จึงทำให้เกิดมุมมองและความคิดเห็นที่หลากหลายจากบุคคลต่าง ๆ จึงได้รวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการเลือกตั้งแบบใหม่ หรือ “แบบจัดสรรปันส่วนผสม” มานำเสนอ ดังนี้

มีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า การลงคะแนนเลือกตั้งด้วยบัตรเลือกตั้งเพียง 1 ใบ เป็นหลักการที่ถูกต้องเพราะจะทำให้คนที่ไปลงคะแนนเลือกตั้งพิจารณาทั้งผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตและแบบบัญชีรายชื่อไปพร้อมกัน ตามเจตนารมณ์ที่ต้องการให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งในการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง และเป็นวิธีเดียวที่จะไม่ทำให้คะแนนที่ประชาชนไปลงคะแนนต้องสูญเปล่าไป ขณะเดียวกันทางคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ยืนยันว่าวิธีการแบบนี้จะช่วยทำให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งเพราะพรรคต้องคัดเลือกคนที่ดีที่สุดลงสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งเป็นวิธีที่เป็นธรรมที่สุด โดยได้อธิบายประโยชน์ของระบบเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม ว่า

1. เสียงของประชาชนจะไม่สูญเปล่า
2. ไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์ของพรรคการเมืองใด แต่มุ่งให้คะแนนประชาชนมีน้ำหนักในการออกเสียงเลือกตั้งให้มากที่สุด
3. เป็นการปรองดอง คือ ให้คะแนนเฉลี่ยกับทุกพรรค
4. สร้างระบบเลือกตั้งที่เหมาะสมกับสังคมไทย ไม่ลอกเลียนแบบต่างประเทศทั้งหมด
5. แก้ไขปัญหาการจัดสรรงบประมาณ ที่อิงเฉพาะพื้นที่ฐานเสียงของพรรคตน

6. พรรคจะคัดเลือกคนดีลงสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อหวังคะแนนไปคำนวณเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบัญชีรายชื่อ

7. คำนึงถึงคะแนนเสียงของประชาชน ที่ถูกทิ้งไปอย่างไม่เป็นธรรม

จึงมั่นใจว่า ระบบการเลือกตั้งนี้ จะทำให้ประชาชนคิดมากขึ้น เพราะการเลือกคนเท่ากับเลือกพรรค แต่ยอมรับว่ายังมีปัญหาเรื่องการคำนวณ พร้อมยืนยันว่าคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเปิดรับฟังความเห็นจากทุกฝ่าย หากข้อเสนอนี้มีจุดอ่อนก็พร้อมที่จะปรับแก้

แต่อย่างไรก็ตาม ระบบการเลือกตั้งแบบนี้อาจจะส่งผลให้พรรคขนาดกลางและพรรคขนาดเล็กเกิดความเสียเปรียบเพราะไม่สามารถส่งผู้สมัครลงเลือกตั้งได้ทุกเขตจะทำให้พรรคการเมืองนั้นได้คะแนนน้อย

โคทม อารียา ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล และอดีตกรรมการการเลือกตั้ง กล่าวว่า การใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียวนั้นมองว่าพรรคการเมืองขนาดเล็กจะลำบาก โดยเฉพาะเรื่องความสามารถในการส่งผู้สมัครให้ครบทุกเขตทั่วประเทศ ขณะที่พรรคขนาดใหญ่จะไม่ได้เปรียบ มีเพียงพรรคการเมืองขนาดกลางเท่านั้นที่จะได้ประโยชน์จากสูตรนี้

สดศรี สัตยธรรม อดีตกรรมการการเลือกตั้งด้านกิจการพรรคการเมือง และการออกเสียงประชามติ กล่าวว่า วิธีการที่ประชาชนเลือกแต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและให้ใช้คะแนนดังกล่าวไปคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อนั้น เท่ากับเปิดโอกาสให้พรรคขนาดกลางมีที่นั่งในสภาป้องกันพรรคใหญ่ที่เคยได้เสียงข้างมากในสภาดำเนินการได้อย่างสะดวก จะทำให้จัดตั้งรัฐบาลได้ลำบากมากยิ่งขึ้น และจะมีระบบหลายพรรคในสภา

สมชาย ปรีชาศิลปกุล หัวหน้าศูนย์วิจัยและพัฒนากฎหมาย อาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กล่าวว่า ถ้าพิจารณาเรื่องการใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียวหรือใช้บัตร 2 ใบ จะพบว่า ที่ผ่านมาการเลือกตั้งใช้บัตร 2 ใบ ไม่ทำให้เกิดปัญหา และใช้มานานมากกว่าทศวรรษ และจำนวนบัตรเสียมีน้อยมาก จึงคิดว่าความเข้าใจในการลงคะแนนด้วยบัตร 2 ใบ ไม่น่าจะเป็นปัญหาเลย ประชาชนคุ้นเคยอยู่แล้ว อีกทั้งไม่เคยมีงานวิจัยใดที่บอกว่าการเลือกตั้งด้วยบัตร 2 ใบ จะทำให้ประชาชนสับสน สำหรับสูตรเลือกตั้งที่ออกมาขณะนี้ ปัญหาใหญ่ไม่ใช่เรื่องของการใช้บัตรใบเดียว แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วงคือจะคิดคะแนนกันอย่างไร แม้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจะบอกว่าการใช้บัตรใบเดียวลงคะแนนจะช่วยส่งเสริมให้พรรคการเมืองเข้มแข็ง เพราะการคิดคะแนนคงไม่สามารถไปคิดคะแนนคนที่แพ้ในระบบเขตได้ ตรงนี้ที่เป็นปัญหา เพราะสิ่งที่จะเกิดขึ้นจะทำให้เกิดสภาวะที่พรรคการเมืองอ่อนแอโดยถ้วนหน้า

สมชัย ศรีสุทธิยากร กรรมการการเลือกตั้งด้านกิจการบริหารงานเลือกตั้ง กล่าวว่า ระบบเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ให้ประชาชนเลือกเพียงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบเขตเลือกตั้ง และใช้คะแนนของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตที่ไม่ได้รับเลือกตั้งมาคำนวณหาจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบัญชีรายชื่อ ถือเป็นหลักการที่ดีเพราะเป็นความพยายามในการทำให้ทุกคะแนนเสียงของประชาชนมีความหมาย ทำให้ประชาชนเกิดความสะดวก ไม่ซับซ้อน เพราะจะกาบัตรสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบเขตเลือกตั้งเพียงใบเดียว และจะทำให้เกิดความสะดวกในการจัดเลือกตั้ง ที่จะประหยัดงบประมาณเฉพาะค่าบัตร

เลือกตั้งไปกว่าหลักร้อยล้านบาท โดยรวมก็เห็นว่าเป็นการออกแบบที่ค่อนข้างน่าสนใจ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญน่าจะมาถูกทางเพราะเป็นการออกแบบที่อาจจะเหมาะสมกับประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม ระบบดังกล่าวมีจุดอ่อน คือ พรรคการเมืองขนาดเล็กจะเสียเปรียบ เพราะถ้าพรรคเล็กอยากได้คะแนนในส่วนนี้ไปคำนวณสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบบัญชีรายชื่อ ก็จำเป็นที่จะต้องส่งผู้สมัครลงในระบบเขตเลือกตั้งให้มากที่สุด

"ยกตัวอย่างเช่น มีเขตเลือกตั้ง 400 เขต พรรคใหญ่ส่งผู้สมัครลงเลือกตั้งครบทุกเขต แต่พรรคเล็กที่มีขีดความสามารถในการส่งผู้สมัครได้เพียงไม่กี่เขตนั้น ก็จะได้คะแนนในส่วนนี้น้อยกว่า จึงจะเกิดความได้เปรียบแก่พรรคใหญ่ในทันที วิธีการคิดเช่นนี้ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญอาจต้องการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา กรณีที่พรรคเล็กบางพรรคไม่ยอมส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบเขตเลือกตั้ง แต่พยายามสร้างคะแนนนิยมในภาพรวมเพื่อไปหวังผลเอาคะแนนเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบบัญชีรายชื่อเท่านั้น"

แนวคิดนี้เป็นการส่งเสริมพรรคใหญ่ทำให้ไม่เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบในจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายหลังการเลือกตั้ง พรรคที่ได้คะแนนเป็นอันดับ 1-2 จะมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีจำนวนใกล้เคียงกัน หากคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญออกแบบสัดส่วนระหว่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบเขตเลือกตั้งและระบบบัญชีรายชื่อที่มีจำนวนครึ่ง ๆ ส่วนจะมองว่าเป็นปัญหาตอนจัดตั้งรัฐบาลหรือไม่นั้นก็เป็นเรื่องของการเมืองที่ใครจะดึงใครได้มากกว่า

สติธร ธนานิธิโชติ นักวิชาการสถาบันพระปกเกล้า กล่าวว่า ข้อดีของระบบนี้ที่แน่ ๆ คือคะแนนไม่เสียเปล่า เพราะนำมาคิดปาร์ตี้ลิสต์อีกครั้งหนึ่ง ทำให้คะแนนประชาชนได้รับการตอบสนอง ส่วนจุดอ่อนหรือข้อเสียคือ แต่เดิมการออกแบบแต่ละระบบ มีเจตนารมณ์ที่ไม่เหมือนกัน ระบบเขตให้ประชาชนเลือกคนที่เขาอยากให้ไปทำหน้าที่ ส่วนปาร์ตี้ลิสต์เป็นการเลือกพรรคหรือนโยบาย อุดมการณ์ที่ตรงกัน อีกความหมายคือการเลือกรัฐบาลไปในตัว แต่ครั้งนี้จะทำให้การเลือกแบบเขตกับพรรคมาปนกันในการเลือกหรือการกาบัตรครั้งเดียว จะกลายเป็นว่า ประชาชนจะถูกบีบให้เลือก

ระบบนี้ดูเหมือนทำให้ทุกคะแนนมีความหมายก็จริง แต่ถ้าเอาระบบนี้มาใช้เมื่อมีตัวเลือกทางเดียวสุดท้ายเขาก็ไปกาพรรคที่ชอบ ซึ่งจะเอื้อพรรคใหญ่มากกว่า เพราะการเลือกพรรคเล็กจะไม่มีความหมาย อีกทั้งหากไปบีบให้เลือกบัตรเดียว คนก็จะไปคาดหวังว่า คนส่วนใหญ่อยากได้สิ่งที่ดีที่สุด ในอนาคตก็จะบีบให้กลายเป็นพรรค 2 ขั้ว

ระบบเลือกตั้งที่เหมาะสมนั้น ต้องจัดสัดส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตออกมาให้มากขึ้น เพราะระบบใหม่อย่างไรเสียคนที่ได้ที่ 1 ก็จะได้อยู่แล้ว ส่วนเสียงที่เติมขึ้นมา แล้วนำมาคิดคำนวณสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อให้ได้ผู้แทนเช่นกัน ก็ไม่ควรที่จะมีจำนวนที่มากเกินไป ไม่เช่นนั้นจะเกิดข้อครหา ตัดขาพรรคใหญ่ ช่วยพรรคเล็ก พรรคกลาง

ยุทธพร อิสรชัย รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช กล่าวว่า วิธีคิดคำนวณระบบการเลือกตั้งใหม่ของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญซึ่งจะมีการนำทั้งคะแนนเสียงของผู้ชนะ และผู้แพ้มาคิดหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อนั้นถือว่าดีขึ้น และสะท้อนในแง่ของความเป็นตัวแทนของประชาชน

ได้ในระดับหนึ่ง แต่ระบบดังกล่าว ยังไม่ทำให้การมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ละแบบบรรลุวัตถุประสงค์อยู่ เนื่องจากจุดประสงค์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบัญชีรายชื่อคือการเปิดโอกาส ให้กับผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ แต่ไม่ใช่นักเลือกตั้ง เข้ามาทำงานเพื่อบ้านเมือง ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขต ก็เป็นพื้นที่สำหรับตัวแทนของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น แต่ระบบนี้ยังคงนำคะแนนทั้งสองส่วนมาปะปนกันอยู่

ระบบนี้พรรคขนาดกลางได้เปรียบที่สุดแน่นอน โดยพรรคขนาดเล็กแทบจะมีที่ยืนได้ลำบาก เนื่องจากจะต้องส่งผู้สมัครแบบเขตด้วย เพื่อที่จะได้ที่นั่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ อีกทั้งระบบดังกล่าวยังส่งผลให้นโยบายของพรรคการเมืองมีความสำคัญน้อยลงไป เนื่องจากผู้ใช้สิทธิจะต้องให้ความสำคัญกับตัวบุคคลมากกว่า

นิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ กล่าวว่า แนวคิดระบบการเลือกตั้งแบบใหม่มีข้อสังเกตว่า การที่ใช้สูตรเลือกตั้งแบบนี้ อาจไม่สะท้อนความต้องการของประชาชนตรงที่ว่า ถ้ามีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 ระบบ ควรให้ประชาชนเลือกได้ 2 ระบบ เพราะการให้ประชาชนลงคะแนนด้วยบัตรเลือกตั้งเพียง 1 ใบ อาจจะเกิดปัญหาเช่น ประชาชนเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตที่ชื่นชอบ แต่ไม่ชอบพรรค คะแนนที่เลือกก็ต้องนำไปให้พรรคที่ไม่ได้ชอบด้วยแต่ถ้าเป็นเมื่อก่อนประชาชนเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขต เพราะชอบที่ตัวบุคคล แต่ไม่ได้ชอบพรรค ก็สามารถไปเลือกระบบบัญชีรายชื่อในพรรคอื่นได้

เลิศรัตน์ รัตนวานิช สมาชิกสภาปฏิรูปประเทศ อดีตโฆษกกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวถึงเรื่องระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

1. การใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียวในระบบที่เรียกว่า ระบบ “จัดสรรปันส่วนผสม” พบว่ามีจุดอ่อน ดังนี้

1.1 ผู้ที่กาเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขต อาจไม่ได้สนับสนุนพรรคของคนนี้ แต่มีความต้องการเลือกพรรคอื่นเพื่อให้ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบัญชีรายชื่อเพิ่ม ซึ่งไม่สามารถกระทำได้

1.2 ทำให้พรรคที่ส่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตจำนวนน้อยเสียเปรียบ เพราะไม่มีโอกาสได้คะแนนจากเขตที่ไม่ได้ส่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขต ซึ่งส่วนใหญ่พรรคขนาดเล็กและพรรคขนาดกลางส่ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขต แค่ 10-50 คนเท่านั้น แต่หากให้ กาบัตรสองใบจะไม่เกิดปัญหานี้

1.3 ระบบการคิดคะแนนแบบสัดส่วนผสม ที่ใช้อยู่ในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก 9 ประเทศ ซึ่งใช้ในการคำนวณหาจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อในร่างรัฐธรรมนูญนี้ จะใช้แบบบัตรลงคะแนน 2 ใบทั้งสิ้น ดังนั้น ถ้าแบบใช้บัตรเดียวมีข้อดีจริง ๆ มากกว่าแบบใช้ 2 บัตร ตามที่อ้างไว้ เช่น ผู้ใช้สิทธิ เข้าใจง่าย บัตรเสียน้อยลง และประหยัดงบประมาณการจัดเลือกตั้ง ก็เชื่อว่าคงมีการนำไปใช้กันบ้างแล้วในการเลือกตั้งบางประเทศ ถึงแม้จะมีใช้อยู่ในเมืองเล็ก ๆ หนึ่งเมืองของประเทศเยอรมนีเท่านั้น

2. การคิดคะแนนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อในประเทศที่ใช้ระบบสัดส่วนผสมนี้ ส่วนใหญ่กำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำไว้ร้อยละ 3-5 ที่พรรคจะต้องได้เสียงจากผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง จึงจะนำมารวมคำนวณหาจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ทั้งนี้ เพื่อมิให้มีพรรคเล็ก ๆ ที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียงไม่กี่คน มากเกินไป โดยถ้าไม่กำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำเลย ก็อาจมีพรรคที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียง 1 คน หลายพรรคได้ ซึ่งไม่เป็นการส่งเสริมความเข้มแข็งของพรรคการเมือง

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล อาจารย์ประจำภาควิชากฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์ และรองอธิการบดีฝ่ายบริหารและความยั่งยืน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กล่าวว่า ระบบเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เลือกเพียงใบเดียว คือ จากที่ประชาชนจะมีสิทธิเลือกตั้งเลือกแบบเขตของตัวเอง กับเลือกพรรคแบบบัญชีรายชื่อ เหลือเป็นเลือกแบบเขตอย่างเดียว และนำคะแนนของพรรคนั้นมาคิดสัดส่วนแบบบัญชีรายชื่อ เมื่อปี 2554 พรรคเพื่อไทยได้คะแนนแบบสัดส่วน 48% แต่ได้แบบแบ่งเขต 44% จำนวนของคะแนนเลือกตั้งไม่เท่ากัน หรือ ประชาธิปัตย์ได้สัดส่วน 35% และแบบเขต 31% พอมาดูพรรคขนาดกลาง-เล็ก จะได้คะแนนสัดส่วนมากกว่าแบ่งเขต ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะว่า จะมีพรรคขนาดกลางเข้าไปแบ่งที่นั่ง ทำให้ 2 พรรคใหญ่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตมีคะแนนน้อยกว่า แต่ปัจจุบันบัตรใบเดียวแล้วเลือกทั้งหมด ซึ่งอนาคตเราไม่ทราบว่าประชาชนจะเลือกตั้งแบบไหน เพราะว่ายังมีปัจจัยอีกมากมาย แต่พอจะคาดการณ์บางอย่างได้โดยใช้ผลคะแนนในการเลือกตั้งที่ผ่านมาเพื่อคาดการณ์ระบบเลือกตั้ง ซึ่งคิดแล้ว เพื่อไทยได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขต 205 คน ซึ่งคิดเป็นคะแนนสัดส่วน 44% ซึ่งคิดแล้ว 222 คน ทำให้พรรคใหญ่ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรน้อยลงกว่าความเป็นจริง ในขณะที่พรรคขนาดกลางก็จะได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตมากขึ้น เพราะคะแนนแบบแบ่งเขตของเขามากกว่าแบบสัดส่วน

ปัญหาอีกอย่างก็คือ พรรคขนาดกลางและเล็ก ที่ผ่านมาเขาได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อจากคะแนนจากทุกหน่วยเลือกตั้งแค่บัญชีเดียว คราวนี้พอยกเลิกการเลือกตั้งแบบสัดส่วนไปแล้ว หมายความว่า พรรคขนาดกลางและเล็กจะต้องส่งผู้สมัครแบบเขตให้มากขึ้น เพื่อให้ได้คะแนนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาคือ พรรคเล็กไม่มีกำลังเพียงพอส่งครบ กับอาจจะเกิดปัญหานำคนที่ไม่ได้เหมาะสมที่จะแข่ง แต่ส่งเพื่อมาเอาคะแนนแบบสัดส่วน

พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต กล่าวว่า ระบบการเลือกตั้งใหม่มีปัญหาเชิงหลักการของระบบจัดสรรปันส่วนผสมที่สำคัญสองประการคือ

ประการแรก ระบบนี้ทำเกินเจตนารมณ์ของผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งเกิดจากฐานคติเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ไม่ครบถ้วนซึ่งเวลาเลือกจะเลือก “ผู้สมัคร” และเลือก “พรรค” เป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่จากการวิจัยเกี่ยวกับการเลือกตั้งของประเทศไทย ประชาชนไทยมีวิธีการเลือกตั้งอย่างน้อย สี่แบบคือ

1. เลือกผู้สมัครอย่างเดียว แต่ไม่เลือกพรรคใดเลย
2. เลือกพรรคหนึ่ง แต่ไม่เลือกผู้สมัครพรรคนั้น กลับไปเลือกผู้สมัครอีกพรรคหนึ่งแทน
3. เลือกพรรค แต่ไม่เลือกผู้สมัครคนใดเลย และ
4. เลือกผู้สมัคร และพรรคเดียวกัน

เพราะฉะนั้น การอนุมานว่าผู้เลือกตั้งจะเลือกพรรคและผู้สมัครที่สังกัดพรรคนั้นเป็นทิศทางเดียวกันจึงเป็นการอนุมานที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ดังนั้น การนำคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตที่แพ้มาเป็นคะแนนพรรคจึงเท่ากับเป็นการบิดเบือนเจตนารมณ์ของผู้เลือกตั้ง

ประการที่สอง ระบบเอาคะแนนผู้แพ้ ซึ่งเป็นคะแนนส่วนบุคคลมาแปรสภาพให้เป็นคะแนนพรรค เป็นการบั่นทอนความสำคัญของพรรคการเมือง เพราะว่าการที่พรรคใดจะชนะการเลือกตั้งและเป็นรัฐบาลนั้น โดยหลักการแล้วต้องมีนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน หากประชาชนเห็นว่านโยบาย

ที่พรรคเสนอมีประโยชน์ต่อกลุ่มตนเองหรือต่อประเทศ พวกเขาก็จะเลือกพรรคนั้น แต่ระบบจัดสรรปันส่วนผสมจะทำให้ผู้สมัครมีความสำคัญเหนือกว่านโยบายพรรค

นอกจากปัญหาในเชิงหลักการแล้ว มีความเป็นไปได้สูงที่ระบบนี้จะไปเพิ่มปัญหาเดิมและสร้างปัญหาใหม่เพิ่มขึ้นมาอีกหลายประการ ดังนี้

1. การซื้อเสียงจะมากขึ้น ซึ่งเกิดจากการแข่งขันช่วงชิงคะแนนมีความแหลมคมมากขึ้น ทั้งนี้ก็เพราะว่าทุกคะแนนถูกนำมาใช้ในการแปลงเป็นจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั่นเอง แต่ละพรรคต่างก็อยากได้คะแนนมากที่สุดเพื่อให้ตนเองมีโอกาสมากที่สุด ซึ่งต่างจากการเลือกตั้งแบบเดิมที่หากผู้สมัครคนใดรู้ตัวว่าแพ้แน่ หรือ ชนะแน่ การซื้อเสียงจะลดลง แต่ระบบใหม่แม้ว่า ผู้สมัครจะรู้ว่าตนเองแพ้แน่หรือชนะแน่ ๆ ก็จะไม่ทำให้การซื้อขายเสียงลดลง แต่ยังคงต้องซื้อเพื่อให้ได้คะแนนมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ และยิ่งมีเฉพาะการเลือกตั้งระดับเขตที่เป็นเขตเล็กแล้ว การซื้อขายเสียงก็จะยิ่งรุนแรงยิ่งขึ้น

2. จะเกิดการซื้อตัวนักการเมืองหรือผู้มีชื่อเสียงท้องถิ่นให้ลงสมัครในนามพรรคมากขึ้น พรรคใดที่มีทุนมากก็จะส่งผู้สมัครให้ครบทุกเขต แม้ว่าเขตนั้นส่งไปก็แพ้แน่ ๆ แต่ถึงแพ้ก็ยังได้คะแนนซึ่งจะทำให้พรรคการเมืองไม่น้อยทุ่มเงินซื้อตัวผู้มีชื่อเสียงในตำบล อำเภอ หรือจังหวัด เพื่อให้ลงสมัครเลือกตั้งในนามพรรค เราคงเห็นการประมูลตัวนักการเมืองท้องถิ่นหรือผู้มีชื่อเสียงระดับจังหวัดเพื่อให้เป็นผู้สมัครของพรรคการเมืองกันอย่างแพร่หลาย

3. พรรคเล็ก ๆ มีโอกาสต่ำมากในการได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะว่าขาดเงินทุนในการส่งผู้สมัครในระดับเขต ซึ่งต่างจากระบบบัญชีรายชื่อในอดีต ที่พรรคเล็ก ๆ ยังมีโอกาสได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะว่าเป็นการเลือกพรรคจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศ โดยไม่จำเป็นต้องส่งผู้สมัครในระดับเขต แต่ระบบใหม่นี้จะเป็นอุปสรรคต่อการเข้าสู่เวทีการเมืองของพรรคการเมืองเล็ก ๆ ที่ไม่มีทุนทรัพย์เพียงพอ

4. ระบบการเลือกตั้งแบบนี้จะทำให้พรรคนายทุนยิ่งได้เปรียบ จากเหตุผลในข้อ 3 นั่นเอง พรรคนายทุนสามารถส่งผู้สมัครได้ครบทุกเขต ซึ่งจะทำให้เขามีโอกาสมากขึ้นในการได้คะแนนและจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

5. ระบบนี้จะทำให้มีโอกาสได้รัฐบาลผสมที่ไร้เสถียรภาพ รัฐบาลอ่อนแอ บรรยากาศทางการเมืองจะเป็นการต่อรองผลประโยชน์ระหว่างพรรคการเมืองเป็นหลัก โอกาสของการผลักดันนโยบายปฏิรูปเพื่อแก้ไขปัญหาของประเทศ และวางรากฐานในการสร้างชาติจะอยู่ในระดับต่ำถึงต่ำมาก

คิดว่าข้อบกพร่องของระบบจัดสรรปันส่วนผสม หรือ “ระบบการเลือกตั้งแบบกาเหว่า” มีมากเกินไปทั้งในเชิงหลักการ และความเสี่ยงในเชิงปฏิบัติ ทั้งยังเป็นระบบไร้สมรรถนะอย่างสิ้นเชิงในการบรรเทาการทุจริตเลือกตั้ง การไม่สามารถผลิตนักการเมืองที่มีคุณภาพ และการได้รัฐบาลที่ไร้ประสิทธิผลในการบริหารและพัฒนาประเทศ

การกำหนดจำนวนคะแนนเสียงขั้นต่ำของการคำนวณเพื่อหาสัดส่วนจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อไว้ร้อยละ 5 ของจำนวนคะแนนเสียงรวมทั้งประเทศ[1]

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้มีการกำหนดจำนวนคะแนนเสียงขั้นต่ำของการคำนวณเพื่อหาสัดส่วนจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อไว้ร้อยละ 5 ของคะแนนเสียงรวมทั้งประเทศไว้ ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ก็ไม่ได้บัญญัติไว้

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

เจตนารมณ์ในการยกร่างรัฐธรรมนูญประเด็นนี้ได้มีการอภิปรายอย่างกว้างขวาง โดยกรรมาธิการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ สภาร่างรัฐธรรมนูญได้อภิปรายสนับสนุนให้กำหนดจำนวนคะแนนเสียงขั้นต่ำของการคำนวณจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อไว้ร้อยละ 5 ของจำนวนคะแนนเสียงรวมทั้งประเทศ ไว้ดังนี้

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ "...ประเทศที่คิดระบบสัดส่วนขึ้นในสมัยใหม่โดยเฉพาะเยอรมัน หลังปี 1945 เขารู้ข้อเสียข้อนี้ว่าถ้าขืนใช้ระบบสัดส่วนแบบเต็มที่เขาจะได้รัฐสภาที่มีพรรคเล็กพรรคน้อยเต็มไปหมด ... ที่จำเป็นที่จะต้องกำหนด 5 เปอร์เซ็นต์เหมือนในเยอรมัน แล้วไม่มี 3 ที่นั่งในเขตเดียวคนเดียวทั้ง ๆ ที่เยอรมันก็เพื่อต้องการให้เกิดเสถียรภาพให้พรรคการเมืองที่ได้รับการยอมรับเท่านั้นได้ประโยชน์ .... ระบบบัญชีรายชื่อจะมีประโยชน์ในการผดุงเสถียรภาพของรัฐบาลดึงคนดีเข้ามาสู่ระบบการเมือง และแก้ปัญหาการซื้อเสียงได้ก็ต่อเมื่อเป็นระบบบัญชีรายชื่อระดับประเทศเท่านั้น ...."

"....ถ้าหากว่าไม่มีจุดขั้นต่ำที่จะกำหนดให้บัญชีรายชื่อนั้นได้รับคะแนนเสียงอย่างน้อยร้อยละ 5 แล้วละก็ปัญหาที่จะเกิดขึ้นก็คือ ความไร้เสถียรภาพในขณะที่ระบบบัญชีที่เราต้องการนำเข้ามาแล้วจำกัดว่าบัญชีรายชื่อใดได้คะแนนเสียงจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่มาใช้สิทธิต่ำกว่าร้อยละ 5 ก็ไม่มีสิทธิได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร .... จึงคิดว่าการคงไว้ที่ 5 เปอร์เซ็นต์ ตามที่บางประเทศปฏิบัติกันอยู่ เช่น เยอรมัน น่าจะเป็นการเหมาะสมกว่า เพราะนอกจากจะทำให้การใช้เงินลดลงหรือมีบทบาทลดลงแล้วยังทำให้เราได้พรรคยังทำให้เราได้คนที่มีความสามารถและไม่ทำลายเสถียรภาพของรัฐบาลด้วย...."

พงศ์เทพ เทพกาญจนา "เหตุที่มีการกำหนดจำนวนร้อยละขั้นต่ำไว้ก็เพื่อที่จะกันปัญหาที่มีพรรคเล็กพรรคน้อยมากเกินไป อันนี้เป็นประสบการณ์ที่เคยพบมาในต่างประเทศ.... การที่กำหนดไว้ร้อยละ 5 แต่เดิมซึ่งคำนวณจากจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในระบบบัญชีรายชื่อ 150 คน ร้อยละ 5 ก็ต้องได้ประมาณ 7 คนขึ้นไปตอนหลังเราลดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จาก 150 คนเหลือ 100 คน ถามว่าร้อยละ 3 หรือร้อยละ 5 ถ้าเป็นร้อยละ 5 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 5 คน ผมคิดว่าพรรคการเมืองที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 3 ถึง 4 ก็ยังพอดำเนินงานทางการเมืองได้พอสมควรแล้วมีโอกาสที่จะพัฒนาต่อไป..."

นอกจากนี้ ยังมีกรรมาธิการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ สภาร่างรัฐธรรมนูญได้อภิปรายคัดค้านการกำหนดคะแนนเสียงขั้นต่ำของการคำนวณจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อไว้ร้อยละ 5 ของจำนวนคะแนนเสียงรวมทั้งประเทศไว้ ดังนี้

---

[1] สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2551). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550: การศึกษาการบังคับใช้

วิสุทธิ์ โพธิแท่น "....วิธีการที่ประเทศที่เขาใช้ระบบคล้าย ๆ ที่เราเสนอ 3-4 ประเทศ เขามีวิธีการอย่างเช่นประเทศต้นแบบคือ ประเทศเยอรมัน เขากำหนด 5 เปอร์เซ็นต์...ในญี่ปุ่น กำหนด 3 เปอร์เซ็นต์ ในอิตาลีกำหนดไว้ 4 เปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้ ก็เพื่อเหตุผลว่าจะได้ให้พรรคที่มีขนาดเล็กหรือขนาดกลางที่มีศักยภาพที่มีนโยบายดี มีคุณสมบัติที่กำลังจะได้พัฒนาได้มีโอกาสมากขึ้นในการที่จะพัฒนาตัวเองและมีโอกาสเข้ามาฝึกฝนการทำงานทางการเมืองในรัฐสภาได้...."

เดโช สวนานนท์ "....การกำหนดว่าจำนวนเท่าไรนั้นต้องคำนึงถึงประชากรทั้งประเทศเป็นเกณฑ์ การอ้างว่าประเทศโน้นใช้ 1 เปอร์เซ็นต์ ประเทศนี้ใช้ 3 เปอร์เซ็นต์นั้นไม่เพียงพอสำหรับตัวเลขที่จะมาเทียบเคียงกันเพราะว่าจำนวนประชากรแต่ละประเทศไม่เท่าเทียมกัน ของเรานั้นถ้ากำหนดร้อยละ 5 แต่จำนวนประชากรเราทั้งหมด 60 ล้านคน ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั้งหมดประมาณ 38 ล้านคน 5 เปอร์เซ็นต์ของ 38 ล้านคน คือ 2 ล้านคน เราจะปฏิเสธได้อย่างไร ถ้าพรรคการเมืองหนึ่งมีคนทั้งประเทศถึง 2 ล้านคนสนับสนุนเขาและไปตัดเขาทิ้งมันเป็นไปไม่ได้เลย มันขัดกับหลักการอย่างที่เราพึงประสงค์จะเอาเสียงข้างน้อยเพื่อเข้าไปแทน..."

การเลือกตั้งของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ระบบการเลือกตั้งของประเทศเยอรมนีที่ประเทศไทยนำมาใช้เป็นต้นแบบในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

1. คะแนนเสียงเลือกตั้ง

ตามกฎหมายเลือกตั้งมาตรา 4 ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งแต่ละคนมีคะแนนเสียง 2 คะแนนเสียง แบ่งออกเป็น

(ก) คะแนนเสียงที่ 1 เป็นคะแนนเสียงที่ใช้ลงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งเพียงคนเดียวในเขตเลือกตั้งของตนเนื่องจากแต่ละเขตมีตัวแทนในสภาได้ 1 คน

(ข) คะแนนเสียงที่ 2 เป็นคะแนนเสียงที่ใช้ลงให้แก่บัญชีเลือกตั้งบัญชีใดบัญชีหนึ่งซึ่งจะมีการกล่าวถึงเรื่องบัญชีเลือกตั้งในลำดับต่อไป

อย่างไรก็ตาม แม้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจะมีคนละ 2 คะแนนเสียง แต่เมื่อพิจารณาถึงผลลัพธ์แล้วก็เท่ากับว่ามีเพียงคะแนนเสียงเดียว ทั้งนี้ เพราะในท้ายที่สุดแล้วตัวกำหนดจริง ๆ คือ คะแนนเสียงที่สองซึ่งทำหน้าที่ชดเชยให้พรรคต่าง ๆ มีที่นั่งตามสัดส่วนคะแนนเสียงที่ตนได้รับจริง ๆ

2. บัญชีเลือกตั้ง

พรรคการเมืองต่าง ๆ ที่เข้าร่วมการเลือกตั้ง มีสิทธิเสนอบัญชีรายชื่อผู้สมัครในนามของพรรคได้ในระดับรัฐเท่านั้น (ไม่มีบัญชีรายชื่อระดับสหพันธ์) แต่ในการคิดคะแนนเพื่อแบ่งสรรที่นั่งจะต้องเอาคะแนนที่พรรคได้รับจากทั้งประเทศมารวมกันทั้งหมด การให้เสนอบัญชีรายชื่อระดับรัฐนี้มีข้อดี คือ ทำให้การกระจายอำนาจการบริหารพรรคไปสู่ท้องถิ่น แต่ถ้าหากมีการใช้บัญชีระดับประเทศแล้ว จะทำให้กรรมการกลางของพรรคจะมีอำนาจมากเกินไป

3. การคิดคะแนนเสียงที่ 1

การคิดคะแนนเสียงที่ 1 ที่เลือกผู้แทนเขตเลือกตั้งนั้น ใช้หลักคะแนนเสียงข้างมากรอบเดียว กล่าวคือ ผู้ที่ได้รับคะแนนเสียงมากที่สุด เป็นผู้ได้รับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น หากมีคะแนนเสียงเท่ากันก็ให้ใช้วิธีจับสลาก (กฎหมายเลือกตั้งมาตรา 5 ของเยอรมนี)

4. การคิดคะแนนเสียงที่ 2

ระบบการเลือกตั้งของเยอรมนีนั้นแท้จริงแล้วก็คือระบบการเลือกตั้งตามสัดส่วนนั่นเอง เพราะคะแนนเสียงที่สองเท่านั้นที่จะเป็นตัวกำหนดว่า พรรคใดจะได้ที่นั่งในสภาเป็นจำนวนเท่าใด ในการคิดคะแนนจึงต้องคำนึงถึงข้อนี้เป็นหลัก

คะแนนที่จะนำมาคิด

ก่อนที่จะมีการคิดคะแนนเพื่อแบ่งสรรที่นั่ง จะต้องพิจารณาก่อนว่าคะแนนแต่ละคะแนนเข้าเกณฑ์ที่จะนำมาคิดเพื่อแบ่งสรรที่นั่งหรือไม่ เกณฑ์ดังกล่าวนี้มี 2 ประการคือ

(ก) เพื่อให้สอดคล้องกับหลักที่ว่า ให้คะแนนเสียงที่สองเป็นตัวกำหนดในการแบ่งสรรที่นั่ง กฎหมายเลือกตั้งเยอรมันจึงกำหนดว่าคะแนนเสียงต่อไปนี้จะถูกตัดออกจากการคิดสัดส่วนคือ 1) คะแนนเสียงที่สองของผู้เลือกตั้งที่ลงคะแนนเสียงที่หนึ่งให้กับผู้สมัครอิสระ และผลปรากฏว่าผู้สมัครอิสระนี้เป็นผู้ได้รับเลือก และ 2) คะแนนเสียงที่สองของผู้เลือกตั้งที่ลงคะแนนที่หนึ่งให้กับพรรคการเมืองที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ยื่นบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคระดับรัฐ (กฎหมายเลือกตั้ง มาตรา 6 วรรคหนึ่งของเยอรมนี)

กฎหมายต้องกำหนดไว้เช่นนี้ เพราะมิฉะนั้นแล้ว ผู้ลงคะแนนเสียงดังกล่าวจะได้ผล 2 ชั้น คือ เลือกผู้แทนเขต 1 คน แล้วยังเลือกผู้แทนตามบัญชีได้อีก 1 คนด้วย ซึ่งเป็นการผิดวัตถุประสงค์ที่จะให้เสียงที่สองทำหน้าที่ชดเชยเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันของคะแนนเสียงทุก ๆ คะแนนเสียง

นอกจากนี้แล้ว การกลั่นกรองดังกล่าวยังเป็นการตัดปัญหากรณีที่พรรคหนึ่งส่งผู้สมัครของตนให้สมัครแบบอิสระ ครั้นเมื่อได้รับเลือกตั้งแล้วจึงค่อยเข้ามาร่วมกับพรรค ซึ่งจะทำให้พรรคนี้แข็งเกินกว่าสัดส่วนที่พรรคได้รับจากการเลือกตั้งหรือกรณีที่พรรคการเมือง 2 พรรคตกลงกันว่าพรรคหนึ่งจะส่งเฉพาะผู้สมัครเขต ขณะที่อีกพรรคหนึ่งส่งเฉพาะผู้สมัครตามบัญชี ซึ่งกรณีนี้จะทำให้มีการรวมคะแนนเสียงที่สองของผู้เลือกตั้งทั้ง 2 พรรคไว้กับพรรคเดียว

(ข) เพื่อเป็นการกีดกันพรรคเล็กพรรคน้อยระดับหนึ่ง กฎหมายเลือกตั้งจึงกำหนดไว้ในกฎหมายเลือกตั้งมาตรา 6 วรรค 6 ว่า พรรคใดได้รับคะแนนเสียงจาก ทั้งประเทศรวมกันแล้วไม่ถึง 5% ของคะแนนเสียงที่ลงทั้งหมด หรือมีผู้แทนเขตไม่ถึง 3 เขต (3 คน) จะไม่ได้รับพิจารณาในการจัดสรรที่นั่งตามสัดส่วนคะแนนดังกล่าวจึงสูญเปล่าใช้ไม่ได้

ในข้อนี้จึงมีปัญหาว่า ในกรณีที่พรรคการเมืองสองพรรคตกลงกันในเนื้อหาว่าพรรคที่ใหญ่กว่าจะละเว้นเขตเลือกตั้ง 3 เขตที่ตนมั่นใจ โดยไม่ส่งผู้สมัครเข้าแข่งขันกับพรรคเล็ก เพื่อให้พรรคเล็กได้รับเลือกโดยตรงใน 3 เขตนี้ ซึ่งทำให้พรรคเล็กนี้มีสิทธิเข้าร่วมรับแบ่งสรรที่นั่งตามสัดส่วนของคะแนนเสียงที่ 2 ข้อตกลงเช่นว่านี้ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ นักวิชาการกฎหมายเยอรมันส่วนใหญ่เห็นว่า ข้อตกลงดังกล่าวไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด และในทางปฏิบัติก็เคยมีการตกลงกันแล้วระหว่างพรรค CDU กับพรรค DP ในการเลือกตั้งปี 1957

สำหรับเกณฑ์ 5% ซึ่งขัดกับหลักความเสมอภาคในการเลือกตั้งนั้น ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้ตัดสินวางบรรทัดฐานมาแต่ต้นว่าเกณฑ์นี้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้เพราะในการเลือกตั้งนั้นมิได้มีวัตถุประสงค์เพียงแต่จะเลือกรัฐสภาที่สะท้อนแนวความคิดของกลุ่มประชาชนที่อยู่ในสังคมตามสัดส่วนที่ถูกต้องเท่านั้น หากแต่ยังจะต้องมีหลักประกันระดับหนึ่งว่า สภานี้จะสามารถ

ทำหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถเลือกรัฐบาลที่มีเสถียรภาพเข้ามาบริหารประเทศได้ด้วย

ความคิดเห็นของนักวิชาการและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

หลังจากที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้มีประกาศใช้มาตั้งแต่วันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2540 มาจนถึงปัจจุบัน มีปัญหาที่เกิดขึ้นจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหลายประการโดยเฉพาะในหมวด 6 รัฐสภา หมวด 7 คณะรัฐมนตรี และหมวด 12 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยมีนักวิชาการและบุคคลที่เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นแตกต่างกันไปดังต่อไปนี้

1. การกำหนดจำนวนคะแนนเสียงขั้นต่ำของการคำนวณเพื่อหาสัดส่วนจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อไว้ร้อยละ 5 ของจำนวนคะแนนเสียงรวมทั้งประเทศตามมาตรา 100

นักการเมือง นักวิชาการและบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ให้ความคิดเห็นในเรื่องนี้ไว้ ดังนี้

สมคิด เลิศไพฑูรย์ และมรุต วันทนากร ได้ศึกษาวิจัยเรื่องข้อบกพร่องของรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดร้อยละ 5 ในการคำนวณหาสัดส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ พบว่าบทบัญญัติดังกล่าวทำให้พรรคการเมืองขนาดเล็ก ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนน้อย ไม่สามารถมีที่นั่งของตนในสภาผู้แทน-ราษฎรในระบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองได้เลย แต่ในขณะเดียวกันหากยกเลิกเงื่อนไขดังกล่าว อาจทำให้เกิดพรรคการเมืองขนาดเล็กในสภาผู้แทนราษฎรเป็นจำนวนมาก เกิดลักษณะ “เบี้ยหัวแตก” ไม่มีพรรคการเมืองใดสามารถครองเสียงข้างมากในสภาผู้แทน-ราษฎรได้ อันส่งผลต่อเสถียรภาพและความเข้มแข็งของรัฐบาล

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ หัวหน้าพรรคมหาชน ได้ให้ความเห็นว่าจะต้องแก้มาตรา 100 ให้คำนวณหาสัดส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบัญชีรายชื่อจากจำนวนคะแนนเสียงโดยไม่ต้องได้คะแนนเสียงมากกว่าร้อยละ 5 ของคะแนนเสียงรวมทั้งประเทศ

วิชิต ปลั่งศรีสกุล สมาชิกพรรคไทยรักไทย ได้ให้ความเห็นว่าเจตนารมณ์ของสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญที่ร่างกฎหมายฉบับนี้ท่านก็ประสงค์ที่จะให้พรรคเล็กหรือพรรคน้อยที่บอกว่าได้คะแนนไม่ถึง 5 เปอร์เซ็นต์ไม่ได้รับการเลือกตั้งอยู่แล้ว

การศึกษาค้นคว้าจากผู้จัดการออนไลน์ (http://www.manager.co.th) เกี่ยวกับการคำนวณสัดส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ร้อยละ 5 พบว่า ในมาตรา 100 วรรคแรกเป็นข้อผิดพลาดที่ไม่เปิดโอกาสให้เสียงข้างน้อย พรรคขนาดเล็ก พรรคเกิดใหม่ หรือพรรคขนาดกลาง ได้มีโอกาสมีปากมีเสียงในระบบรัฐสภา ในขณะอีกด้านหนึ่งกลับเปิดโอกาสให้พรรคขนาดใหญ่ รวมทั้งมาตรการเสริมสร้างให้นายกรัฐมนตรีมีความเข้มแข็งที่มีทั้งผลดีและผลเสีย ซึ่งบทบัญญัตินี้ยังไม่สามารถตอบคำถามในเชิงหลักการได้ว่าคะแนนเสียงของประชาชนที่เลือกบัญชีรายชื่อที่ได้ไม่ถึง 5 เปอร์เซ็นต์ จึงไม่มีที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎร โดยได้เคยมีการเสนอแก้ไขและถกเถียงในชั้นคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญของสภาร่างรัฐธรรมนูญว่าให้คงเรื่อง 5 เปอร์เซ็นต์ของบัญชีรายชื่อพรรคไว้ แต่ให้เขียนเติมไปว่า “...พรรคใดได้คะแนนเสียงในบัญชีรายชื่อพรรคตั้งแต่ 1 ถึง 4

เปอร์เซ็นต์ให้ได้ที่นั่งในสภา 1 คน คือ คนชื่อคนแรกคนเดียว เมื่อคะแนนเสียงถึง 5 เปอร์เซ็นต์ จึงให้ได้ที่นั่งตามอัตราส่วนได้" โดยนัยข้อเสนอนี้ตกไป

คณะกรรมการพิจารณาศึกษาประเด็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 วุฒิสภา ได้ให้ความเห็นว่าเงื่อนไขดังกล่าวจะส่งผลให้พรรคการเมืองที่ได้คะแนนเสียงจากผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งไม่ถึงร้อยละ 5 จะไม่ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองเลย

ชรินทร์ สันประเสริฐ ได้ให้ความเห็นว่า ควรยกเลิกการกำหนดคะแนนเสียงขั้นต่ำร้อยละห้าที่พรรคการเมืองได้รับในการเลือกตั้งตามระบบบัญชีรายชื่อ ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันการผูกขาดทางการเมืองโดยพรรคการเมืองขนาดใหญ่ การที่พรรคเล็ก ๆ จะได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบัญชีรายชื่อหรือไม่นั้น ควรให้ความนิยมของประชาชนเป็นผู้ตัดสิน พรรคที่ได้คะแนนมากย่อมได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากเป็นธรรมดา ส่วนพรรคที่ได้คะแนนน้อยอาจจะได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรน้อยหรือไม่ได้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเลยก็เป็นได้ แต่ไม่ควรกำหนดคะแนนเสียงขั้นต่ำเอาไว้ เพราะจะกลายเป็นการตัดสิทธิความเป็นตัวแทนของกลุ่มความคิด กลุ่มชนชั้น หรือกลุ่มอาชีพได้

ซึ่งส่วนใหญ่ของผู้เสนอได้มีการกำหนดสัดส่วนร้อยละให้ลดลงจากร้อยละ 5 และกำหนดให้เอาพรรคที่ได้คะแนนเสียงมากที่สุดของคะแนนเสียงร้อยละ 1 เปอร์เซ็นต์แรก รวมถึงมีผู้เสนอว่ากรณีที่พรรคใดได้คะแนนเสียงในบัญชีรายชื่อพรรคตั้งแต่ 1-4% ให้ได้ที่นั่งในสภาได้ 1 คน คือคนชื่อแรกคนเดียว เมื่อคะแนนเสียงถึง 5% จึงให้ได้ที่นั่งตามอัตราส่วนได้

นอกจากนี้ ควรพิจารณาระบบการเลือกตั้งของสหพันธสาธารณรัฐเยอรมัน คือ มีข้อยกเว้นว่าถ้าพรรคการเมืองใดได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 3 คน ขึ้นไป ก็จะได้รับสัดส่วนที่นั่งแบบบัญชีรายชื่อด้วย โดยไม่จำเป็นต้องได้คะแนนแบบบัญชีรายชื่อเกินร้อยละ 5 ขึ้นไป สำหรับประเทศไทยนั้นไม่มีข้อยกเว้น ซึ่งประเด็นที่ควรพิจารณาคือร้อยละ5 สูงเกินไปหรือไม่ ถ้าลดลงมามากกว่านี้หรือให้คงร้อยละ 5 เท่าเดิมแต่ให้มีข้อยกเว้นดังเช่นของสหพันธสาธารณรัฐเยอรมันจะดีกว่าหรือไม่

ภายหลังจากที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา จะพบว่ามี นักการเมือง นักวิชาการออกมาวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับนี้มากมาย และได้เรียกร้องให้มีการแก้ไขในบางประเด็นที่เป็นปัญหา โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทางผู้วิจัยจึงได้นำประเด็นดังกล่าวมาศึกษาวิเคราะห์ โดยแยกเป็นแต่ละประเด็นดังนี้

การกำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีความรู้ความสามารถมีโอกาสได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากขึ้นกว่าเดิม แต่การคิดคำนวณคะแนนเสียงร้อยละ 5 ของจำนวนคะแนนเสียงรวมทั้งประเทศ จะทำให้พรรคการเมืองขนาดใหญ่มีโอกาสดีกว่าพรรคการเมืองขนาดเล็ก ส่วนพรรคการเมืองขนาดเล็กการคิดคำนวณคะแนนดังกล่าวถือเป็นเกณฑ์ค่อนข้างสูง ทำให้พรรคการเมืองขนาดเล็กไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในแบบบัญชีรายชื่อ ในที่สุดพรรคการเมืองขนาดเล็กก็ต้องถูกยุบหรือถูกยุบรวมกับพรรคการเมืองใหญ่

ผลดีของการกำหนดจำนวนคะแนนเสียงขั้นต่ำร้อยละ 5

ทำให้พรรคการเมืองขนาดใหญ่มีความได้เปรียบ เพราะพรรคใหญ่สามารถระดมปัจจัยต่าง ๆ ไปสนับสนุนการหาเสียงได้ทั่วทั้งประเทศแล้ว รัฐธรรมนูญยังได้กำหนดเงื่อนไขเพื่อเป็นการกำจัดโอกาสของพรรคการเมืองขนาดเล็ก นั่นก็คือพรรคการเมืองใดได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละ 5 ของจำนวนคะแนนเสียงรวมทั้งประเทศ ให้ถือว่าไม่มีผู้ใดในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้น ๆ ได้รับเลือกตั้งเมื่อเป็นดังนี้ก็จะมีเฉพาะพรรคการเมืองใหญ่ ๆ เท่านั้นที่จะครอบครองคะแนนเสียงรวมทั้งประเทศไว้เป็นจำนวนมาก และก็จะได้ผู้แทนราษฎรเพิ่มอีกเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ก็เป็นผลสืบเนื่องมาจากความพร้อมทุก ๆ ด้านของพรรคขนาดใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยชี้ขาดในสนามเลือกตั้งซึ่งก็คือเงินนั่นเอง

นอกจากนี้ เมื่อศึกษาจากเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ทำให้เห็นว่าจะ ทำให้ผู้มีความรู้ ความสามารถมีโอกาสได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากขึ้นกว่าเดิม ช่วยลดและขจัดการซื้อเสียง เป็นมาตรการหนึ่งในการเพิ่มความเข้มแข็งให้พรรคการเมือง ดังนั้น พรรคการเมืองใดที่ได้คะแนนเสียงต่ำกว่าร้อยละ 5 จะไม่มีสิทธิได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในแบบบัญชีรายชื่อ ทำให้พรรคการเมืองขนาดใหญ่มีโอกาสดีกว่าพรรคการเมืองขนาดเล็กตลอดจนเพื่อแก้ปัญหาจากการที่ประเทศไทยมักมีรัฐบาลที่ไม่มีเสถียรภาพ เพราะมีรัฐบาลผสมมากพรรคและปัญหาอันเกิดจากการที่ผู้สมัครไม่สามารถไปหาเสียงในพื้นที่และขาดทุนทรัพย์ จึงเกิดระบบบัญชีรายชื่อขึ้นมานั่นเอง

แต่ในขณะเดียวกันหากยกเลิกเงื่อนไขร้อยละ 5 อาจทำให้เกิดพรรคการเมืองขนาดเล็กในสภาผู้แทนราษฎรเป็นจำนวนมากเกิดลักษณะ “เบี้ยหัวแตก” คือ ไม่มีพรรคการเมืองใดสามารถครองเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรได้ อันส่งผลต่อเสถียรภาพและความเข้มแข็งของรัฐบาล

ผลเสียของการกำหนดจำนวนคะแนนเสียงขั้นต่ำร้อยละ 5

ทำให้พรรคการเมืองขนาดเล็กไม่มีผู้แทนจากบัญชีรายชื่อได้แม้ว่าจะมีคะแนนเสียงทั่วทั้งประเทศจำนวนหมื่นหรือแสนคะแนน แต่ถ้าไม่ถึงร้อยละ 5 ของคะแนนเสียงรวมทั้งประเทศ พรรคนั้น ๆ ก็ไม่สามารถแสดงตนเป็นตัวแทนของคนไทยส่วนหนึ่งในประเทศได้ และในที่สุดพรรคการเมืองขนาดเล็กนี้ก็จะต้องล้มตัวเอง หรือมิฉะนั้นก็จะถูกกลืนกินโดยพรรคการเมืองขนาดใหญ่ ในลักษณะของปลาใหญ่กินปลาเล็ก อันเป็นปรากฏการณ์ของระบบทุนนิยมผูกขาดที่กำลังพัฒนาตัวเองจากระบบเศรษฐกิจเข้าสู่ระบบการเมืองอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

นอกจากนี้ การกำหนดเงื่อนไขร้อยละ 5 มีหลายฝ่ายเห็นว่าเป็นเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ซึ่งอาจส่งผลให้สมาชิกของพรรคการเมืองเล็ก ๆ บางพรรคไม่มีโอกาสเข้ามาทำงานในรัฐสภา หรือที่มีการวิพากษ์วิจารณ์กันว่าเป็นการจำกัดโอกาสของตัวแทนของประชาชนส่วนน้อยออกไป ซึ่งไม่สะท้อนต่อหลักการประชาธิปไตยที่ว่า “ฟังเสียงส่วนใหญ่แต่เคารพเสียงส่วนน้อย” นอกจากนี้ ยังอาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการตามรัฐธรรมนูญอื่นๆ ที่ต้องการเกณฑ์ขั้นต่ำของสมาชิกพรรคการเมืองที่ต้องมีไม่ต่ำกว่า 4-5 พรรคการเมือง เช่น กระบวนการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด เป็นต้น อีกทั้งยังทำให้พรรคการเมืองใหญ่ได้เปรียบในการเลือกตั้ง ประกอบกับในสถานการณ์ทางการเมืองปัจจุบันทางเลือกทางการเมืองน้อยเกินไป ส่งผลให้รัฐบาลมีความเข้มแข็งและขาดการตรวจสอบและถ่วงดุล และเพื่อให้พรรคเล็กที่มีทุนในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งน้อยมีโอกาสเข้ามามีตัวแทนของตนในสภาผู้แทนราษฎร อีกทั้งยังเป็นการลดโอกาสการที่ทำให้เกิดรัฐบาลเข้มแข็งแต่เพียงพรรคการเมืองเดียวอีกด้วย

การตราพระราชบัญญัติตามบทเฉพาะกาลตามมาตรา 270*

การตราพระราชบัญญัติตามบทเฉพาะกาล คือ พระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ

การปฏิรูปประเทศตามหมวด 16 ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศซึ่งอย่างน้อยต้องมีวิธีการจัดทำแผน การมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนในการดำเนินการปฏิรูปประเทศ การวัดผลการดำเนินการ และระยะเวลาดำเนินการปฏิรูปประเทศทุกด้าน ซึ่งต้องกำหนดให้เริ่มดำเนินการปฏิรูปในแต่ละด้านภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้รวมตลอดทั้งผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังว่าจะบรรลุในระยะเวลาห้าปี ให้ดำเนินการตรากฎหมายดังกล่าว และประกาศใช้บังคับภายใน 120 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ตามมาตรา 259 ต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2560

1. ร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ

1) คณะรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ ให้แจ้งให้ประธานรัฐสภาทราบพร้อมกับการเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้น

2) ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีมิได้แจ้งว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของแต่ละสภา อาจเข้าชื่อกันร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้วินิจฉัย การยื่นคำร้องดังกล่าวต้องยื่นก่อนที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี จะพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นแล้วเสร็จ

เมื่อประธานรัฐสภาได้รับคำร้องดังกล่าว ให้ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการร่วมซึ่งประกอบด้วยประธานวุฒิสภาเป็นประธาน รองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนหนึ่ง ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ผู้แทนคณะรัฐมนตรีคนหนึ่ง และประธานคณะกรรมาธิการสามัญคนหนึ่งซึ่งเลือกกันเองระหว่างประธานคณะกรรมาธิการสามัญในวุฒิสภาทุกคณะเป็นกรรมการ เพื่อวินิจฉัย

การวินิจฉัยของคณะกรรมการร่วมดังกล่าวให้ถือเสียงข้างมากเป็นประมาณ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการร่วมดังกล่าวให้เป็นที่สุด และให้ประธานรัฐสภาดำเนินการไปตามคำวินิจฉัยนั้น

2. ผู้มีสิทธิเสนอ ได้แก่ คณะรัฐมนตรี

3. การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตามบทเฉพาะกาล

ให้เสนอและพิจารณาในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา

1) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตามบทเฉพาะกาลในวาระที่หนึ่ง

ให้รัฐสภาพิจารณาและลงมติว่าจะรับหลักการหรือไม่รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้น

การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขั้นรับหลักการ ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ

---

* เรียบเรียงโดย นายแดนชัย ไชวิเศษ นิติกรชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ

2) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตามบทเฉพาะกาลในวาระที่สอง

ให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติโดยคณะกรรมาธิการ รัฐสภาจะให้คณะกรรมาธิการวิสามัญเป็นผู้พิจารณา หรือกรรมาธิการเต็มสภาก็ได้

คณะกรรมาธิการอาจเพิ่มมาตราขึ้นใหม่หรือตัดทอนหรือแก้ไขมาตราเดิมได้ แต่ต้องไม่ขัดกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้น

การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สองขั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ

3) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตามบทเฉพาะกาลในวาระที่สาม

ให้รัฐสภาลงมติในวาระที่สามว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบ โดยไม่มีการอภิปราย

การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ

ทั้งนี้ การออกเสียงลงคะแนนในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเป็นการลงมติวินิจฉัยข้อปรึกษาให้ถือเสียงข้างมากเป็นประมาณ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญตามมาตรา 120 วรรคสอง

สำหรับการตราพระราชบัญญัติตามบทเฉพาะกาลตามมาตรา 270 จะไม่มีการยับยั้งร่างพระบัญญัติเนื่องจากเป็นการเสนอและพิจารณาในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา[1]

---

[1] "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560". (6 เมษายน 2560). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 134 ตอนที่ 40ก. น. 87.

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจากประกาศ คสช. คำสั่ง คสช. และคำสั่งของหัวหน้า คสช. กรณีการดำเนินคดีต่อพลเรือนในศาลทหาร การจำกัดเสรีภาพสื่อมวลชน และเสรีภาพการแสดงออกของประชาชน[1]

1. ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะกรณีผลกระทบจากการพิจารณาคดีพลเรือนในศาลทหาร

1) ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในการจำกัดเขตอำนาจพิจารณาคดีพลเรือนของศาลทหาร

การที่ระบบกฎหมายไทยที่อนุญาตให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาคดีของพลเรือนเป็นระบบกฎหมายที่มีปัญหาในการคุ้มครองสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมของพลเรือนเป็นอย่างมาก จึงสมควรอย่างยิ่งที่รัฐสภาจะปรับปรุงกฎหมายต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ที่ประเทศไทยเป็นภาคีและป้องกันมิให้มีการนำศาลทหารมาเป็นเครื่องมือทางกฎหมายของผู้ถืออำนาจรัฐอีกต่อไป โดยมีรายละเอียดในการปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายดังนี้

- แก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 29 เพื่อรับรองสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของบุคคลที่เป็นพลเรือนซึ่งไม่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของกระทรวงกลาโหม ไม่ว่าจะในสถานการณ์ใดก็ไม่อาจถูกพิจารณาโดยศาลทหาร

- ยกเลิกพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 มาตรา 7 มาตรา 7 ทวิ และมาตรา 7 ตรี เพื่อไม่ให้ผู้มีอำนาประกาศใช้กฎอัยการศึกมีอำนาจประกาศให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาคดีพลเรือน

2) ตรากฎหมายขึ้นมาดำเนินการกับคดีที่พลเรือนถูกพิจารณาคดีในศาลทหารภายหลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557

การที่ให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาคดีพลเรือนภายหลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 เป็นเครื่องมือทางการเมืองที่สำคัญของคณะรักษาความสงบแห่งชาติและกองทัพเพื่อปราบปรามปฏิปักษ์ทางการเมืองและค้ำจุนอำนาจของคณะรัฐประหาร ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม (Right to a fair trial) ของประชาชนอย่างร้ายแรง จึงสมควรที่รัฐสภาจะดำเนินการตรากฎหมายขึ้นมาดำเนินการกับบรรดาคดีที่พลเรือนถูกพิจารณาคดีในศาลทหารภายหลังการรัฐประหาร ดังต่อไปนี้

- กำหนดให้พลเรือนที่ถูกดำเนินคดีในศาลทหารจากข้อหาว่าฝ่าฝืนประกาศและคำสั่งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติและเป็นคดีถึงที่สุดแล้ว ให้ถือว่าจำเลยไม่เคยต้องคำพิพากษาและไม่เคยกระทำความผิดมาก่อน และมีสิทธิที่จะได้รับการชดเชยเยียวยาจากการถูกดำเนินคดีต่าง ๆ

---

[1] **รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ผลกระทบจากประกาศ คสช. คำสั่ง คสช. และคำสั่งหัวหน้า คสช. ศึกษากรณีการดำเนินคดีต่อพลเรือนในศาลทหาร การจำกัดเสรีภาพ การแสดงออกและการจำกัดเสรีภาพสื่อมวลชนของคณะกรรมาธิการกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎร.** (13 กุมภาพันธ์ 2563) (น.25-29). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักกรรมาธิการ 2.

- กำหนดให้คดีพลเรือนที่ถูกดำเนินคดีในศาลทหารจากข้อหาว่าฝ่าฝืนประกาศและคำสั่งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติและเป็นคดีที่ถูกโอนกลับให้มาอยู่ในการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 9/2562 ให้ศาลยุติธรรมดำเนินการจำหน่ายคดีดังกล่าวออกจากสารบบการพิจารณาคดีของศาล และให้จำเลยมีสิทธิที่จะได้รับการชดเชยเยียวยาจากการถูกดำเนินคดีต่าง ๆ

- กำหนดให้คดีที่พลเรือนที่ถูกดำเนินคดีในศาลทหารจากข้อหาว่าฝ่าฝืนบทบัญญัติในกฎหมายอื่น ๆ และเป็นคดีถึงที่สุดแล้ว ให้จำเลยมีสิทธิที่จะขอพิจารณาคดีและดำเนินกระบวนพิจารณาคดีใหม่ทั้งหมดในศาลยุติธรรม หรือมีสิทธิอุทธรณ์หรือฎีกาต่อศาลยุติธรรมในกรณีเป็นคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีของศาลทหารในช่วงที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติประกาศใช้กฎอัยการศึก

- กำหนดให้คดีที่พลเรือนที่ถูกดำเนินคดีในศาลทหารจากข้อหาว่าฝ่าฝืนบทบัญญัติในกฎหมายอื่น ๆ และเป็นคดีที่ถูกโอนกลับให้มาอยู่ในการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 9/2562 ให้จำเลยมีสิทธิที่จะขอให้ศาลยุติธรรมดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีใหม่ทั้งหมดได้

3) ดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อค้นหาความจริง

เพื่อสร้างกลไกในการค้นหาความจริงต่าง ๆ และทำความจริงให้ปรากฏที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดจากการใช้ศาลทหารพิจารณาคดีจำเลยที่เป็นพลเรือนภายหลังรัฐประหาร รัฐสภาสมควรตรากฎหมายจัดตั้งตั้งคณะกรรมการพิจารณาตรวจสอบรูปแบบการใช้อำนาจและสถานการณ์สิทธิมนุษยชนภายหลังการรัฐประหารปี 2557 กลไกในการค้นหาความจริงดังกล่าว ควรจัดตั้งในรูปแบบคณะกรรมการ (A Truth Commission) ที่มีหน้าที่ในการค้นหาความจริงตามหลักการสิทธิที่จะทราบความจริง (Right to Truth) ของผู้เสียหาย ครอบครัว และสังคมโดยรวม นี้ ภารกิจหลักควรมุ่งค้นหาข้อมูลและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น สอบสวนบุคคลที่เกี่ยวข้อง และมีอำนาจในการเก็บรักษาพยานหลักฐานนำมาสู่เปิดเผยข้อค้นพบหลังจากการค้นหาความจริงต่อสาธารณะ โดยทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงเอกสารหรือหลักฐานอันเป็นสาระสำคัญอย่างเป็นทางการ (Official Archives) เพื่อนำความจริงดังกล่าวเป็นฐาน ในการเยียวยาผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนและดำเนินคดีตามกฎหมายกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อไป

ทั้งนี้ กระบวนการคัดเลือกที่รัฐต้องรับรองกระบวนการคัดเลือกและแต่งตั้งกรรมการแต่ละรายตามหลักความเป็นอิสระ ปราศจากอคติ และสามารถปฏิบัติงานได้เต็มที่ และสร้างการมีส่วนร่วมกับประชาชนและองค์กรสิทธิมนุษยชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อแสดงให้เห็นความโปร่งใสในการคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการ โดยประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญหรือตัวแทนจากหลากหลายสาขารวมถึงตัวแทนของผู้เสียหาย นักกฎหมาย นักจิตวิทยา ผู้นำทางศาสนา นักพัฒนาสังคม และผู้เชี่ยวชาญด้านการละเมิดสิทธิมนุษยชน ในสัดส่วนผู้หญิง ผู้ชายและเพศสภาพอื่นให้สมดุล

4) รัฐควรแสดงความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนของประชาชน

เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน คณะรัฐมนตรีและรัฐสภาสมควรออกแถลงการณ์ขอโทษกับเหตุการณ์ดังกล่าวต่อสาธารณะเพื่อสร้างการรับรู้และการยอมรับข้อเท็จจริงที่ได้ร่วมกันค้นหาและผลกระทบของการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงแสดงการรับรองว่าจะไม่ให้เกิดเหตุการณ์ซ้ำ (Guarantees of non-repetition) โดยรัฐบาลสมควรต้องพิจารณาถึงการเยียวยาในระดับสังคม อาทิ ด้านการศึกษาโดยสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ดังกล่าวให้ประชาชนทราบ สร้างกลไกป้องกันและติดตามความขัดแย้งทางสังคมและการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ เป็นต้น

2. ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะกรณีผลกระทบจากการจำกัดเสรีภาพสื่อมวลชน

หลังจากการบังคับใช้ประกาศและคำสั่งของ คสช. เพื่อควบคุมเสรีภาพสื่อยาวนานกว่า 5 ปี ย่อมส่งผลกระทบต่อวงการสื่อมวลชน ทั้งในแง่ธุรกิจ และในแง่คุณภาพของเนื้อหาที่นำเสนอสู่สาธารณะ สื่อมวลชนมืออาชีพทั้งหลายต้องปรับตัวเพื่อทำงานภายใต้บรรยากาศที่ปิดกั้น โดยนำเสนอเนื้อหาอย่างระมัดระวังหรือการเซนเซอร์ตัวเอง ซึ่งกระทบต่อเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนด้วย

สำหรับสื่อมวลชนที่ถูกสั่งห้ามนำเสนอข่าวสารด้วยอำนาจนอกเหนือกระบวนการตามประกาศและคำสั่งของ คสช. หรือถูกตักเตือน หรือถูกสั่งลงโทษจากการนำเสนอเนื้อหาย่อมได้รับผลกระทบอย่างเป็นรูปธรรม ในฐานะผู้เสียหายเป็นพิเศษ ซึ่งยังต้องมีกระบวนการทำงานอีกมากเพื่อพาสังคมกลับสู่สภาวะปกติที่สื่อมีเสรีภาพในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารภายใต้กรอบจรรยาบรรณของวิชาชีพ ไม่ใช่ภายใต้อำนาจรัฐที่มาจากการรัฐประหาร

โดยคณะกรรมาธิการ มีข้อเสนอ ดังนี้

1) หน่วยงานภาครัฐควรเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดเสรีภาพสื่อมวลชน

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กสทช. และเจ้าหน้าที่ของกองทัพที่เคยปฏิบัติงานเพื่อควบคุมการนำเสนอเนื้อหาของสื่อมวลชนภายใต้ยุคสมัยของ คสช. ต้องเปิดเผยข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงทั้งหมดว่า มีกระบวนการ “ขอความร่วมมือ” หรือสั่งห้ามการนำเสนอข่าวสารประเภทใดบ้างด้วยเหตุผลใดบ้าง ต่อสื่อมวลชนใดบ้าง เป็นจำนวนกี่ครั้ง รวมทั้ง กสทช. ต้องเปิดเผยข้อมูลที่ได้ออกคำสั่งลงโทษสื่อมวลชนไปแล้ว ทั้งการปิดสถานี การห้ามออกอากาศรายการบางรายการ และการสั่งปรับ สำหรับคณะทำงานเพื่อติดตามตรวจสอบการใช้สื่อออนไลน์ตามประกาศ คสช. ฉบับที่ 26/2577 ก็ต้องเปิดเผยว่ามีใครบ้างและมีกระบวนการทำงานกันอย่างไร เคยมีคำสั่งเพื่อปิดกั้นการเข้าถึงเว็บไซต์หรือเข้าถึงข้อมูลการใช้งานอินเทอร์เน็ตของประชาชนไปแล้วกี่ครั้ง อย่างไรบ้าง

2) ยกเลิกประกาศและคำสั่งของ คสช. ที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดเนื้อหาของสื่อมวลชน

ต้องยกเลิกประกาศและคำสั่งของ คสช. ที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดเนื้อหาของสื่อมวลชนทั้งหมด ยกเลิกคำสั่งหัวหน้า คสช. ฉบับที่ 3/2558 ข้อ 5 ที่ยังคงให้อำนาจเจ้าพนักงานรักษาความสงบเรียบร้อยสั่งห้ามนำเสนอเนื้อหาได้ เพื่อคืนเสรีภาพการนำเสนอข่าวสารให้กับสื่อมวลชนอย่างเต็มที่ ไม่ให้มีอำนาจของฝ่ายทหารเข้ามายุ่งเกี่ยว และใช้ระบบกำกับดูแลสื่อมวลชนโดยองค์กรวิชาชีพ ภายใต้หลักจรรยาบรรณของวิชาชีพและระบบการควบคุมโดยสังคมและผู้ชม และยกเลิกคำสั่งหัวหน้า คสช. ฉบับที่

41/2559 ที่ให้อำนาจ กสทช. สั่งลงโทษสื่อมวลชนโดยคุ้มครองให้ กสทช. ไม่ต้องมีความรับผิด และให้คำสั่งทุกกรณีของ กสทช. สามารถถูกตรวจสอบได้โดยกระบวนการศาล หากเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งไปโดยมิชอบด้วยกฎหมายก็มีความรับผิดทั้งทางแพ่ง ทางอาญาและทางวินัย เช่นเดียวกับการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบในกรณีปกติ

3) ยกเลิกประกาศ คสช. ฉบับที่ 26/2557

ต้องยกเลิกประกาศ คสช. ฉบับที่ 26/2557 เพื่อยกเลิกคณะทำงานติดตามสื่อออนไลน์ และยกเลิกกระบวนการที่ให้เจ้าหน้าที่รัฐสมารถเข้าถึงข้อมูลการใช้งานอินเทอร์เน็ตของประชาชนและสั่งปิดกั้นการเข้าถึงเว็บไซต์ได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากศาล และกลับไปใช้กระบวนการควบคุมข้อมูลข่าวสารบนโลกออนไลน์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นระบบกฎหมายปกติที่การกระทำใด ๆ ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และต้องได้รับอนุญาตจากศาลก่อน

4) ชดเชยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้ประกาศและคำสั่งของ คสช. เพื่อจำกัดเสรีภาพของสื่อมวลชน

ต้องมีกระบวนการชดเชยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้ประกาศและคำสั่งของ คสช. เพื่อจำกัดเสรีภาพของสื่อมวลชน โดยสื่อใดที่เคยต้องจ่ายค่าปรับแล้ว ให้ได้รับเงินค่าปรับคืน ต้องมีกระบวนการเพื่อการประเมินความเสียหายและตีราคาค่าเสียหายเป็นตัวเงิน เพื่อชดเชยให้กับสื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อออนไลน์ รวมทั้งผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต ที่ได้รับความเสียหายจากการถูกสั่งห้ามออกอากาศเนื้อหารายการ หรือถูกปิดกั้นการเข้าถึง หรือต้องใช้ทรัพยากรส่วนตัวในการปฏิบัติการให้เป็นไปตามประกาศและคำสั่งของ คสช. เพื่อให้สื่อมวลชนได้รับการชดเชยและกลับคืนสู่สถานะเดิมเหมือนเช่นไม่เคยมีประกาศและคำสั่งเหล่านี้มาก่อน

3. ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะกรณีผลกระทบจากการจำกัดเสรีภาพการแสดงออกของประชาชน

หลังจากการบังคับใช้ประกาศและคำสั่งของ คสช. เพื่อควบคุมเสรีภาพในการชุมนุมยาวนานกว่า 5 ปี ย่อมส่งผลกระทบต่อบรรยากาศการแสดงความคิดเห็นของประชาชนทั่วไป ทำให้ประชาชนรู้สึกไม่กล้าที่จะจัดกิจกรรมเพื่อแสดงออกในที่สาธารณะ และสร้างให้เกิดภาพจำขึ้นมาว่า การชุมนุมรวมตัวกันนั้นกลายเป็นสิ่งที่ต้องห้าม หรือสิ่งที่ผิดกฎหมาย

ในระยะเวลานานกว่า 5 ปีที่ผ่านมานั้น มีการออกนโยบาย และกฎหมายหลายประการโดยรัฐบาล คสช. เช่น การออกพระราชบัญญัติอย่างน้อย 444 ฉบับ โดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติ การเขียนแผนยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ เป็นต้น ซึ่งประชาชนไม่มีโอกาสมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย และเมื่อประชาชนต้องการมีส่วนร่วมโดยการชุมนุมเพื่อแสดงออกก็กลายเป็นเรื่องต้องห้ามไปด้วย ซึ่งกฎหมายและนโยบายเหล่านี้ได้ผ่านการพิจารณาและประกาศใช้ไปแล้ว ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นจากกระบวนการซึ่งประชาชนที่เกี่ยวข้องไม่อาจมีส่วนร่วมนั้นยากที่จะชดเชยเยียวยาได้

โดยคณะกรรมาธิการ มีข้อเสนอ ดังนี้

1) ยกเลิกประกาศ คสช. คำสั่ง คสช. และคำสั่งหัวหน้า คสช. ทุกฉบับที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดเสรีภาพการแสดงออกของประชาชน

ยกเลิกประกาศ คสช. คำสั่ง คสช. และคำสั่งหัวหน้า คสช. ทุกฉบับที่สั่งห้ามชุมนุมทางการเมืองตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป ที่เอาผิดประชาชนฐานไม่มารายงานตัวตามคำสั่งของ คสช. และฐานฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการปล่อยตัวของ คสช. ทั้งหมด โดยยกเลิกคำสั่งหัวหน้า คสช. ฉบับที่ 22/2562 ที่รับรองว่าการยกเลิกประกาศและคำสั่งไม่กระทบกระเทือนต่อการดำเนินคดีที่เกิดขึ้นแล้ว เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าประกาศและคำสั่งเหล่านี้ถูกยกเลิกแล้วโดยสิ้นเชิง

2) ยกเลิกการดำเนินคดีความตามประกาศและคำสั่งของ คสช. ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

ยกเลิกการดำเนินคดีความตามประกาศและคำสั่งของ คสช. ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด หากเป็นคดีที่ยังไม่ได้ตัวผู้ต้อหามาดำเนินคดีให้ยกเลิกการดำเนินคดีนั้น รวมทั้งยกเลิกหมายจับที่เคยออกไปแล้ว หากเป็นคดีที่อยู่ระหว่างการสอบสวนให้พนักงานสอบสวนสั่งไม่ฟ้องคดีเนื่องจากไม่มีกฎหมายที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาอีกต่อไป หากคดีใดที่ขึ้นสู่ศาลแล้ว ไม่ว่าจะอยู่ในการพิจารณาคดีของศาลชั้นใด ให้ศาลสั่งสิ้นสุดคดีและจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ หากเป็นคดีที่ศาลพิพากษาไปแล้วว่า จำเลยมีความผิดและสั่งลงโทษปรับให้คืนเงินค่าปรับแก่จำเลย หากศาลพิพากษาไม่มีโทษจำคุก ให้ยกเลิกโทษจำคุก หากมีคดีที่จำเลยถูกคุมขังอยู่ให้ปล่อยตัวทันที และให้จำเลยพ้นจากมลทินของข้อกล่าวหาตามประกาศและคำสั่งของ คสช. ทั้งหมด

3) จ่ายค่าชดเชยให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เคยถูกจับกุมตัวและคุมขังด้วยข้อหาตามประกาศ และคำสั่งของ คสช. ที่เกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพการแสดงออกของประชาชน

สำหรับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เคยถูกจับกุมตัวและคุมขังด้วยข้อหาตามประกาศและคำสั่งของ คสช. เหล่านี้ ให้ได้รับค่าชดเชยในอัตราเดียวกับการชดเชยให้บุคคลที่ถูกควบคุมตัวโดยไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544

ประเด็นการศึกษาของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560[1]

ในการพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ของคณะกรรมาธิการวิสามัญ มีประเด็นที่สำคัญ ได้แก่

1. หลักการของระบบเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม

ผลการพิจารณาศึกษา

(1) หลักการของการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องทำให้ประชาชนเข้าใจระบบการเลือกตั้งได้ง่ายที่สุดและเป็นระบบที่สามารถตอบสนองต่อเจตนารมณ์ของประชาชนได้มากที่สุด ซึ่งเมื่อพิจารณาการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พบว่า ระบบเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสมเป็นระบบที่ประชาชนเข้าใจได้ยาก และไม่สนองต่อเจตนารมณ์ของประชาชน นอกจากนั้น ระบบเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสมเป็นระบบเลือกตั้งที่มีความคลุมเครือและไม่ชัดเจนก่อให้เกิดปัญหาการตีความ เช่น วิธีการคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองจะพึงมีได้ หรือกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองหนึ่งได้ลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองแล้วไปสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอีกพรรคการเมืองหนึ่งภายในหนึ่งปีนับแต่วันเลือกตั้ง ไม่มีความชัดเจนว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งจะใช้วิธีการใดในการคำนวณเพื่อให้ได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละพรรคการเมืองจะพึงมีได้ หรือวิธีการคำนวณจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่แต่ละพรรคการเมืองจะพึงมีได้ใหม่ภายในระยะเวลาหนึ่งปีนับแต่วันเลือกตั้ง หรือกรณีที่จะต้องมีการเลือกตั้งใหม่ด้วยเหตุต่าง ๆ เช่น มีการเลือกตั้งใหม่เพราะเหตุที่การเลือกตั้งไม่ได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม เป็นต้น ซึ่งยังไม่มีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน

(2) ระบบเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม เป็นระบบที่ทำให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองขนาดเล็กจำนวนมาก เป็นระบบเลือกตั้งที่ทำให้เกิดปัญหาการซื้อเสียงจำนวนมากและทำให้รัฐบาลเป็นรัฐบาลผสมจากพรรคการเมืองหลายพรรคทำให้รัฐบาลอ่อนแอ ขาดเสถียรภาพในการบริหารประเทศ และเป็นระบบเลือกตั้งที่ทำให้เกิดความยุ่งยากต่อผู้ปฏิบัติและไม่สนองต่อความต้องการของผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งถือเป็นเจตนารมณ์ที่สำคัญของการเลือกตั้ง

(3) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 อาจมีความประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้มีการจัดตั้งรัฐบาลที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จเพียงพรรคเดียว จึงออกแบบระบบเลือกตั้งที่ทำให้มีพรรคการเมืองหลายพรรคในสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งมีการกำหนดวินัยเพื่อให้สมาชิกของพรรคการเมืองต้องปฏิบัติตาม

---

[1] คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2563): **รายงานคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560**. สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2563 จาก https://www.parliament.go.th/ewtcommittee/ewt/25act_editconstitution/download/article/article_20200914105921.pdf

เพื่อป้องกันปัญหาทางการเมืองที่เคยเกิดขึ้นในอดีต แต่วิธีการดังกล่าวไม่ใช่การแก้ปัญหาที่ถูกต้อง เนื่องจากการแก้ปัญหาทางการเมืองอย่างยั่งยืนต้องมีการพัฒนาระบบเลือกตั้งและระบบพรรคการเมืองระดับที่ประชาชนสามารถเข้าใจบริบทของตนเองในระบอบประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริงซึ่งการออกแบบระบบเลือกตั้งที่ดีจะต้องคำนึงถึงหลักความเป็นอิสระทางความคิดของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งและสะท้อนถึงความต้องการของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างแท้จริง รวมทั้งทำให้องค์กรหรือบุคคลที่ทำหน้าที่บริหารจัดการระบบเลือกตั้งสามารถบริหารจัดการได้ง่ายด้วย

ข้อสังเกต ความเห็น และข้อเสนอแนะ

คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาเห็นว่า ควรกลับไปใช้ระบบเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กล่าวคือ ให้ประชาชนมีสิทธิเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้สองแบบคือ แบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อ ซึ่งระบบดังกล่าวจะทำให้เกิดดุลยภาพทางการเมือง และทำให้ประชาชนเกิดความสับสนน้อยที่สุด ทั้งนี้ เมื่อกลับไปใช้ระบบเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อแล้ว จะส่งผลให้มีการแก้ไขปัญหาเรื่องบัตรเลือกตั้งใบเดียวและระบบการคิดคำนวณคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้สอดคล้องกันต่อไป นอกจากนั้น ควรบัญญัติเงื่อนไขเพิ่มเติมด้วยว่าในระหว่างที่มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาแทนราษฎรเป็นการทั่วไปมีผลใช้บังคับ ผู้มีอำนาจจะต้องไม่ใช้อำนาจพิเศษใด ๆ ในช่วงการเลือกตั้ง ซึ่งถือเป็นการสร้างบรรยากาศให้เกิดความเป็นอิสระต่อการเลือกตั้งโดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องไม่มีการบังคับใช้กฎหมายพิเศษในช่วงการจัดการเลือกตั้งอันจะส่งผลกระทบต่อความเป็นอิสระของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง

2. การเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีโดยพรรคการเมือง

บทบัญญัติการเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีโดยพรรคการเมืองนั้น มี 2 มาตรา คือ

มาตรา 88 เป็นบทบัญญัติที่มีเจตนารมณ์เพื่อให้ประชาชนมีสิทธิรับรู้ว่าพรรคการเมืองที่ตนจะตัดสินใจสนับสนุนนั้นจะเสนอผู้ใดเป็นนายกรัฐมนตรี โดยกำหนดให้พรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสามารถเสนอรายชื่อบุคคลเพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีได้ไม่เกินจำนวนสามรายชื่อ และถือเป็นเอกสิทธิ์ของพรรคการเมืองนั้นที่จะตัดสินใจคัดเลือกหรือเสนอผู้ใดซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 89 (2) โดยมิได้มีข้อกำหนดว่าจะต้องเป็นสมาชิกพรรค หรือเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะเป็นการเปิดเผยเพื่อให้ประชาชนใช้ประกอบการลงคะแนนเสียงและประชาชนทราบถึงตัวบุคคลล่วงหน้าก่อนที่จะมีการลงคะแนนเสียงแล้ว จึงเป็นสิทธิโดยชอบธรรมของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่จะใช้เป็นเครื่องประกอบในการตัดสินใจลงคะแนนให้พรรคการเมืองใด นอกจากนั้น เป็นการเสนอชื่อก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง จึงยังไม่มีทางทราบว่าผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อจะเป็นหรือไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สำหรับจำนวนที่กำหนดให้ไม่เกินสามรายชื่อ ก็เพื่อให้พรรคการเมืองมีทางออกในกรณีที่บุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อในอันดับต้น ๆ หรืออันดับใดอันดับหนึ่งมีเหตุทำให้ไม่สามารถดำรงตำแหน่งได้ อย่างไรก็ดี ความในวรรคสอง

ของมาตรานี้ได้ให้สิทธิแก่พรรคการเมืองที่จะไม่เสนอรายชื่อบุคคลที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีได้ เพื่อเป็นช่องทางสำหรับพรรคการเมืองที่ไม่สามารถหาบุคคลที่เหมาะสม ได้แต่ในกรณีที่พรรคการเมืองใดไม่เสนอรายชื่อดังกล่าวก็ย่อมไม่มีสิทธิที่จะเสนอชื่อบุคคลจากพรรคการเมืองของตนให้เข้ารับการพิจารณารับเลือกเป็นนายกรัฐมนตรีได้ แต่ในชั้นการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรไม่ห้ามที่จะเสนอชื่อของบุคคลที่พรรคการเมืองอื่นได้เสนอไว้แต่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 159 เพราะถือว่ารายชื่อเหล่านั้นได้รับการกลั่นกรองหรือรับรู้มาจากประชาชนแล้ว

มาตรา 89 เป็นบทบัญญัติที่มีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดเงื่อนไขของการเสนอชื่อบุคคลให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เนื่องจากที่ผ่านมาการเลือกนายกรัฐมนตรีเป็นการเลือกในสภาผู้แทนราษฎร ประชาชนไม่มีสิทธิที่จะรู้ล่วงหน้าได้ว่าใครบ้างที่จะได้รับการเสนอให้เป็นนายกรัฐมนตรี แม้ในทางปฏิบัติพรรคการเมืองมักจะเสนอชื่อหัวหน้าพรรคการเมืองของตนเป็นนายกรัฐมนตรี แต่ก็มิได้มีกฎหมายบังคับให้ต้องดำเนินการเช่นนั้น ดังนั้น เพื่อประกันว่าประชาชนจะได้ทราบล่วงหน้าว่าพรรคการเมืองจะเสนอผู้ใดเป็นนายกรัฐมนตรี รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จึงกำหนดให้พรรคการเมืองต้องมีมติให้ชัดเจนและแจ้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนปิดสมัครรับเลือกตั้งว่า จะสนับสนุนผู้ใดเป็นนายกรัฐมนตรี และคณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องประกาศให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป เพื่อประชาชนจะได้ใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการตัดสินใจที่จะลงคะแนนให้ผู้สมัครคนใด ซึ่งโดยผลของระบบบัตรเลือกตั้งใบเดียวย่อมจะมีผลเป็นการสนับสนุนพรรคการเมือง และตัวบุคคลที่พรรคการเมืองนั้นเจตนาจะเสนอให้เป็นนายกรัฐมนตรีด้วยวิธีการเช่นนี้ เป็นการเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองสามารถเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่ดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุดเพื่อให้ประชาชนเป็นผู้วินิจฉัย ซึ่งอาจเป็นหรือไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้น หรือเป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ นอกจากนั้น ยังเป็นการเปิดโอกาสให้สภาผู้แทนราษฎรเลือกได้จากบุคคลที่พรรคและประชาชนได้กลั่นกรองมาก่อนแล้วอย่างกว้างขวางว่าเหมาะสมที่จะเป็นนายกรัฐมนตรี การกำหนดให้พรรคการเมืองเสนอรายชื่อผู้ที่จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีล่วงหน้า จึงเป็นการสร้างความเชื่อมโยงกับประชาชนโดยตรง ยิ่งกว่าการไปจำกัดให้ต้องเลือกจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะแม้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะได้รับเลือกตั้งมาจากประชาชน แต่ก็เป็นการเลือกมาเพื่อให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประชาชนอาจมิได้ตั้งใจที่จะให้มาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีก็ได้

ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมาธิการวิสามัญจำนวนข้างมากเห็นว่า การที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดให้พรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแจ้งรายชื่อบุคคลซึ่งพรรคการเมืองนั้นมีมติว่าจะเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีไม่เกินสามรายชื่อต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนปิดการรับสมัครรับเลือกตั้ง และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรายชื่อบุคคลดังกล่าวให้ประชาชนทราบนั้น ก็ไม่ถือว่าเป็นนายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ควรกำหนดให้นายกรัฐมนตรีมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังเช่นที่เคยบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งจะทำให้นายกรัฐมนตรีมีความใกล้ชิดกับประชาชน

ข้อสังเกต ความเห็น และข้อเสนอและ

คณะกรรมาธิการวิสามัญส่วนใหญ่พิจารณาเห็นว่า ควรกำหนดให้นายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และควรยกเลิกบทบัญญัติมาตรา 88 และมาตรา 89

3. การคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ

มาตรา 91 เป็นบทบัญญัติที่มีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมือง และการคิดคำนวณคะแนนในกรณีที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งตายภายหลังวันปิดรับสมัครรับเลือกตั้ง โดยกำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเลือกตั้งได้หนึ่งคะแนน สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และนำคะแนนจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่พรรคการเมืองส่งผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งมาคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองนั้นจะพึงมีได้ด้วย ซึ่งมีผู้เรียกระบบการเลือกตั้งนี้ว่า“ระบบจัดสรรปันส่วนผสม” การเลือกตั้งระบบนี้มุ่งประสงค์ที่จะทำให้ทุกคะแนนมีความหมายไม่ถูกทิ้งเสียเปล่า โดยทุกคะแนนที่มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต (ไม่ว่าจะเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งหรือไม่ได้รับเลือกตั้ง) จะนำไปรวมเป็นคะแนนของพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ เพื่อคำนวณหาจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองนั้นจะพึงมีได้ ระบบการเลือกตั้งนี้ให้ความสำคัญทั้งคนที่พรรคการเมืองส่งสมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และให้ความสำคัญกับพรรคการเมืองที่ส่งคนลงสมัครและบัญชีรายชื่อผู้ที่ถูกเสนอให้เป็นนายกรัฐมนตรีประกอบกัน อีกทั้งยังมุ่งหมายให้พรรคการเมืองกำกับดูแลผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของตน มิให้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง เพราะถ้าผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทุจริตในการเลือกตั้ง พรรคการเมืองที่ส่งสมัครก็จะไม่ได้คะแนนเพื่อคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อไปด้วย

นอกจากนี้ ระบบการเลือกตั้งดังกล่าวยังเป็นระบบที่เรียบง่ายโดยใช้บัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเพียงใบเดียว ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่สับสนในการลงคะแนนแบบบัตรเลือกตั้งสองใบซึ่งเป็นเหตุให้มีบัตรเสียเป็นจำนวนมาก และเป็นระบบการเลือกตั้งที่บริหารจัดการเลือกตั้งได้ง่ายกว่าเดิม สามารถลดจำนวนกรรมการประจำหน่วยลงได้ จึงเป็นการประหยัดงบประมาณ อีกทั้งจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองจะได้รับ จะสัมพันธ์กับจำนวนคะแนนที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้แก่สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของพรรคการเมืองนั้น เช่น พรรค ก ได้คะแนนที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงให้ร้อยละ 50 ของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง พรรค ก ก็จะได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรร้อยละ 50 ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดคือจำนวน 250 คน จากจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งหมด 500 คน ตามสัดส่วนที่สัมพันธ์กัน

ผลการพิจารณาศึกษา

(1) บทบัญญัติมาตรา 91 ที่กำหนดวิธีการคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเป็นบทบัญญัติที่ก่อให้เกิดปัญหาตีความเกี่ยวกับวิธีการคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเป็นอย่างมาก เนื่องจากไม่มีความชัดเจนในวิธีการคำนวณ รวมทั้งผลการเลือกตั้งไม่ตรงกับเจตนารมณ์ของ

ประชาชนผู้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ผ่านมาว่ามีพรรคการเมืองบางพรรคที่ได้รับคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวนสามหมื่นคะแนนกลับได้รับจัดสรรสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อจำนวนหนึ่งคนเท่ากับพรรคการเมืองอีกพรรคหนึ่งที่ได้รับคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวนแปดหมื่นคะแนน แต่กลับได้รับการจัดสรรสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อหนึ่งคนเท่ากัน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับความไม่ชัดเจนในสูตรการคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ซึ่งหากยังคงวิธีการคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อตามที่บัญญัติในมาตรา 91 ก็จะส่งผลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในอนาคตที่จะมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อจากพรรคการเมืองต่าง ๆ จำนวนเพิ่มสูงขึ้น เพราะในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในอนาคต พรรคการเมืองใดได้รับคะแนนจากผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวนเพียงสามหมื่นคะแนน ก็จะเป็นผลให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อในระดับต้นเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อได้

(2) วิธีการคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อตามที่บัญญัติในมาตรา 91 ทำให้พรรคการเมืองอ่อนแอ และส่งกระทบต่อการจัดตั้งรัฐบาล โดยจะได้รัฐบาลผสมประกอบด้วยพรรคการเมืองจากหลายพรรค ทำให้เสถียรภาพของรัฐบาลลดน้อยลง

(3) กรณีทุจริตเลือกตั้ง แม้ผู้กระทำความผิดจะไม่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ตาม แต่คะแนนที่ผู้สมัครผู้นั้นได้รับจะถูกนำไปรวมคำนวณเป็นคะแนนของพรรคการเมืองที่ผู้นั้นสังกัดเพื่อคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นแล้ว

ข้อสังเกต ความเห็น และข้อเสนอแนะ

คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาเห็นว่า กรณีที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 85 โดยใช้บัตรเลือกตั้งสองใบ เห็นควรยกเลิกมาตรา 91 แต่ถ้ายังคงใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียว ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 91 โดยกำหนดวิธีการคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อให้มีความชัดเจน

4. การแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี

มาตรา 158 เป็นบทบัญญัติที่มีเจตนารมณ์เพื่อบัญญัติพระราชอำนาจในการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีและวาระการดำรงตำแหน่งของนายกรัฐมนตรี โดยเป็นบทบัญญัติที่สอดคล้องกับบทบัญญัติมาตรา 3 ที่วางหลักไว้ตั้งแต่ในเบื้องแรกแล้วว่าพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจอธิปไตย อันได้แก่ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ ทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามลำดับ การกำหนดให้พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ในขณะเดียวกันการแต่งตั้งผู้พิพากษาและตุลาการรัฐธรรมนูญก็กำหนดให้พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง นับเป็นการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างประชาชนและพระมหากษัตริย์ที่สอดคล้องต้องกันและบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นการใช้อำนาจร่วมกันระหว่างประชาชนและพระมหากษัตริย์ ดังจะสังเกตเห็นได้ว่าในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับเลือกตั้งมาจากประชาชนโดยตรงจะไม่มีการกำหนดให้พระมหากษัตริย์ต้องทรงแต่งตั้งอีก เพราะถือว่าประชาชนได้เลือกมาโดยตรงแล้ว ส่วนคณะรัฐมนตรี อันเป็นฝ่ายบริหาร และผู้พิพากษาและตุลาการ อันเป็นฝ่ายตุลาการนั้น เมื่อมิได้เป็นการ

เลือกโดยตรงจากประชาชน รัฐธรรมนูญจึงบัญญัติให้พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และเพื่อป้องกันมิให้พระมหากษัตริย์ต้องทรงรับผิดชอบในการกระทำของฝ่ายบริหาร จึงได้มีบทบัญญัติในมาตรา 182 ที่บัญญัติว่า บทกฎหมาย พระราชหัตถเลขา และพระบรมราชโองการอันเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน ต้องมีรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญ ซึ่งมุ่งหมายให้ผู้ที่รับสนองพระบรมราชโองการต้องเป็นผู้รับผิดชอบในผลของการกระทำนั้น ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติมาตรา 6 วรรคสอง ที่บัญญัติว่า ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้

สำหรับบทบัญญัติที่ให้คณะรัฐมนตรีต้องรับผิดชอบร่วมกันในการบริหารราชการแผ่นดินตามหลักความรับผิดชอบร่วมกันเช่นเดียวกับที่เคยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (มาตรา 171) นั้น มุ่งหมายเพื่อให้เกิดความชัดเจนว่า ในการใช้อำนาจบริหารที่พระมหากษัตริย์ทรงใช้ผ่านทางคณะรัฐมนตรีนั้น เป็นการใช้อำนาจผ่านคณะบุคคล มิใช่ผ่านรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่ง ในการดำเนินงานของคณะรัฐมนตรีจึงต้องดำเนินการตามความเห็นร่วมกัน หรือที่เรียกว่า “มติ” ของคณะรัฐมนตรี และเมื่อเป็นการบริหารราชการแผ่นดินร่วมกัน จึงย่อมต้องรับผิดชอบร่วมกันในผลที่เกิดขึ้น ความเสียหายหรือความผิดพลาดใด ที่เกิดขึ้นจากการกระทำของรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่ง หากผลนั้นเกิดขึ้นต่อประเทศชาติ หรือสังคมหรือประชาชนโดยทั่วไป คณะรัฐมนตรีย่อมต้องรับผิดชอบในทางการเมืองร่วมกัน จะอ้างว่าเป็นการกระทำของรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่ง โดยคนอื่นมิได้ร่วมกระทำด้วยไม่ได้ เว้นแต่ในส่วนที่เกี่ยวกับคดีอาญา ผู้ที่มิได้ร่วมรู้เห็นหรือร่วมสนับสนุนด้วยก็อาจไม่ต้องรับผิดได้

นอกจากนี้ ในการแต่งตั้งบุคคลเป็นนายกรัฐมนตรีซึ่งจะต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 159 โดยกำหนดหลักการให้พรรคการเมืองต้องเปิดเผยรายชื่อบุคคลซึ่งพรรคการเมืองมีมติว่าจะเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีนั้นโดยให้ประชาชนได้รับทราบล่วงหน้าว่าบุคคลที่พรรคการเมืองจะเสนอให้เป็นนายกรัฐมนตรีคือ บุคคลใดเพื่อให้ประชาชนได้ทราบล่วงหน้าว่าถ้าตนเลือกพรรคการเมืองใด ตนจะได้ผู้ใดมาเป็นนายกรัฐมนตรีและเนื่องจากการเลือกนายกรัฐมนตรีเป็นกิจการของสภาผู้แทนราษฎรโดยแท้ จึงกำหนดให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี

ส่วนการนับระยะเวลาการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการนับระยะเวลา กล่าวคือ การนับระยะเวลาแปดปีนั้น แม้บุคคลดังกล่าวจะมิได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีติดต่อกันก็ตาม แต่หากรวมระยะเวลาทั้งหมดที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของบุคคลดังกล่าวแล้วเกินแปดปีก็ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่อย่างไรก็ตาม ได้กำหนดข้อยกเว้นไว้ว่าการนับระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของนายกรัฐมนตรีในระหว่างรักษาการภายหลังจากพ้นจากตำแหน่ง จะไม่นำมานับรวมกับระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของนายกรัฐมนตรีดังกล่าว การกำหนดระยะเวลาแปดปีไว้ก็เพื่อมิให้เกิดการผูกขาดอำนาจในทางการเมืองยาวเกินไปอันจะเป็นต้นเหตุเกิดวิกฤติทางการเมืองได้

ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมาธิการวิสามัญเห็นว่า ในหมวด 8 คณะรัฐมนตรี ควรกำหนดให้ชัดเจนว่า ก่อนมีการเลือกตั้งทั่วไป พรรคการเมืองจะต้องประกาศรายชื่อของผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีและ

รัฐมนตรีด้วย เพื่อให้ประชาชนทราบว่าผู้ใดที่จะมาดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ซึ่งจะเป็นการป้องกันไม่ให้นายทุนของพรรคการเมืองเข้ามาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี

ข้อสังเกต ความเห็น และข้อเสนอแนะ

คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาเห็นว่า การทำหน้าที่ของฝ่ายการเมือง ควรกำหนดห้ามมิให้รัฐมนตรีดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะเดียวกัน เพื่อให้รัฐมนตรีทำงานได้อย่างเต็มที่

5. การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

1) มาตรา 255

ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมาธิการวิสามัญเห็นว่ามาตรา 255 กล่าวถึงการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ จะกระทำมิได้ ซึ่งเป็นการบัญญัติในสาระสำคัญของระบอบการปกครองของประเทศ ซึ่งหากมีการเปลี่ยนแปลงย่อมหมายถึงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองและรูปแบบของรัฐ

ข้อสังเกต ความเห็น และข้อเสนอแนะ

คณะกรรมาธิการวิสามัญมีความเห็นร่วมกันว่า บทบัญญัติมาตรา 255 ไม่มีประเด็นปัญหาที่นำไปสู่การแก้ไขใด ๆ

2) มาตรา 256

มาตรา 256 เป็นบทบัญญัติที่กล่าวถึงข้อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ โดยมีส่วนที่เป็นประเด็นอภิปรายกันทั้งสิ้น 3 อนุมาตรา คือ ในมาตรา 256 (3) (6) และ (8) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1) มาตรา 256 (3)

บทบัญญัติในมาตรา 256 (3) ระบุถึงรายละเอียดขององค์ประกอบของการออกเสียงลงคะแนนในวาระหนึ่งขั้นรับหลักการว่า จะต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ซึ่งในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมาธิการวิสามัญได้อภิปรายถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในหลักเกณฑ์ดังกล่าวว่าเป็นการกำหนดเงื่อนไขที่ทำให้การแก้ไขรัฐธรรมนูญมีความยากมากขึ้นกว่าปกติ แตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่ใช้เพียงต้องได้รับเสียงเกินกึ่งหนึ่งของรัฐสภา และในเงื่อนไขที่บทเฉพาะกาลกำหนดให้วุฒิสภาชุดปัจจุบันเกือบทั้งหมดมาจากการคัดสรรของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ซึ่งเป็นผู้แต่งตั้งกรรมการร่างรัฐธรรมนูญและมีสถานะเป็นรัฐบาลชุดปัจจุบันที่ได้ประโยชน์จากการใช้รัฐธรรมนูญ การแก้ไขที่ขัดกับความต้องการของคณะผู้ปกครองประเทศที่มีเสียงสนับสนุนจากวุฒิสภาจะทำไม่ได้เลย

แม้ว่าโดยหลักการการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ควรมีกระบวนการที่ยากกว่าการแก้ไขกฎหมายตามปกติและการแก้ไขรัฐธรรมนูญควรเป็นเรื่องที่ได้รับฉันทามติร่วมจากฝ่ายต่าง ๆ โดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้คำนึงถึงประเด็นดังกล่าว จึงสร้างเงื่อนไขเพิ่มเติมที่ต้องได้รับฉันทามติจากสมาชิกวุฒิสภาอีกไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมด ซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้แตกต่างจากกระบวนการแก้ไขรัฐธรรมนูญในอดีตที่ใช้ในรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ที่อาศัยเพียงเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของรัฐสภา

เนื่องจากที่มาของสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันมาจากการคัดเลือกของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ซึ่งเป็นผู้ตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ การกำหนดเงื่อนไขให้ต้องมีความเห็นชอบจากสมาชิกวุฒิสภาจำนวนหนึ่งในสาม จึงเปรียบเสมือนกลไกที่ป้องกันมิให้รัฐธรรมนูญที่ร่างขึ้นมาและได้รับเสียงครหาว่าเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการเมืองแก่พวกตนไม่ถูกแก้ไขได้โดยง่าย หรือหากมีการเสนอประเด็นแก้ไขในเรื่องใด หากฝ่ายผู้มีอำนาจไม่เห็นชอบก็ไม่สามารถแก้ไขได้

ข้อสังเกต ความเห็น และข้อเสนอแนะ

คณะกรรมาธิการเห็นชอบให้มีการแก้ไข โดยแยกออกเป็น 3 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 ยกเงื่อนไขที่ต้องมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบหนึ่งในสามออกเหลือเพียงได้เสียงข้างมากของสมาชิกรัฐสภา ตามหลักการที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

แนวทางที่ 2 กำหนดให้เงื่อนไขที่ต้องมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบหนึ่งในสาม ใช้ในกรณีซึ่งวุฒิสภามีที่มาจากบทบัญญัติหลักตามส่วนที่ 3 วุฒิสภา ของหมวด 7 รัฐสภา ไม่ใช้บังคับในกรณีที่วุฒิสภามาจากบทเฉพาะกาล

แนวทางที่ 3 ยกเงื่อนไขที่ต้องมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบหนึ่งในสามออก เปลี่ยนเป็นต้องได้รับเสียงเห็นชอบสองในสามของสมาชิกรัฐสภา ในกรณีซึ่งวุฒิสภามีที่มาจากบทบัญญัติหลักตามส่วนที่ 3 วุฒิสภา ของหมวด 7 รัฐสภา

ทั้งนี้ แนวทางที่ 1 เป็นแนวทางที่เสียงส่วนใหญ่เห็นชอบ

2.2) มาตรา 256 (6)

บทบัญญัติในมาตรา 256 (6) ที่ระบุให้การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้ายให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา โดยในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎร เห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกันและมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมาธิการวิสามัญได้อภิปรายปัญหาเงื่อนไขที่กำหนดให้มีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยหนึ่งในสาม เป็นปัญหาเดียวกันกับการลงมติในวาระหนึ่งตามมาตรา 256 (3) โดยมีประเด็นปัญหาเพิ่มเติมในประเด็นของการต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรร่วมเห็นชอบอีกไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบ องค์ประกอบดังกล่าว

มิได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการให้มีฉันทามติแต่อย่างใด เนื่องจากในสัดส่วนดังกล่าวมิได้ประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองฝ่ายค้านเท่านั้น เพราะยังมีพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลอีกจำนวนหนึ่งที่มิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี และไม่มีตำแหน่งเป็นประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎร จึงมิใช่การสร้างฉันทามติจากพรรคการเมืองฝ่ายค้านแต่อย่างใด

ข้อสังเกต ความเห็น และข้อเสนอแนะ

คณะกรรมาธิการวิสามัญเห็นชอบให้มีการแก้ไข ดังนี้

(1) ยกเงื่อนไขที่ต้องมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบหนึ่งในสามออกเหลือเพียงเสียงข้างมากของสมาชิกรัฐสภา ตามหลักการที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

(2) ยกเงื่อนไขที่ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎร เห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกันออก

2.3) มาตรา 256 (8)

ผลการพิจารณาศึกษา

บทบัญญัติมาตรา 256 (8) ในประเด็นการออกเสียงประชามติในกรณีร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด 1 บททั่วไป หมวด 2 พระมหากษัตริย์ หรือหมวด 15 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวกับหน้าที่หรืออำนาจของศาลหรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติตามหน้าที่หรืออำนาจได้ ก่อนดำเนินการตาม (7) ให้จัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ถ้าผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จึงให้ดำเนินการตาม (1) ต่อไป

คณะกรรมาธิการวิสามัญได้อภิปรายถึงปัญหาที่เกิดจากบทบัญญัติดังกล่าว เห็นว่าการจัดทำประชามติแต่ละครั้งมีต้นทุนการดำเนินการโดยประมาณถึง 3,000 ล้านบาท ซึ่งเป็นงบประมาณแผ่นดินที่ได้จากภาษีอากรของราษฎร หากมีประเด็นการแก้ไขที่ต้องทำประชามติบ่อยครั้งเกินไปจะเป็นภาระและสิ้นเปลืองงบประมาณโดยใช่เหตุ ดังนั้น จึงสมควรให้มีการกำหนดให้มีการทำประชามติในประเด็นที่สำคัญจริง ๆ เช่น ในหมวด 1 บททั่วไป และหมวด 2 พระมหากษัตริย์ เท่านั้น ส่วนประเด็นอื่น ๆ เห็นว่าไม่จำเป็นต้องมีการทำประชามติ

ข้อสังเกต ความเห็น และข้อเสนอแนะ

คณะกรรมาธิการวิสามัญมีความเห็นร่วมกันว่า สมควรมีการแก้ไขมาตรา 256 (8) โดยยกข้อกำหนดที่ต้องทำประชามติ หากแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หมวด 15 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวกับหน้าที่หรืออำนาจของศาล หรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติตามหน้าที่หรืออำนาจได้ออก โดยไม่ต้องทำประชามติในประเด็นดังกล่าว

3) ข้อเสนอให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ หลังจากการแก้ไขมาตรา 256 แล้ว

ผลการพิจารณาศึกษา

เมื่อมีการแก้ไขมาตรา 256 แล้ว การแก้ไขรัฐธรรมนูญซึ่งทำได้โดยง่ายขึ้น อาจนำไปสู่การแก้ไขในลักษณะพวกมากลากไปจากฝ่ายที่สามารถยึดกุมเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรได้ ประเด็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ตามมาก็จะเป็นประเด็นเพื่อประโยชน์ทางการเมืองมากกว่าจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม อีกทั้งเนื้อหาภายในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีจุดที่ต้องแก้ไขเป็นจำนวนมาก และมีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกัน การแก้ไขรายมาตราอาจทำได้ยากกว่าการยกร่างใหม่ทั้งฉบับ

อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็นการร่างโดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่แต่งตั้งโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วม ดังนั้น จึงสมควรให้มีการร่างขึ้นใหม่โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม อย่างไรก็ตาม มีกรรมาธิการบางท่านได้ให้ความเห็นแย้งว่า ควรใช้กลไกของรัฐสภาในการแก้ไขในบางมาตราที่เห็นร่วมกันว่าเป็นปัญหา เพราะหากจะดำเนินการร่างใหม่หรือแก้ไขใหม่เกือบทั้งฉบับจะต้องใช้เวลาที่ยาวนาน

ข้อสังเกต ความเห็น และข้อเสนอแนะ

คณะกรรมาธิการวิสามัญส่วนใหญ่เห็นชอบให้มีการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ ด้วยวิธีการดังนี้

(1) จัดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญที่มาจากประชาชน ทำหน้าที่ในการร่างรัฐธรรมนูญใหม่เกือบทั้งฉบับ ยกเว้นหมวด 1 บททั่วไป และหมวด 2 พระมหากษัตริย์

(2) จัดให้มีการออกเสียงประชามติ หลังจากรัฐธรรมนูญร่างเสร็จแล้ว ก่อนนำขึ้นทูลเกล้าเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย ประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

(3) เงื่อนไขการดำรงอยู่ขององค์กรทางการเมืองต่าง ๆ เป็นไปตามเนื้อหาของรัฐธรรมนูญใหม่ที่ผ่านประชามติ

6. บทเฉพาะกาล

1) มาตรา 269

บทบัญญัติมาตรา 269 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับที่มาของสมาชิกวุฒิสภาในระยะ 5 ปีแรกของการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ โดยกำหนดให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยห้าสิบคน ซึ่งมาจาก 3 ส่วน คือ จากการสรรหาและคัดเลือกโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ จำนวน 194 คน มาโดยตำแหน่ง จำนวน 6 คน และมาจากกระบวนการเลือกตามมาตรา 107 แล้วให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติคัดเลือกในขั้นสุดท้ายอีก 50 คน

ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมาธิการวิสามัญได้มีการอภิปรายถึงองค์ประกอบและที่มาของสมาชิกวุฒิสภาตามบทเฉพาะกาลและเห็นว่า มีปัญหาดังนี้

(1) กระบวนการสรรหา ตามมาตรา 269 (1) ดำเนินการโดยคณะกรรมการสรรหาที่แต่งตั้งโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ทำให้เชื่อได้ยากว่าจะมีความเป็นกลางทางการเมือง ทำให้ไม่สามารถ

ได้บุคคลที่มีความรอบรู้ มีความเป็นกลางทางการเมือง และมีความหลากหลายทางอาชีพอย่างแท้จริง แต่กลับได้อดีตข้าราชการทหาร ตำรวจ ถึง 104 นาย และได้พลเรือนที่เคยมีส่วนเกี่ยวข้องกับคณะรักษาความสงบแห่งชาติในฐานะรัฐมนตรี สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ สมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ และบุคคลที่เคยร่วมรัฐประหาร เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557

(2) บทบาทของวุฒิสภาในรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีค่อนข้างมาก นับแต่การร่วมลงมติเลือกนายกรัฐมนตรี การลงมติเลือกองค์กรอิสระ การกำกับการทำงานของรัฐบาลในเรื่องยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ หากผู้ที่ทำหน้าที่สมาชิกวุฒิสภา มีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับผู้นำรัฐบาลคนปัจจุบันที่มีบทบาทในการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา การทำหน้าที่ในการตรวจสอบรัฐบาลจะเป็นไปได้ยาก

(3) การมีวุฒิสภาที่มาจากการสรรหาและแต่งตั้งโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ มีข้อครหาในเรื่องความเป็นกลางทางการเมือง เป็นการสร้างความไม่ชอบธรรมและทำให้เกิดการต่อต้านรัฐธรรมนูญ

(4) ที่มาและอำนาจของสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันขัดกับหลักประชาธิปไตยและทำลายหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ รวมทั้งทำให้เกิดปัญหาทางการเมือง

(5) ในวาระเริ่มแรกสมาชิกวุฒิสภาตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้มีสมาชิกวุฒิสภามีที่มาจากกระบวนการเลือกตามมาตรา 107 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จำนวนห้าสิบคน ซึ่งพบว่ากระบวนการในการเลือกเกิดปัญหาความไม่โปร่งใส ทำให้เห็นความบกพร่องของวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามบทถาวรของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และการเลือกสมาชิกวุฒิสภาจะต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก รวมทั้งปัญหาการกำหนดอาชีพในบางอาชีพอาจไม่สอดคล้องกับสภาวการณ์ของสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไป

(6) วิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามบทถาวรของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้นำมาใช้กับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาจำนวนห้าสิบคนตามบทเฉพาะกาล มาตรา 269 (1) (ก) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จากการศึกษาพบปัญหาในการเลือกตั้งแต่ระดับอำเภอ และขณะเดียวกันข้อมูลเชิงประจักษ์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นประเด็นเรื่องการแบ่งกลุ่มอาชีพ การจำแนกกลุ่มอาชีพ การกำหนดให้มีการเลือกในระดับอำเภอ จนถึงขั้นตอนการเลือกในระดับจังหวัด ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้น จึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่าวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 นั้นควรนำมาใช้ต่อไปหรือไม่

ข้อสังเกต ความเห็น และข้อเสนอแนะ

คณะกรรมาธิการวิสามัญมีความเห็นแยกเป็น 2 แนวทาง คือ

แนวทางที่ 1 เห็นสมควรยกเลิกวุฒิสภาที่ได้มาตามบทเฉพาะกาล ตามมาตรา 269 และให้วุฒิสภามาจากวิธีการปกติตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ในมาตรา 107

แนวทางที่ 2 ให้วุฒิสภาชุดปัจจุบันปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนครบวาระห้าปี แต่อาจมีการปรับในเรื่องบทบาท หน้าที่และอำนาจ เช่น บทบาทในการร่วมเลือกนายกรัฐมนตรี หน้าที่และอำนาจในการติดตามกำกับการทำงานของคณะรัฐมนตรีในเรื่องการปฏิรูปประเทศ

2) มาตรา 270

บทบัญญัติมาตรา 270 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภา ในการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศและการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยที่ให้คณะรัฐมนตรีแจ้งความคืบหน้าในการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศต่อรัฐสภาเพื่อทราบทุกสามเดือน และในวรรคสองที่ระบุถึงร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ ให้เสนอและพิจารณาในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา

ผลการพิจารณาศึกษา

(1) คณะกรรมาธิการวิสามัญได้อภิปรายในประเด็นปัญหาดังกล่าว และยังได้มีการเชิญตัวแทนจากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตัวแทนจากคณะกรรมาธิการติดตามเสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ วุฒิสภา และตัวแทนจากคณะกรรมาธิการความมั่นคงแห่งรัฐ กิจการชายแดนไทย ยุทธศาสตร์ชาติ และการปฏิรูปประเทศ สภาผู้แทนราษฎร มาร่วมให้ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ดังกล่าว โดยมีความเห็นร่วมกันว่ากรอบเวลาที่คณะรัฐมนตรีต้องรายงานผลการปฏิรูปประเทศต่อรัฐสภาทุกสามเดือนนั้น เป็นระยะเวลาที่สั้นและยากต่อการปฏิบัติและการกำกับติดตาม

(2) ประเด็นการให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาทำหน้าที่พิจารณากฎหมายเกี่ยวกับการปฏิรูปนั้น เป็นเรื่องที่มีปัญหาในการตีความว่ากฎหมายฉบับใดเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการปฏิรูปและกระบวนการเร่งรัดให้พิจารณาร่วมครั้งเดียวในที่ประชุมรัฐสภานั้น เป็นการลดบทบาทหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรในฐานะผู้แทนของปวงชนชาวไทย ตลอดจนเป็นการก้าวก่ายจากฝ่ายรัฐบาลเนื่องจากวุฒิสภาชุดนี้ตั้งโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และบทบาทในการทำงานที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าวุฒิสภาชุดนี้มิได้มีความเป็นกลางทางการเมืองแต่เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการทำงานของรัฐบาล

(3) มาตรา 270 ที่กำหนดให้วุฒิสภามีหน้าที่และอำนาจในการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ โดยให้คณะรัฐมนตรีแจ้งความคืบหน้าในการดำเนินการปฏิรูปประเทศให้รัฐสภาทราบทุกสามเดือน แต่ปรากฏว่าประชาชนไม่รับรู้หรือรับทราบการดำเนินการปฏิรูปประเทศแต่อย่างใด

(4) ที่ผ่านมาคณะรัฐมนตรีกลับเพิกเฉยในการส่งรายงานการปฏิรูปประเทศตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดไว้ ทำให้เห็นว่าคณะรัฐมนตรีละเลยที่จะปฏิบัติตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้ดำเนินการรายงานความคืบหน้าการดำเนินการปฏิรูปประเทศต่อรัฐสภาทุกสามเดือน ทำให้วุฒิสภาไม่สามารถกำกับติดตามการดำเนินการในการปฏิรูปประเทศของคณะรัฐมนตรีได้ อย่างไรก็ตาม การกำหนดให้คณะรัฐมนตรีรายงานการดำเนินการปฏิรูปประเทศทุกช่วงสามเดือนอาจเป็นระยะเวลาที่น้อยเกินไป ทำให้การรายงานการดำเนินการปฏิรูปประเทศของส่วนราชการต่อคณะรัฐมนตรีมีข้อมูลที่ไม่เป็นประโยชน์มากนัก

(5) มาตรา 270 วรรคสอง ที่กำหนดให้ร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศให้เสนอและพิจารณาในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาอาจไม่ถูกต้องเนื่องจากในหลักการของการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติจะต้องให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบก่อน จึงจะส่งให้วุฒิสภาพิจารณาต่อไป

ข้อสังเกต ความเห็น และข้อเสนอแนะ

คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาเห็นสมควรให้มีการแก้ไขมาตรา 270 ดังนี้

(1) ยกเลิกมาตรา 270 วรรคหนึ่ง หรือแก้ไขขยายเวลาการที่กำหนดให้คณะรัฐมนตรีต้องรายงานต่อรัฐสภาตามวรรคหนึ่ง เป็นทุกหกเดือน

(2) ตัดข้อความในวรรคสองและวรรคที่เกี่ยวข้อง ออกไปทั้งวรรค ให้การออกกฎหมายทุกฉบับเป็นไปตามกระบวนการปกติของรัฐสภา

(3) ควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 270 วรรคหนึ่ง โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของรัฐสภาในการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ

3) มาตรา 271

บทบัญญัติมาตรา 271 เป็นบทบัญญัติกำหนดหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาในการพิจารณาพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมโทษ หรือองค์ประกอบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือความผิดของพนักงานในองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐเฉพาะเมื่อการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น มีผลให้ผู้กระทำความผิดพ้นจากความผิด หรือไม่ต้องรับโทษ โดยร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภามีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ว่ามีผลกระทบต่อการดำเนินกระบวนการยุติธรรมอย่างร้ายแรง และมติของที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาที่ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติตามวรรคหนึ่ง ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของรัฐสภา

ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมาธิการวิสามัญเห็นว่า ไม่ควรมีกระบวนการออกกฎหมายที่มีเงื่อนไขและขั้นตอนที่แตกต่างไปจากกระบวนการออกกฎหมายโดยปกติ และเห็นว่ากลไกการพิจารณาที่ออกแบบไว้ให้ผ่านสภาผู้แทนราษฎรก่อนแล้วจึงไปผ่านวุฒิสภานั้นมีความเหมาะสมแล้ว

ข้อสังเกต ความเห็น และข้อเสนอแนะ

คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาเห็นว่า ควรยกเลิกมาตรา 271

4) มาตรา 272

บทบัญญัติมาตรา 272 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดการมีส่วนร่วมของวุฒิสภาในการลงมติเลือกนายกรัฐมนตรีที่ได้กำหนดว่าในระหว่างห้าปีแรกนับแต่วันที่มีรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ การให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้ดำเนินการตามมาตรา 159 เว้นแต่การพิจารณาให้ความเห็นชอบตามมาตรา 159 วรรคหนึ่ง ให้กระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา และมติที่เห็นชอบการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 159 วรรคสาม ต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

ผลการพิจารณาศึกษา

(1) วุฒิสภาชุดปัจจุบันไม่มีความยึดโยงกับประชาชนและเป็นการจำกัดอำนาจของประชาชน เนื่องจากการออกแบบกระบวนการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา มีคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา เป็นบุคคลที่

ได้รับการแต่งตั้งจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และคณะรักษาความสงบแห่งชาติทำหน้าที่เป็นผู้ตัดสินใจเลือกในขั้นสุดท้าย อีกทั้งในการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมาหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เป็นหนึ่งในผู้ได้รับการเสนอชื่อจากพรรคการเมืองให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี การทำหน้าที่ของวุฒิสภาจึงเชื่อได้ยากว่าจะวางตัวเป็นกลางทางการเมือง

(2) บทบาทของวุฒิสภาตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่กำหนดให้มีอำนาจเลือกนายกรัฐมนตรีนั้น เป็นการกระทำที่ขัดต่อบทบัญญัติมาตรา 113 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ฝักใฝ่หรือยอมตนอยู่ใต้อาณัติของพรรคการเมืองใด ๆ จึงไม่ควรกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีอำนาจเลือกนายกรัฐมนตรีเนื่องจากนายกรัฐมนตรีสังกัดพรรคการเมืองและการออกเสียงลงคะแนนเลือกนายกรัฐมนตรีถือเป็นการฝักใฝ่พรรคการเมือง

(3) บทบัญญัติมาตรา 272 เป็นบทบัญญัติที่เพิ่มเติมขึ้นมาจาก “คำถามพ่วง” ในการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ แสดงให้เห็นถึงเจตนาที่ชัดแจ้งในการใช้เป็นเครื่องมือสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

(4) วุฒิสภาตามบทเฉพาะกาลไม่ได้มีความยึดโยงกับประชาชน ดังนั้น จึงไม่ควรให้วุฒิสภามีส่วนร่วมในการเลือกนายกรัฐมนตรี และหากในอนาคตมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองแต่ยังให้วุฒิสภามีอำนาจในการเลือกนายกรัฐมนตรีอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองได้

ข้อสังเกต ความเห็น และข้อเสนอแนะ

คณะกรรมาธิการวิสามัญมีความเห็นแยกเป็น 2 แนวทาง คือ

แนวทางที่ 1 เป็นเสียงส่วนใหญ่ สมควรยกมาตรา 272 ออกทั้งมาตรา โดยให้การลงมติเลือกนายกรัฐมนตรี กระทำในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ตามที่เคยดำเนินการในรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ ที่ผ่านมา

แนวทางที่ 2 เป็นเสียงส่วนน้อย ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกมาตรา 272 เนื่องจากการให้วุฒิสภามีอำนาจในการเลือกนายกรัฐมนตรีเป็นการบังคับใช้ชั่วคราวในช่วงที่มีการเปลี่ยนผ่านและได้มีการเลือกนายกรัฐมนตรีไปแล้ว

5) มาตรา 279

บทบัญญัติมาตรา 279 เป็นบทบัญญัติเพื่อให้การรับรองความชอบธรรมของบรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงแห่งชาติ หรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ หรือที่จะออกใช้บังคับต่อไปตามมาตรา 265 วรรคสอง ไม่ว่าเป็นประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำที่มีผลใช้บังคับในทางรัฐธรรมนูญ ทางนิติบัญญัติ ทางบริหารหรือทางตุลาการ ที่กำหนดให้ประกาศ คำสั่ง การกระทำ ตลอดจนการปฏิบัติตามประกาศ คำสั่งหรือการกระทำนั้นเป็นประกาศ คำสั่ง การกระทำ หรือการปฏิบัติ ที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมายและมีผลใช้บังคับโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้ต่อไป การยกเลิก หรือแก้ไขเพิ่มเติมประกาศ หรือคำสั่งดังกล่าวให้กระทำเป็นพระราชบัญญัติ เว้นแต่ประกาศหรือคำสั่ง ที่มีลักษณะเป็นการใช้อำนาจทางบริหาร การยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมให้กระทำโดยคำสั่งนายกรัฐมนตรี หรือมติคณะรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี

และในวรรคสอง ที่ระบุให้บรรดาการใด ๆ ที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2559 ว่าเป็นการชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย รวมทั้งการกระทำที่เกี่ยวเนื่องกับกรณีดังกล่าว ให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย

ผลการพิจารณาศึกษา

(1) การมีมาตราดังกล่าวเป็นการทำให้ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติมีสถานะอยู่เหนือกฎหมายอื่น ๆ เนื่องจากพระราชบัญญัติที่ผ่านการพิจารณาจากรัฐสภายังสามารถถูกโต้แย้งว่าขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญได้ อีกทั้งหากในภายภาคหน้า ในกรณีที่พบว่ามีการกระทำของคณะรักษาความสบแห่งชาติ เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย หรือหากมีกรณีที่พบภายหลังว่ามีการทุจริตคอร์รัปชันหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศชาติ การมีมาตราดังกล่าวจะเป็นการรับรองความถูกต้องซึ่งไม่สมควรมาตราดังกล่าวขัดหลักประชาธิปไตยและทำลายหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

(2) มาตรา 279 มีข้อความที่ขัดแย้งกับสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชนตามมาตรา 25 วรรคสอง ในเรื่องสิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มีการตรากฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับ ประชาชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

(3) การบัญญัติรับรองบรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายนั้น อาจกระทบต่อหลักการที่บัญญัติในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย เนื่องจากสิทธิและเสรีภาพของประชาชนสามารถแบ่งออกได้เป็นสามประเภท คือ สิทธิหรือเสรีภาพที่ไม่มีข้อจำกัด สิทธิเสรีภาพที่มีกฎหมายจำกัดไว้แล้ว และสิทธิเสรีภาพที่จะต้องมีการตรากฎหมายจำกัดต่อไป ดังนั้น หากไม่ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 279 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 อาจทำให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนทั้งสามประเภทดังกล่าวถูกจำกัดโดยประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ตามที่บัญญัติในมาตรา 279 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้

ขณะที่พระราชบัญญัติหรือกฎหมายที่พิจารณาโดยฝ่ายนิติบัญญัติผ่านความเห็นชอบจากทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และผ่านการลงพระปรมาภิไธยแล้ว ยังสามารถถูกโต้แย้งว่าขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญได้ แต่บรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติกลับเป็นการปฏิบัติที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญเลย ซึ่งเป็นการทำลายหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ กล่าวคือไม่มีการนำรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดมาบังคับใช้กับบรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติทั้งหมด

(4) การมีมาตราดังกล่าว เป็นการไม่เปิดโอกาสให้ผู้ได้รับผลกระทบจากคำสั่ง ประกาศ สามารถตรวจสอบได้ว่า การใช้อำนาจรัฐในขณะนั้นเป็นการชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ การมีมาตราดังกล่าวเป็นการไป

รับรองประกาศ คำสั่งที่มีลักษณะเป็นการลิดรอนสิทธิเสรีภาพก่อนประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ซึ่งขัดกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย และไม่สมควรเป็นบทเฉพาะกาลเนื่องจากไม่มีกำหนดเวลาสิ้นสุด

อย่างไรก็ตาม มีกรรมาธิการจำนวนหนึ่งเห็นว่า การยกเลิกมาตรา 279 อาจเป็นปัญหาเนื่องจากมีการออกประกาศ หรือคำสั่งต่าง ๆ จำนวนมาก ซึ่งจะมีผลกระทบทางกฎหมายตามมาและหากฉบับใดมีปัญหาก็สามารถใช้กระบวนการแก้ไขโดยออกเป็นพระราชบัญญัติโดยรัฐสภา หรือใช้คำสั่งนายกรัฐมนตรีหรือมติคณะรัฐมนตรี แล้วแต่กรณีได้ และการยกเลิกมาตราดังกล่าวอาจนำไปสู่ความขัดแย้งในหมู่ประชาชนถึงขั้นชุมนุมประท้วง

ข้อสังเกต ความเห็น และข้อเสนอแนะ

คณะกรรมาธิการวิสามัญมีความเห็น เป็น 2 แนวทาง คือ

แนวทางที่ 1 ให้ยกเลิกมาตรา 279 เพราะมาตราดังกล่าว เป็นการไม่เปิดโอกาสให้ผู้ได้รับผลกระทบจากคำสั่ง ประกาศ สามารถตรวจสอบได้ว่า การใช้อำนาจรัฐในขณะนั้นเป็นการชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ การมีมาตรดังกล่าวเป็นการไปรับรองประกาศ คำสั่งที่มีลักษณะเป็นการลิดรอนสิทธิเสรีภาพก่อนประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ซึ่งขัดกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย

แนวทางที่ 2 ให้คงมาตรา 279 ไว้ เนื่องจากมีการออกประกาศคำสั่งต่าง ๆ จำนวนมากซึ่งจะมีผลกระทบทางกฎหมายตามมาและหากฉบับใดมีปัญหาก็สามารถใช้กระบวนการแก้ไขโดยออกเป็นพระราชบัญญัติโดยรัฐสภา หรือใช้คำสั่งนายกรัฐมนตรีหรือมติคณะรัฐมนตรีแล้วแต่กรณีได้และการยกเลิกมาตราดังกล่าวอาจนำไปสู่ความขัดแย้งในหมู่ประชาชน ถึงขั้นชุมนุมประท้วง